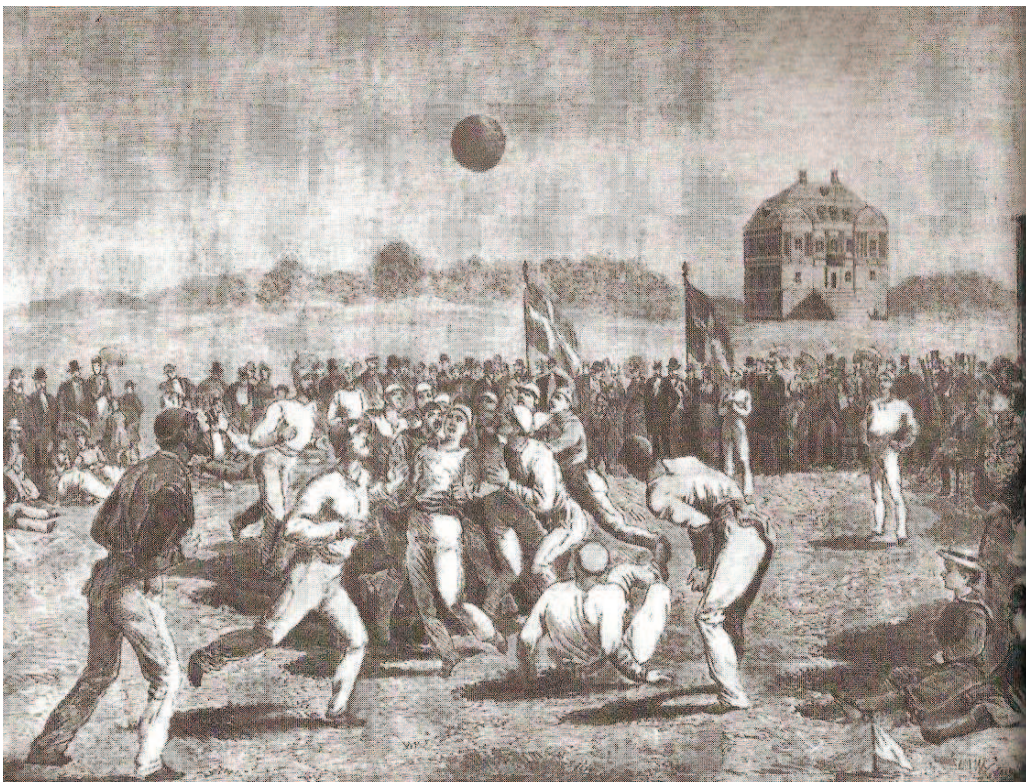

Coubertins olympiske værdier i dansk sport i slutningen af 1800-tallet

Speciale – historiestudiet v. Aalborg Universitet

På billedet bliver der spillet det nyimporterede boldspil på Eremitagesletten.

Vejleder: Knud Knudsen

Specialet er udarbejdet af: Tobias Bech Søholt

Juni 2012

**STANDARDFORSIDE
TIL
EKSAMENSOPGAVER PÅ HISTORIE**

Udfyldes af den/de studerende

Prøvens form (sæt kryds):	Projekt	Speciale	Skriftlig hjemmeopgave
---------------------------	---------	----------	---------------------------

Uddannelsens navn		
Semester		
Prøvens navn (i studieordningen)		
Navn(e) og Studienummer	Navn(e)	Studienummer
Afleveringsdato		
Projektitel /Specialetitel på dansk		
Bachelorprojektitel /Specialetitel på engelsk		
I henhold til studieordningen må opgaven i alt maks. fylde antal sider à 2700 tegn		
Den afleverede opgave fylder antal tegn (indholdfortegnelse, titelblad, resumé og bilag medregnes ikke)*		
Vejleder		

Hvilket modul har du fulgt:

Kronologisk spredning:

Før-moderne perioder (før 1700)	☐
Perioden ca. 1700-1914	☐
Perioden efter 1914	☐

Geografisk spredning:

Dansk/Nordisk	☐
Europæisk/Global	☐

Jeg/vi bekræfter hermed, at dette er mit/vores originale arbejde, og at jeg/vi alene er ansvarlig(e) for indholdet. Alle anvendte referencer er tydeligt anført. Jeg/vi er informeret om, at plagiering ikke er lovlig og medfører sanktioner.

Regler om disciplinære foranstaltninger over for studerende ved Aalborg Universitet (plagiatregler):

<http://plagiat.aau.dk/GetAsset.action?contentId=4117331&assetId=4117338>

Dato og underskrift

- Vær opmærksom på, at opgaven ikke er afleveringsberettiget, hvis den overskrider det maksimale antal sider, som er angivet i studieordningens prøvebeskrivelse. Du/I har dermed brugt et eksamensforsøg.

Indhold

1. Indledning	2
2. Problemformulering	4
3. Metode	8
4. Historiografisk oversigt og kilder	10
4.1 Præsentation af historiografien	10
4.2 Præsentation af litteraturen.....	12
4.3 Præsentation af kildematerialet.....	13
5. Dansk idræt og den moderne olympiske sport i 1800-tallet	16
5.1 Dansk idrætsliv (1815-1896).....	16
5.2 Coubertin og De moderne Olympiske Lege.....	21
6. Værdierne i dansk idræt overfor Coubertins olympiske sport i slutningen af 1800-tallet	25
6.1 På hvilket værdigrundlag byggede Coubertin De moderne Olympiske Lege?	25
6.2 Hvordan harmonerede Coubertins olympiske værdier med værdierne i dansk idræt?	33
6.2.1 Sportens indvirken på karakteren.....	33
6.2.2 Sportens ekspansive karakter.....	45
6.2.3 Sammenfatning	58
7. Konklusion	60
8. Litteraturliste	61
9. English summary	63

1. Indledning

Udviklingen indenfor legemskulturen har igennem de sidste to århundreder været en vigtig del af livet for flere og flere, og den har været med til at legemliggøre samfundets centrale tanker og ideer. Det gælder i særdeleshed sportens fremkomst og udbredelse i industrisamfundet i slutningen af det 19. århundrede¹. I Danmark har den langsomme industrialisering og landbrugets dominerende rolle langt op i det 20. århundrede været den overordnede ramme for gymnastikkens, idrættens og sportens udvikling. Således var den tysk- og svensk-inspirerede gymnastik primært knyttet til landet (højskole- og bondebevægelsen), mens den engelsk-inspirerede sport var knyttet til byerne (borgerne og arbejderne)². Især København nærmede sig en levevis på linje med den britiske, hvorfor det var naturligt, at udgangspunktet for den moderne sport blev taget i København. Det var netop i København, at DIF (Dansk Idræts-Forbund) blev stiftet i 1896, og stiftelsen af dette blev en del af en ny måde at tænke og handle på indenfor dansk idrætsliv. Sportens udbredelse indgik i et parløb med urbaniseringen og blev et symbol på dynamik, fremskridtstro, dyrkelse af ungdommelighed, viljestyrke og sundhed. Sporten skulle vise sig at være et velegnet middel til at udvikle individualisme og demokrati; værdier og kvaliteter som blev afgørende for det moderne samfunds opbygning³.

Udover at 1896 markerede året for dannelsen af den første altomfattende danske idrætsorganisation i form af DIF, blev året ligeledes startskuddet på genetableringen af De antikke Olympiske Lege. Manden bagved De moderne Olympiske Lege, Pierre de Coubertin, var i høj grad påvirket og inspireret af de værdier, kræfter og tendenser, der lå i det moderne samfund. Således kan De moderne Olympiske Leges motto, 'hurtigere – højere – stærkere', ses som et sammenfattet udtryk for industrikulturens og sportens fælles værdigrundlag i form af ekspansion⁴. Men spørgsmålet er, om en verden, splittet mellem ideologier og imperialismens natur, var klar til Coubertins nyskabende lege, der blandt andet byggede på internationalisme og international forståelse⁵.

En ting er, om man på et internationalt plan var klar til at lægge våbnene og det indbyrdes had væk og samarbejde om Coubertins lege. Noget andet var om de enkelte nationer på nationalt niveau var klar til Coubertins olympiske sport, hvis værdier i en høj grad var præget af den engelske sport og det fremadskridende industrielle samfund. Projektets fokus er netop lagt på den danske debat vedrørende De moderne Olympiske Leges værdigrundlag. Denne debat tager udgangspunkt i det danske idrætsliv, der i slutningen af 1800-tallet i høj grad var præget af at være i en brydningstid, hvor et mere traditionelt syn på idræt blev udfordret af især den moderne sport med de nye værdier, der var knyttet hertil. Denne kamp kunne ligeledes ses som en politisk kamp mellem et gammelt og nyt samfundssystem, hvor idrætten, i slutningen af det 19. århundrede, kom til at fungere som adspredelsesmiddel, opdragelsesmiddel og sundhedsmiddel i forhold til det nye samfund.

Formålet med at vurdere, i hvilket omfang værdierne bag Coubertins moderne Olympiske Lege harmonerede med de dominerende værdier i dansk idræt, er flertallige. Det er eksempelvis interessant at

¹ Jørgensen (1986), s. 8.

² Hansen, i Trangbæk (1995), s. 14.

³ Hansen, i Trangbæk (1995), s. 15.

⁴ Korsgaard (1982), s. 13.

⁵ Hansen (2004), s. 17.

undersøge, hvorvidt verden var klar til at omfavne Coubertins Olympiske Lege, der byggede på et moderne og nytænkende værdigrundlag. Denne problemstilling bliver berørt som et casestudie med Danmark som omdrejningspunktet. Ved at finde ud af, i hvilket omfang værdierne i det danske idrætsliv harmonerede med værdigrundlaget for De moderne Olympiske Lege, kan der konkluderes, hvorvidt man i Danmark var klar til at tage imod legene. Netop den danske reaktion på den moderne sport markerer et andet formål med projektet. Ved at vurdere den danske idrætsdebat i slutningen af 1800-tallet, forefinder ligeledes en diskussion af udviklingen i det danske samfund omkring århundredeskiftet, hvor et nyt samfundssystem var undervejs. Der har været brugt mange forskellige ord om det nye samfund, hvor de mest brugte er kapitalismesamfundet, industrisamfundet, det borgerlige samfund og det moderne samfund⁶. Slutteligt kan projektet anvendes til at kaste lys over den danske idræts historie i slutningen af 1800-tallet, hvor litteraturen ikke står stærkest. I kraft af at en række tidsskrifter og bøger fra perioden danner det primære litterære grundlag i projektet, kan hidtil uberørte aspekter og perspektiver inddrages – i særdeleshed i forhold til Danmark og De moderne Olympiske Leges begyndelse, hvor litteraturen stort set er ikke-eksisterende.

Tematikken vedrørende forskellige kropskulturer, og deres sociale og samfundsmæssige årsager og konsekvenser, er i høj grad også i spil i dag, hvor de traditionelle idrætter og sportsgrene konstant står overfor tendenser mod nye legemskulturer som eksempelvis street-idræt, fitness-idræt og ekstremsport. Ved at beskæftige sig med legemskulturen indenfor en given periode, kan der opnås kendskab til den pågældende kulturs centrale tanker og ideer, og omvendt kan de centrale udviklingsmønstre i samfundet være med til at belyse og forklare legemskulturens udvikling. Denne sammenhæng er i høj grad i spil i nærværende projekt, og håbet er at en analyse af disse, udover at belyse en datidens problemstilling, ligeledes kan være med til at skabe en forståelsesramme for idrættens placering i samfundet i dag.

⁶ Hansen, i Trangbæk (1995), s. 13.

2. Problemformulering

I det følgende præsenteres og forklares projektets problemformulering. Desuden defineres de, for problemformuleringen, mest centrale begreber.

Hver kultur og kulturrepøke har en dominerende form for legemskultur, og i nærværende projekt er fokus lagt på legemskulturens udvikling i anden halvdel af det 19. århundrede, hvor sporten begyndte at få sin udbredelse. Konkret fokuseres der på den danske debat omkring de værdier, som Coubertin byggede De moderne Olympiske Lege på. Tidsmæssigt er fokus lagt på perioden frem mod De første moderne Olympiske Lege i Athen i 1896. Værdigrundlaget for De moderne Olympiske Lege var i høj grad bygget på den engelske sport og tanken om fremskridt og ekspansion, men spørgsmålet er om dansk idræt i slutningen af 1800-tallet var moden til en sådan "sportificering"? Der fandtes således kritikere af såvel sportens etablering som den måde den udviklede sig på. Dette er det centrale spørgsmål i nærværende projekt og følgende problemformulering til at besvare dette er udarbejdet:

I 1896 genetablerede Pierre de Coubertin De Olympiske Lege, men hvilke værdier byggede han De moderne Olympiske Lege på, og hvordan harmonerede disse værdier med værdierne i dansk idræt?

Problemformuleringen er udarbejdet i en forventning om, at idrætsbilledet i Danmark op til De Olympiske Lege i Athen 1896 var påvirket af den engelske sport i en sådan grad, at der kan findes en væsentlig harmoni i værdigrundlaget for såvel De moderne Olympiske Lege som dansk idræt. Som det fremgår af indledningen, er året 1896, og perioden forud for dette år, ikke tilfældigt valgt. For det første er 1896 året, hvor De moderne Olympiske Lege blev afholdt for første gang, og for det andet markerede tiden frem mod 1900-tallet en yderst interessant årrække, hvor Danmark, ligesom resten af den vestlige verden, befandt sig i en brydningstid. Samfundet var under en hastig udvikling, og dette var ligeledes tilfældet indenfor legemskulturen og idrætslivet.

Hvordan problemformuleringen metodisk undersøges er præciseret i det efterfølgende kapitel (kapitel 3). Der er imidlertid en række spørgsmål, der skal besvares for at være i stand til at svare på problemformuleringen. Hvem var Pierre de Coubertin? På hvilket værdigrundlag byggede han De moderne Olympiske Lege? Hvordan havde de danske idrætsværdier udviklet sig frem mod slutningen af 1800-tallet? Hvordan blev de olympiske værdier modtaget i Danmark? Svaret på disse og flere indledende spørgsmål danner rammen for projektets første del, som efterfølgende gør det muligt at besvare selve problemformuleringen.

Det skal pointeres, at fokus er lagt på, hvordan de olympiske værdier harmonerede med værdierne, der dominerede dansk idrætsliv, og således foretages der ikke en vurdering af i hvilket omfang, De moderne Olympiske Lege blev en succes. I forlængelse heraf, skal det ligeledes fastslås, at der ikke vil ske en opvejning af, hvorvidt gymnastikken eller sporten var størst, eller om der var flest modstandere eller tilhængere af Coubertins olympiske sport i Danmark. Spørgsmål af denne karakter er yderst vanskelige at svare på, da der ikke forelægger det store kildemateriale omkring, hvem og hvor mange der dyrkede de enkelte idrætter, og i særdeleshed findes der intet materiale om, hvordan de brede lag i dansk idræt modtog Coubertins Olympiske Lege. Opgaven besvarer ligeledes ikke, om De moderne Olympiske Lege blev en succes såvel internationalt som i Danmark. Dermed ikke sagt at eftertidens vurdering ikke bliver berørt,

men fokus i nærværende projekt er i stedet lagt på værdierne i dansk idræt op til Athen-legene i 1896. En vurdering af De olympiske Leges succes i Danmark, udelukkende på baggrund af sammenfaldet af værdier i den olympiske sport og dansk idræt, vil være en naiv tilgang, da en række andre faktorer kunne have spillet ind på den danske modtagelse af De moderne Olympiske Lege.

Det er således hverken en opvejning af sporten overfor gymnastikken i Danmark, eller en vurdering af De moderne Olympiske Leges succes, der er formålet med nærværende projekt. Hvad der i stedet bliver besvaret er, hvordan værdierne i Coubertins moderne olympiske sport harmonerede med de værdier, som dominerede dansk idræt frem mod Athen-legene i 1896. Fundamentet i projektet er således ikke bygget på statistik, eller hvordan idrætsverdenen rent fysisk så ud men derimod på en sammenligning af værdier. Hvordan disse værdier er blevet udredet og behandlet er beskrevet i afsnit 4.3, hvor der er redegjort for kildematerialet.

Som det fremgår af det ovenstående, spiller begrebet 'værdi' en stor rolle i projektet, hvorfor en definition er nødvendig. Da 'værdier' ofte har den samme forståelse på tværs af fag, er en definition med en eksplicit tilknytning til idrætsverdenen ikke nødvendig. I stedet er der konstrueret en generel og overordnet definition, der henviser til værdier som et kulturelt fænomen, hvilket harmonerer med forståelsesrammen i nærværende projekt, hvor udviklingen indenfor idrætten ses i legemskulturer. Værdier forstås således i nærværende opgave som *overordnede egenskaber, idealer og normer, der deles af medlemmerne af en kultur, og som i den pågældende kultur forstås som ønskelige eller ej*⁷.

Når der i projektet henvises til værdier, skal dette ses som en udvidet definition, hvor også andre begreber inddrages. Begreber der ikke i sin egentlige forstand kan ses som en værdi, men som alligevel kan være med til at belyse, hvordan værdigrundlaget for De moderne Olympiske Lege harmonerede med værdierne i dansk idræt. Eksempelvis er værdier som frihed, lighed og dynamik centrale for problemstillingen, men ydermere er begreber som eksempelvis sundhed og pædagogik inddraget, da disse ligeledes indgik i Coubertins tankesæt, og implicit i disse findes andre værdier, der var specielle for tiden. Denne udvidelse af, hvad der i problemformuleringen indregnes under begrebet værdier, er valgt for at sikre, at et samlet billede af Coubertins tankegods indgår i diskussionen for derved at kunne skabe et troværdigt og samlet billede af, hvordan Coubertins olympiske lege harmonerede med dansk idræt. I Coubertins tankegods kom der således til at indgå værdier, begreber og idéer, som tilsammen kom til at danne den helhed, som kan betegnes som olympismen – altså værdigrundlaget for De moderne Olympiske Lege. Præsentationen af Coubertin og De moderne Olympiske Lege findes i afsnit 5.2 mens en analyse af, hvad Coubertins tankegods indebar, er placeret i afsnit 6.1.

Udover ovenstående overvejelser omkring, hvad der forstås ved værdier, findes i besvarelsen af problemformuleringen ligeledes andre begreber, der er nødvendige at definere. Især *idræt* er en for projektet central størrelse, og gennem historien er idræt anvendt i flere sammenhænge og med en væsentlig betydningsmæssig forskel, hvorfor en definition er nødvendig. Eksempelvis er *sport*, *gymnastik* og *idræt* ofte blevet forvekslet med hinanden eller anvendt med samme betydning. Det er derfor vigtigt at definere, hvad der i projektet menes med henholdsvis idræt, sport og gymnastik.

⁷ <http://www.businessdictionary.com/definition/values.html> (dato: 30/05-2012)

Fælles for idræt, sport, gymnastik, og en række underbegreber til disse, er, at de alle er en del af en *legemskultur*. Legemskultur favner således bredt, og det forstås som en kultivering af legemet gennem fysisk aktivitet, som eksempelvis legemsøvelser og legemspleje⁸. Gennem historien har forskellige former for legemskulturer været dominerende. Eksempler på dominerende aktiviteter indenfor forskellige legemskulturer er stammedans, krigskunst, adelige eksercits, den tyske gymnastik, den svenske gymnastik og den engelske sport⁹. Begreberne *gymnastik* og *sport* er således forskellige legemskulturer, der hver især står for en bestemt måde at kultivere legemet og kan placeres som dominerende indenfor en bestemt periode. Nedenfor fremføres de definitioner af gymnastik og sport, der er anvendt i nærværende projekt:

Gymnastik defineres i nudansk ordbog som *systematiske øvelser, der træner og opbygger kroppen; udføres som regel indendørs, med eller uden brug af redskaber og undertiden med musikledsagelse*¹⁰. Det centrale i denne definition, i forhold til nærværende projekt, er det systematiske element. Det var netop denne side ved gymnastikken, der, ved sportens fremvækst, blev kritiseret for at ende ud i kedelige umotiverende rutiner. Overordnet kan der tales om to typer af gymnastik i 1800-tallet i form af den tyske og den svenske gymnastik. Den tyske gymnastik vandt indpas i Danmark i 1780'erne, hvor Danmark og Tyskland strukturelt lignede hinanden, hvad angik økonomi, politik, kultur og således også legemskultur. Den tyske gymnastik var altdominerende indenfor gymnastikken i omkring et århundrede, indtil den svenske gymnastik i 1880'erne fik sit gennembrud i Danmark. Denne gymnastikstil, der også kaldes den lingske gymnastik efter skaberen Pehr Henrik Ling, fik især sin udbredelse i den grundtvigske bondekultur på landet¹¹. Hvad der karakteriserede de enkelte typer af gymnastik og deres udvikling uddybes i afsnit 5.1.

Sport defineres i nudansk ordbog som en *konkurrencepræget fysisk aktivitet eller spil der udøves enten individuelt eller i hold efter et bestemt sæt regler og ofte med brug af særligt udstyr og særlige redskaber*¹². Det centrale i sporten, frem for eksempelvis gymnastikken, er, at det er en konkurrencedisciplin. Med sportens fremvækst fik man således en hel ny dynamik i legemskulturen, der på mange måder passede til det moderne samfund. I takt med legemskulturens udvikling fik ordet *sport* i slutningen af 1800-tallet en anderledes betydning i Norden end i England. I England kom sporten til at stå for friluftsbetonede aktiviteter som eksempelvis hestesport, jagt, fiskeri og lystsejls, mens man om lege og spil som fodbold, cricket, tennis med videre brugte ordet 'games'¹³. Begrebet sport er i nærværende projekt imidlertid anvendt i ordets danske forstand, der er defineret ovenfor. Den engelske sport brød igennem i 1880'erne på samme tid som den svenske gymnastik, og den blev hurtigt udbredt i den borgerlige industrikultur i byerne og i særdeleshed i København. Der er redegjort yderligere for den engelske sports indtog og udbredelse i Danmark i afsnit 5.1.

Der er en markant forskel på, hvordan og hvornår sporten og gymnastikken blev udbredt, og denne forskel synes at være bestemt af en tidsmæssig forskydning i den industrielle udvikling. I England brød industrialiseringen igennem en årrække før det skete på kontinentet, og dette betød i store træk, at man i England i slutningen af det 18. århundrede var i stand til at udarbejde en syntese mellem adelen og

⁸ Korsgaard (1982), s. 14.

⁹ Korsgaard (1982), s. 12.

¹⁰ <http://ordnet.dk/ddo/ordbog?query=gymnastik&search=S%C3%B8g> (dato: 10/11-2011)

¹¹ Korsgaard (1982), s. 17.

¹² <http://ordnet.dk/ddo/ordbog?query=sport&search=S%C3%B8g> (dato: 10/11-2011)

¹³ Korsgaard (1982), s. 131.

borgerskabets legemskultur i form af den engelske sport. Derimod var adelen, i samme periode, langt mere dominerende på kontinentet, hvorfor gymnastikken blev dominerende her¹⁴. Denne udvikling, som skulle få en stor betydning for udviklingen indenfor den danske legemskultur, er beskrevet nærmere i afsnit 5.1.

¹⁴ Korsgaard (1982), s. 16.

3. Metode

I det følgende præsenteres de metodiske overvejelser i forhold til operationaliseringen af problemformuleringen (jævnfør afsnit 2). Derudover er formålet med kapitlet at give læseren et overblik over projektets opbygning.

I besvarelsen af, hvordan De moderne Olympiske Lege og dets værdier harmonerede med værdierne i dansk idrætsliv i slutningen af 1800-tallet, skal to overordnede spørgsmål behandles. Hvilke værdier byggede De moderne Olympiske Lege på, og hvilke værdier prægede det danske idrætsliv? Første del er, rent metodisk, en uproblematisk størrelse, da Coubertin har efterladt en stor mængde materiale, hvori han har redegjort for de værdier legene byggede på. Udfordringen her ligger i stedet i at skabe overblikket over en stor mængde tekst, der til tider er præget af en forholdsvis vag karakter og flertydighed¹⁵.

Andel del, vedrørende værdierne i det danske idrætsliv, er en mere upræcis størrelse, og for at kunne give et kvalificeret svar på dette, er det nødvendigt, dels at redegøre for den historiske udvikling i dansk idræt frem mod slutningen af 1800-tallet, og dels, ud fra kildematerialet, at undersøge den danske idrætsdebat. Kildematerialet i denne forbindelse kan være alt fra skriftlige kilder, billeder, arkitektur med videre, men i nærværende projekt er fokus primært lagt på skriftlige kilder fra diverse tidsskrifter og bøger fra den aktuelle periode. En sådan historisk-hermeneutisk metode kan gennem det beskrivende og fortolkende være med til kritisk at belyse problemstillingen.

I forhold til anden del af analysen ligger der ligeledes en metodisk udfordring i det minimale kildemateriale, der findes om Danmarks reaktion til De moderne Olympiske lege i Athen. Når værdierne i den danske idrætsdebat analyseres, er det derfor primært holdningerne overfor den engelske sport, der tages udgangspunkt i. Da Coubertins olympiske sport og den engelske sport på langt de fleste punkter stemmer overens, kan de danske værdier således indirekte diskuteres overfor de olympiske værdier. Den engelske sport fungerer derfor som en slags 'case' for Coubertins olympiske sport. Af relevante forskelle mellem den olympiske og den engelske sport skal kun nævnes amatørspørgsmålet¹⁶, og dette er der taget højde for i analysen.

Det todelte fokus afspejler strukturen i analysen, hvor følgende arbejdsspørgsmål skal hjælpe til at give overblik og struktur i besvarelsen af problemformuleringen:

- På hvilket værdigrundlag byggede Coubertin De moderne Olympiske Lege?
- Hvordan harmonerede Coubertins olympiske værdier med værdierne i dansk idræt frem mod De Olympiske Lege i Athen 1896?

Det første arbejdsspørgsmål behandles i afsnit 6.1, og her er De moderne Olympiske Leges værdigrundlag analyseret. Værdigrundlaget for legene danner efterfølgende grundlaget for, i afsnit 6.2, at kunne besvare andet arbejdsspørgsmål og derved kunne besvare problemformuleringen. Konkret sættes de olympiske værdier overfor værdierne i den danske idrætsdebat, som bliver præsenteret i form af en række citater, der

¹⁵ Hansen (2004), s. 17.

¹⁶ Jespersen, i Hansen (1988), s. 31.

er hentet fra diverse debatter om sport og idræt i slutningen af 1800-tallet. I kraft af opgavens afgrænsning, og for at skabe yderligere overblik i analysen, er afsnit 6.2 opdelt i to underafsnit (6.2.1 og 6.2.2), der behandler følgende:

- Sportens indvirken på karakteren.
- Sportens ekspansive karakter.

Disse to emner er centrale i såvel Coubertins olympisme som i den danske idrætsdebat, hvorfor de er valgt til at danne værdisammenligningsgrundlaget. Denne prioritering er uddybet i afsnit 6.1, hvor værdigrundlaget for De moderne Olympiske Lege er analyseret. Forud for analysen er placeret to kapitler, hvor det første har til opgave at redegøre for problemstillingens historiografi og de anvendte kilder (kapitel 4), mens det efterfølgende kapitel (kapitel 5) har til opgave at give læseren et overblik, dels over idrættens udvikling i Danmark i 1800-tallet (afsnit 5.1), og dels over Coubertin og den moderne olympiske bevægelse (afsnit 5.2).

4. Historiografisk oversigt og kilder

I det følgende præsenteres den historiografiske oversigt, der er knyttet til problemstillingen. Indledningsvis redegøres der for, hvad emnet *idrætshistorie* dækker over, og efterfølgende gives et overblik over den, for projektet, mest relevante og betydningsfulde litteratur, som sættes ind i historiografien. Slutteligt diskuteres kildematerialet, der ligger til grund for analysen.

Det kræver ikke en større analytisk tilgang at beskrive idrætshistorie som en blanding mellem idræt og historie, og i den sammenhæng kan denne del af historien – som al anden historie – bruges og misbruges til at fremme eller hæmme forskellige synsvinkler på tilværelsen gennem historien. Ligeledes er idrætshistorien og den almene historie fælles om at være særdeles empirisk anlagt¹⁷, hvor den historiske undersøgelse principielt først er på sikker grund, når dens resultater hviler på et traditionelt, korrekt videnskabeligt grundlag. Herunder gælder også respekten for den historiske metode, med dens krav om anvendelse og overholdelse af en række kildekritiske retningslinjer, samt kravet om objektivitet, der sørger for et legitimt brug af kildemateriale.

Tidsmæssigt er det vanskeligt at bestemme, hvornår legemskulturen og idrætten blev en del af menneskets historie, og der kan endda argumenteres for, at den altid har været der i den ene eller anden form. Hos tidlige primitive samfund, kunne det eksempelvis være i form af jagt, krigskunst eller dans. Såfremt den har spillet en rolle i de tidlige samfund, har den utvivlsomt været tæt knyttet til samfundets økonomiske, sociale og religiøse aktiviteter.

Med disse metodiske krav i mente, kan det derfor være vanskeligt at beskæftige sig med idrætshistorie, hvor kildematerialet ofte er ikke-skriftligt materiale i form af redskaber, statuer, idrætspladser, billeder med videre, og det skriftlige kildemateriale er ofte svært tilgængelige breve og protokoller. Dette bærer historiografien – i særdeleshed den danske – også præg af, hvor der er en større tradition for at beskæftige sig med historiens ”store” økonomiske og politiske spørgsmål, frem for folkelige aktiviteter og idrætslige institutioner¹⁸. Dog kan nye i tendenser i forskningen medvirke til at afhjælpe disse problematikker, hvilket er uddybet nedenfor, hvor der kronologisk redegøres for den historiografiske udvikling indenfor idrætshistorien.

4.1 Præsentation af historiografien

Som nævnt ovenfor er idrætshistorisk kildemateriale ofte mangelfuldt og svært tilgængeligt, men fra 1884 og frem blev debatten og forskningen indenfor sport og idræt forsøgt organiseret ved oprettelsen af tidsskriftet *Tidsskrift for Sport*. Efterfølgende fulgte flere lignende initiativer. *Tidsskrift for Sport* blev finansieret af ’Foreningen til den ædle Hesteavls Fremme’ og ’Dansk Forening for Lystsejlad’, som begge havde deres rod i adelstanden og adelsporten, og det medførte at aktiviteterne hesteavl, hestevæddeløb, lystsejlad og kapsejlad, jagt og fiskeri kom til at dominere de tidlige årgange af tidsskriftet. Fra 1890 og

¹⁷ Jørgensen (1986), s. 10.

¹⁸ Jørgensen (1986), s. 10.

frem skete der i midlertidig et skred i stofsammensætningen. Tidsskriftet, som efter 1888 skiftede navn til *Dansk Sportstidende*, begyndte i 1890'erne i en højere grad at nedprioritere adelsporten, mens der i stedet blev fokuseret på borgerskabets discipliner¹⁹. Således afspejlede tidsskriftet den udvikling, der i slutningen af 1800-tallet prægede idrætslivet i Danmark.

De forskellige blade, bøger og tidsskrifter, der dukkede op fra 1880'erne, illustrerer forskellige syn på de forandringer, som det moderne samfund og sporten bragte med sig, og de er derfor yderst relevante for besvarelsen af nærværende problemstilling. Udover før nævnte tidsskrift kom også *Dansk Fodsports Tidende* (fra 1897) og *Dansk Idræts-Blad* (fra 1898) til at dominere debatten²⁰. Desuden udkom de to første større samleværker om idrætten i Danmark ligeledes i 1890'erne i form af *Illustreret Idrætsbog* (1893) og *Idrætsbogen* (1909). Forskellen på de to værker lå især i, at aktiviteter som jagt, lystfiskeri og lignende adspredelser var dominerende i *Illustreret Idrætsbog*, mens de var gledet ud af *Idrætsbogen*²¹. Man kan derfor argumentere for at sidstnævnte værk, i takt med idrættens generelle udvikling, havde gennemgået en "sportificering".

Forskningen på det legemskulturelle område gik i starten langsomt, og dette gjaldt i særdeleshed i forhold til sporten. Gymnastikken opnåede i 1909 at blive etableret som akademisk fag på Københavns Universitet. I mange årtier var idrætsforskningen præget af en naturvidenskabelig tilgang med fokus på anatomi og fysiologi, modsat et fokus på eksempelvis pædagogikken, som man blandt andet så det i Tyskland. Denne prioritering skal i høj grad ses i lyset af udbredelsen af den mere biologisk-rationelle lingske (svenske) gymnastik²². Selvom forskningen hurtigt opnåede høje standarder og international værdsættelse, var ensidigheden ved den naturvidenskabelige orientering markant. Der skulle desværre gå mange år før en mere tværfaglig forskning slog igennem²³.

Ved ungdomsoprørerne fra 1968, hvor kravet omkring "forskning for folket" blev fremsat, skulle man tro, at idrætsforskningen ville få stor fremgang, hvilket dog ikke blev tilfældet. Således kom idræt ikke til at høre ind under den del af den folkelige forskning, som blev promoveret. Årsagen hertil var dels, at interessen for den folkelige historieforskning ofte lå på et mere teoretisk plan, og dels blev idrætten reduceret til at være et led i det kapitalistiske samfunds undertrykkelse af befolkningen (opium for folket)²⁴.

I de seneste årtier er "opiumsteorien" dog erstattet af en mere anerkendt fascination for den folkelige idræt; blandt andet på baggrund af en udvidelse af det traditionelle historiebegreb, hvor fag som etnologi, sociologi og psykologi har inspireret historieskrivningen²⁵. I forlængelse heraf er kildematerialet blevet udvidet, således at man ligeledes begyndte at inddrage områder som eksempelvis "kollektiv erindring", "kollektiv bevidsthed" og "vaner og rutiner"²⁶. Denne udvikling gik parallelt med etableringen af institut for idræt i 1970/71 på Odense Universitet. Instituttet blev ikke placeret under det naturvidenskabelige fakultet med en ensidig fokus forskningen indenfor fysiologi og anatomi, som det var tilfældet i 1909, men derimod

¹⁹ Korsgaard (1982), s. 138.

²⁰ Hansen, i Trangbæk (1995), 27.

²¹ Hansen, i Trangbæk (1995), s. 28.

²² Eichberg (1989), s. 18.

²³ Eichberg (1989), s. 19.

²⁴ Jørgensen (1986), s. 10.

²⁵ Jørgensen (1986), s. 10.

²⁶ Jørgensen (1986), s. 10.

indtog man en multiorienteret tilgang. Dette kom blandet andet til udtryk ved ansættelsen af, ikke blot fysioterapeuter, men også forskere med en pædagogisk, sociologisk, historisk og psykologisk baggrund²⁷.

Den nye multiorienterede og tværfaglige tilgang til idrætsforskningen kom ligeledes til at spille en rolle for litteraturen, der omhandler IOC og De moderne Olympiske Lege. Hovedparten af denne litteratur, i de første tre fjerdedele af det 20. århundrede, var primært på engelsk, tysk og fransk, og desuden stammede det fra sportsjournalistikken, som ofte var mere begejstret end kritiske i deres beskrivelser og analyser²⁸. Dette billede blev markant ændret op igennem 80'erne. Især to faktorer kan nævnes i denne proces i form af et større brug af udenlandsk litteratur, samt en mere kritisk indgangsvinkel til IOC (den internationale olympiske komité) og De Olympiske Lege fra historikere og idrætsforskere. Desuden skete der ligeledes en gradvis kvalificering af publikationerne fra IOC's egen side²⁹.

Denne nye måde at tænke idrætshistorie på er endnu ikke fuldt ud integreret i den danske historieforskning, men vejen er lagt for, at idrætshistorien kommer i fokus og opnår den anerkendelse, som emnet fortjener, således at idrætshistorien også kommer til at handle om socialisation, bevidsthed, fascination med videre, og ikke blot navne, årstal og rekorder.

4.2 Præsentation af litteraturen

Litteraturen, der er anvendt i nærværende projekt, spænder over en lang række værker lige fra bøger, der blot bidrager med en enkelt oplysning, til forfattere, der løbende anvendes gennem hele projektet. I følgende afsnit er projektets mest centrale litteratur gennemgået, og der redegøres for hvilket perspektiv, der præger de enkelte bøger, og hvordan dette perspektiv hænger sammen med perspektivet i nærværende projekt, hvor værdierne i sporten og idrætten er i fokus. Derved forklares der, hvordan de enkelte værker har været brugbare i forhold til problemstillingen.

Til at beskrive og forklare udviklingen indenfor De moderne Olympiske Lege er især anvendt *'Ringene Samles'* af Jørn Hansen fra 2004, samt *'Hurtigere, højere, stærkere'* fra 1988, der er redigeret af Jørn Hansen. Sidstnævnte er en artikelsamling, som derfor repræsenterer forskellige forfattere. *'Hurtigere, højere, stærkere'* blev en del af den, ovenfor omtalte, nye kritiske litteratur om De Olympiske Lege, og desuden var det et af de første danske værker, der i en høj grad tog udgangspunkt i udenlandsk litteratur, hvilket højnede den faglige kvalitet. Den indeholder artikler, hvori forskellige aspekter ved de moderne lege bliver diskuteret, og da også værdigrundlaget for legene bliver berørt, er disse artikler yderst relevante i nærværende projekt. I *Ringene Samles* redegør Jørn Hansen kronologisk for udviklingen indenfor De moderne Olympiske Lege, og denne er derfor i en overvejende grad anvendt til afsnit 5.2. Desuden diskuteres historiografien indenfor feltet olympisk sport, hvilket blandt andet er anvendt i afsnit 4.1.

Til at redegøre for den danske idrætshistorie og beskrive, hvordan situationen så ud op til Athen-legene i 1896, refereres der primært til *'Kampen om kroppen'* fra 1982 af Ove Korsgaard og to-bindsværket *'Dansk*

²⁷ Eichberg (1989), s. 19.

²⁸ Hansen (2004), s. 145.

²⁹ Hansen (2004), s. 145.

idrætsliv' fra 1995, der er koordineret af Else Trangbæk. Begge værker bærer i høj grad præg af at være oversigtsværker, hvorfor de er anvendelige i de indledende beskrivende afsnit, hvor læseren skal sættes ind i problemstillingen. Ligeledes er de gode som opslagsværk i forhold til diverse personer, begivenheder, årstal med videre. Som det var tilfældet med bogen *'Hurtigere, højere, stærkere'*, er værket *'Dansk idrætsliv'* ligeledes skrevet af en række forfattere i form af idrætsforskerne Else Trangbæk, Bjarne Ibsen og Per Jørgensen fra Danmarks Højskole for Legemsøvelser i København og Jørn Hansen og Niels Kayser Nielsen fra Institut for Idræt ved Odense Universitet. Dette er med til at sikre, at den faglige kvalitet er så høj som muligt, da de enkelte forfattere kan fokusere på at skrive indenfor felter, hvor de må betegnes som eksperter. I denne opgave anvendes bind 1, der omhandler den sociale og kulturelle udvikling i dansk idrætsliv fra 1860 til 1940, og da netop de sociale og kulturelle sider ved sporten ligeledes er i fokus i nærværende problemstilling, gør det værket særdeles brugbart.

I kraft af at *'Kampen om kroppen'* første gang blev udgivet i 1982, og derfor må betegnes som et ældre værk, er der ikke på samme måde fokus på den sociale og kulturelle vinkel, som man ser det i *'Dansk idrætsliv'*. Dog skal værket have en stor anerkendelse som pionerværk og for at være med til at sætte fokus på den danske idrætsforskning. Kvaliteten af værket illustreres ydermere af den anerkendelse, som det har opnået hos eftertidens forfattere, der flittigt har refereret til Korsgaard, hvilket eksempelvis også er tilfældet i *'Dansk idrætsliv'*. Som nævnt er den største styrke ved *'Kampen om kroppen'* dets evne til i præcise træk at præsentere udviklingen indenfor dansk idræt, således at de overordnede tendenser tydeligt træder frem, og værket er derfor primært anvendt i kapitel 5.1, hvor udviklingen indenfor det danske idrætsliv præsenteres.

4.3 Præsentation af kildematerialet

Som nævnt i det ovenstående var litteraturen om idræt og sport i Danmark ganske begrænset i slutningen af 1800-tallet. Tidsskrifterne, der begyndte at blive udgivet i 1880'erne, udgør derfor hovedparten af det primære kildemateriale, som nærværende projekt hviler på. Disse er suppleres af enkelte værker som *'Sport'* af W. Hovgaard og oversigtsværkerne *'Illustreret Idrætsbog'* og *'Idrætsbogen'* af henholdsvis Victor Hansen og A. C. Meyer.

Anderledes ser det ud med kilder omkring De moderne Olympiske Leges værdigrundlag. Siden legene for alvor slog sig fast, har bevågenheden fra såvel medier som forskere været stor. Før De Olympiske Lege i Stockholm (1912) var legene blot en del af verdensudstillingerne (jævnfør afsnit 5.2), men efter 1. Verdenskrig, og i særdeleshed efter de kontroversielle Berlin-lege i 1936, voksede litteraturen markant³⁰. En lang række idræthistorikere har arbejdet med at oversætte og organisere Coubertins egne tekster om De moderne Olympiske Leges værdigrundlag, og de er derfor i dag forholdsvis let tilgængelige. At legene i begyndelsen var en del af verdensudstillingerne, og derfor ikke fik skabt sin egen historie, medfører, at antallet af tekster om legene i denne periode er yderst begrænset. Det er derfor nødvendigt at holde sig til Coubertins egne skrifter eller anvende nyere forfattere, men da formålet i nærværende projekt er at analysere De moderne Olympiske Leges værdigrundlag, der netop egenhændigt er udarbejdet af Coubertin,

³⁰ Girginov (2010), s. 3.

er dette ikke et problem. Dog kan det vanskeliggøre arbejdet med at redegøre for den danske modtagelse af legene, idet de første lege i Athen 1896 ligeledes ikke opnåede den store bevågenhed i Danmark. Dette er uddybet nedenfor.

I nærværende projekt er følgende tre værker anvendt til at bestemme De moderne Olympiske Leges værdigrundlag: *'The olympic idea - discourses and essays'* fra 1967, *'Den olympiske idé – taler og artikler 1894-1935'* fra 1996 og *'Olympism - selected writings'* fra 2000. Alle tre værker indeholder en lang række udvalgte taler og artikler af Coubertin, og i den danske bog finder man ydermere et interessant forord af idrætsforskerne Claus Bøje og Søren Riiskjær. Især den sidstnævnte bog indeholder artikler om stort set alle perspektiver og aspekter af Coubertins tankegods, og således favner den tilstrækkeligt bredt til at dække nærværende problemstilling. At værket, på trods af dets markante størrelse, er betegnet som 'udvalgte tekster', viser blot den kolossale mængde kilder, som Coubertin har efterladt sig.

I den resterende del af afsnittet fokuseres der på kildematerialet, der skal belyse den danske debat, og som derfor primært anvendes i analysens anden del. En række spørgsmål er væsentlige i denne sammenhæng, som eksempelvis; Hvem repræsenterer kilderne? Hvad er budskabet? Hvilke interesser kan forfatterne have?

Hovedparten af kildematerialet i projektet bygger på tidsskriftet *'Dansk Sportstidende'*, og det er derfor helt centralt at se nærmere på dette tidsskrift. Som nævnt ovenfor i afsnit 4.1 skifter tidsskriftet flere gange navn, og det bliver i 1894 slået sammen med tidsskriftet *'idræt'*. Redaktionen på tidsskriftet varierer derfor, men fælles for hele perioden er, at det er sportsfolk, der styrer bladet. Det er således folk med interesse for sport der har taget initiativet til at oprette tidsskriftet netop for at promovere og udbrede kendskabet og lysten til at dyrke sport. Eksempelvis sad Victor Hansen i spidsen for redaktionen fra 1888 til 1895, og han var om nogen en drivkraft for sportens udbredelse og organisering³¹, hvilket er yderligere beskrevet i afsnit 5.1. I kraft af at kilden er et tidsskrift, er det netop redaktionen, der er den væsentlige faktor, når den skal vurderes. Dette hænger sammen med, at det ikke altid er muligt at inddrage forfatterne til de enkelte artikler, da disse ofte er anonyme, og i stedet er det således redaktionen og deres valg af artikler, der er i fokus.

Man kan derfor formode, at den sportsinteresserede redaktion har været selektive i deres artikelvalg, og man kan frygte for, at et ensidigt valg af artikler har forhindret at debatten er blevet belyst fra alle sider. Bedømt ud fra diverse debatter i tidsskriftet, er dette dog ikke tilfælde. Således findes i de fleste debatter forskellige synspunkter om sportens udvikling, og det er således ikke kun ros og rygklapperi til sporten og dens venner, der er i fokus. Et problem med et ensidigt kildemateriale, hvor forfatternes interesser medfører en manglende repræsentation af debatten, kan derudover afhjælpes af at have forskellige kilder, der belyser sagen fra forskellige sider. Som nævnt ovenfor er skriftlige kilder om idræt og sport fra denne periode desværre ganske begrænset, og derfor er *'Dansk Sportstidende'*, som nævnt, den helt centrale kilde for nærværende projekt. To faktorer betyder imidlertid, at anvendelsen af dette tidsskrift, som det dominerende kildemateriale, ikke er problematisk. For det første ligger det ikke indenfor projektets ramme enkeltvis at vurdere, hvordan de forskellige grene af idrætslivet modtog De Olympiske Leges værdier, og for det andet var *'Dansk Sportstidende'* det eneste af slagsen i perioden, hvorfor de store debatter omkring

³¹ Korsgaard (1982), s. 148.

sport og idræt, med al sandsynlighed blev ført i dette tidsskrift. Tidsskriftet vil med andre ord dække de overordnede strømninger og tendenser, som man i denne periode så indenfor idrætten.

Indholdsmæssigt er det langt fra alt i tidsskrifterne, der har relevans i forhold til projektets problemstilling. Således fyldes siderne i en overvejende grad af reklamer, resultatlister, tekniske artikler om udstyr og redskaber, samt historier fra diverse turneringer. Dog findes flere længere debatter om sport og idræt, og, som nævnt ovenfor, findes absolut modsætningsforhold i debatten, hvorfor det især er disse, der er anvendelige i forhold til at vurdere værdierne i dansk idræt.

Udover tidsskrifterne er bogen *'Sport'* af W. Hovgaard anvendt som kildemateriale, og netop Hovgaard var en af de få, der, allerede tidligt i 1880'erne, fik øjnene op for sportens gavnlige effekter og skrev om disse. Han skrev i 1886 bogen *'Sundhed og Kundskaber'*, der omhandlede ungdommens opdragelse, og denne fulgte han op i 1888 med *'Sport'*, hvori han foreslog sporten som redskabet for denne opdragelse. Bogen er særdeles nyttig for projektets problemstilling, da Hovgaard for det første er ganske veldokumenteret (han trak blandt andet på flere undersøgelser fra England), og for det andet brugte han meget plads på at beskrive, hvordan idrætsbilledet så ud i Danmark anno 1888. Sidstnævnte har fungeret godt som supplement til artiklerne i *'Dansk Sportstidende'* om sportens udbredelse. Hvor disse artikler hver især beskrev dele og elementer af sporten og idrætten, gav Hovgaard et mere samlet billede af sportens etablering og udbredelse.

5. Dansk idræt og den moderne olympiske sport i 1800-tallet

I nærværende kapitel redegøres der for den del af den idræthistoriske udvikling i 1800-tallet, der kan knyttes sammen med projektets problemstilling. Kapitlet består af to dele, hvor første del (5.1) beskriver dansk idrætsliv i 1800-tallet. Anden del er en præsentation af Pierre de Coubertin og De Olympiske Leges genfødsel. Formålet med kapitlet er at beskrive de ydre rammer for problemstillingen og derved skabe et fundament for den videre analyse og diskussion i kapitel 6.

5.1 Dansk idrætsliv (1815-1896)

I følgende afsnit redegøres der for den idræthistoriske udvikling indenfor dansk idrætsliv og legemskultur i det 19. århundrede. Afsnittet har til opgave at give et overblik over dansk idræt i 1800-tallet og er derfor udformet som en kort kronologisk gennemgang af idrættens udvikling i Danmark.

Når der skal tegnes et billede af dansk idrætsliv i slutningen af 1800-tallet, er det nødvendigt at medtage den udvikling, som legemskulturen gennemgik fra starten af århundredet. Især to overordnede bevægelser har været med til at skabe og udvikle den danske legemskultur i form af gymnastikbevægelsen og sportsbevægelsen. Der har naturligvis været en længere legemskulturel forhistorie til disse bevægelser, men først fra gymnastikkens og sportens fremvækst i henholdsvis starten og slutningen af 1800-tallet, kan der tales om en direkte organisering af den danske idræt. Nærmere bestemt kan startskuddet for den organiserede idræt henføres til 1805 og 1814, hvor der blev indført tvungen gymnastik indenfor henholdsvis hæren og skolen³².

Udviklingen af den frivillige gymnastik begyndte først for alvor i 1860'erne, og denne udvikling blev domineret af en intern gymnastikkamp i bondestanden. På den ene side var der en stigende interesse for gymnastik, og på den anden side fandt man en negativ, og i værste tilfælde fjendtlig, stemning mod gymnastikken, som blev beskyldt for at være for tæt knyttet til militarismen. Denne spænding resulterede i et slags kompromis, hvor bondestanden accepterede gymnastikken men i en anden form. Således gik man imod den tyskinspirerede gymnastik, der blev dyrket i skolerne og militæret, og valgte i stedet den nye svenskinspirerede gymnastik³³.

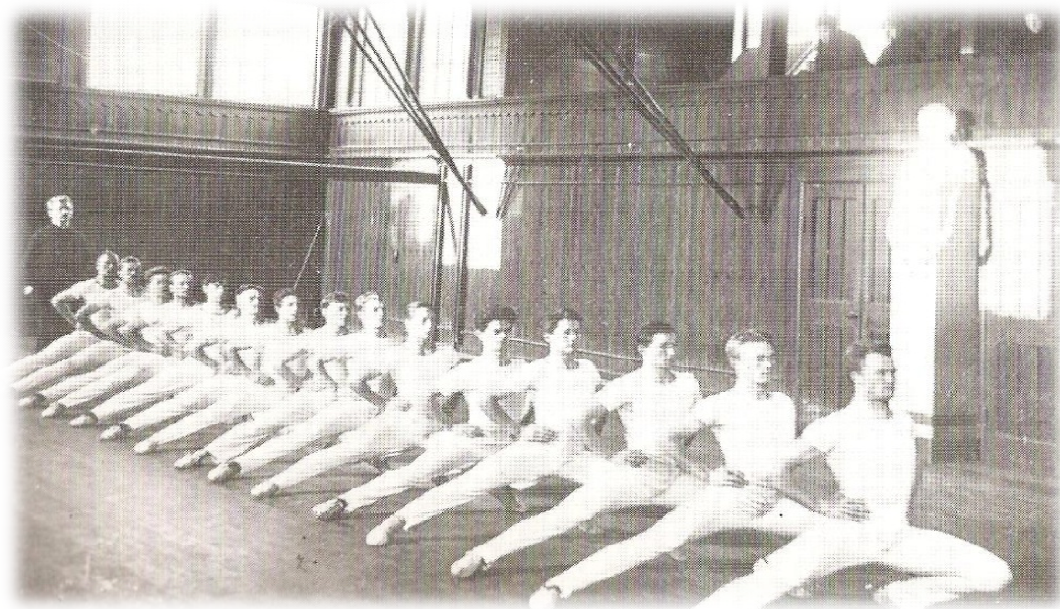
Den svenske gymnastik, eller Ling-gymnastikken (opkaldt efter skaberen Per Henrik Ling), kom i første omgang til at fungere som et opgør mod den ældre dansk-tyske gymnastik, blandt andet under den såkaldte gymnastikstrid i slutningen af 1800-tallet, og senere hen blev den opponent til den engelske sport³⁴. Rent indholdsmæssigt havde den dansk-tyske gymnastik og den svenske gymnastik mange lighedspunkter. Den tyske gymnastik blev formuleret af filantropisterne i 1700-tallet, og i tråd med oplysningstidens strømninger kom gymnastikken til at fungere som en modbevægelse mod de stive, kunstige og unaturlige elementer i enevældens kultur. Således havde den tyske gymnastik til opgave at

³² Korsgaard (1982), s. 80.

³³ Korsgaard (1982), s. 81.

³⁴ Eichberg (1989), s. 17.

styrke krop og sjæl gennem frie lege og øvelser for hele kroppen, hvis formål gennem træning var at gøre kroppen mere naturlig³⁵. Den svenske gymnastik tog udgangspunkt i kroppens anatomi og fysiologi og havde udgangspunkt i kroppens sundhed. Såvel den svenske som den dansk-tyske gymnastik blev i en overvejende grad udført udenfor og i større eller mindre grupper³⁶.

Figur 1. Rank ryg og løftet hoved var nøgleelementer i gymnastikken, der skulle styrke krop og sjæl³⁷.

Hvor den dansk-tyske og den svenske gymnastik rent indholdsmæssigt havde mange lighedspunkter, fik de to gymnastikbevægelser i Danmark hver sit ideologiske udgangspunkt, karakteriseret i at gymnastikken på land og by udviklede sig i to forskellige retninger³⁸. Som nævnt ovenfor tog bondestanden efter 1884 den svenske gymnastik til sig, og den blev en del af bøndernes kulturkamp mod den tyske tvungne gymnastik og kom til at fungere som et element i den politiske kamp mellem højre og venstre³⁹.

Legemskulturen i byerne tegnede et mere kompliceret billede, hvilket i særdeleshed skal tilskrives den engelske sports udbredelse i de danske købstæder. På linje med udviklingen på landet blev gymnastikken i byerne udbredt til mere end blot skole- og militærgymnastik. Især fra 1870'erne tog udviklingen fart med dannelsen af selvstændige gymnastikforeninger i København og købstæderne. I perioden fra 1872 til 1884 blev 20 gymnastikforeninger oprettet⁴⁰. Disse foreninger skulle få stor betydning for udviklingen indenfor idrætten i byerne og i særdeleshed i forhold til den nye engelske sport. Således kom gymnastikforeningerne til at fungere som den organisatoriske ramme for implementeringen af den engelske sport i den gældende

³⁵ Korsgaard (1982), s. 21.

³⁶ Korsgaard (1982), s. 85-86.

³⁷ Korsgaard (1982), s. 89.

³⁸ Hansen, i Trangbæk (1995), s. 50.

³⁹ Hansen, i Trangbæk (1995), s. 53.

⁴⁰ Korsgaard (1982), s. 81.

gymnastiktradition. Dette medførte, at den frivillige tyske gymnastik i byerne, med inspiration fra den engelske sport, blev til det, som kaldes for den danske gymnastik⁴¹.

Det indholdsmæssige nye i den danske gymnastik var især brugen af redskabsøvelser i form af Reck, barre og ringe. Desuden betød den sociale og økonomiske udvikling i byerne, at det blev muligt at holde konkurrencer og præsentationer. Således var gymnastikken i byen på flere måder bedre stillet end gymnastikken på landet, idet at de fysiske rammer for gymnastikken var bedre i byerne, hvor man eksempelvis havde flere gymnastiksale til rådighed⁴². I tiden frem mod slutningen af 1800-tallet kæmpede den svenske og den danske gymnastik om at blive den dominerende gymnastikform, og denne kamp, som man i eftertiden har døbt *gymnastikstriden*, endte ud i, at man i 1899 havde to paraplyorganisationer i form af Gymnastisk Selskab (den svenske gymnastik) og Dansk Gymnastik-Forbund (den danske gymnastik)⁴³. Kritikere af den danske gymnastik kaldte den for udemokratisk og uharmonisk⁴⁴, mens tilhængere af den danske gymnastik kritiserede den svenske gymnastik for at være kedelig. Desuden blev den danske gymnastik promoveret som en national sag, der skulle bevare de gymnastiske traditioner⁴⁵. Den forskelligartede legemskulturelle udvikling i henholdsvis land og by skal således, i et vis omfang, tilskrives gymnastikkens udvikling, men især en anden bevægelse havde ligeledes en stor indflydelse på, hvordan legemskulturen mod århundredskiftet udviklede sig; her er naturligvis tale om den engelske sport.

I kraft af at industrialiseringen i England brød igennem et århundrede tidligere end i Danmark, blev også sportens udbredelse i de to lande forskudt med omtrent et århundrede. Med andre ord havde den form for sport, som vandt indpas i Danmark i slutningen af 1800-tallet, allerede slået rødder i det engelske samfund fra starten af århundredet⁴⁶. Da England i 1851 afholdte den første verdensudstilling i London, var det således også et symbol på, hvad den victorianske kultur havde nået af industrielle og moralske fremskridt. Hovedattraktionen til verdensudstillingen i London blev Crystal Palace (se figur 2, side 19), og den er for eftertiden blevet betegnet som "industriens olympiske lege"⁴⁷. Verdensudstillingen og opførelsen af Crystal Palace står således som et symbol på Englands førerposition i såvel sport som industri.

Sporten i England var i høj grad det engelske borgerskabs kropskultur, og dens indhold og form kom til at afspejle de værdier og kvalifikationer, som det fremadskridende industrisamfund krævede. Således skulle sporten være med til at fremme kvaliteter som vilje og disciplin, og modsat de forskellige gymnastikformer, der blev udøvet i grupper, gav sporten plads til individuel udfoldelse⁴⁸. Sammenligner man sportens fremkomst med den dansk-tyske og den svenske gymnastik, er det iøjefaldende, at den moderne sport ikke er fremkommet som et resultat af en konstruktion, men derimod som en løbende udvikling fra en række lege og fritidsbeskæftigelser til mere strukturerede sportsgrene⁴⁹.

⁴¹ Korsgaard (1982), s. 82.

⁴² Hansen, i Trangbæk (1995), s. 51-52.

⁴³ Hansen, i Trangbæk (1995), s. 54.

⁴⁴ Korsgaard (1982), s. 87.

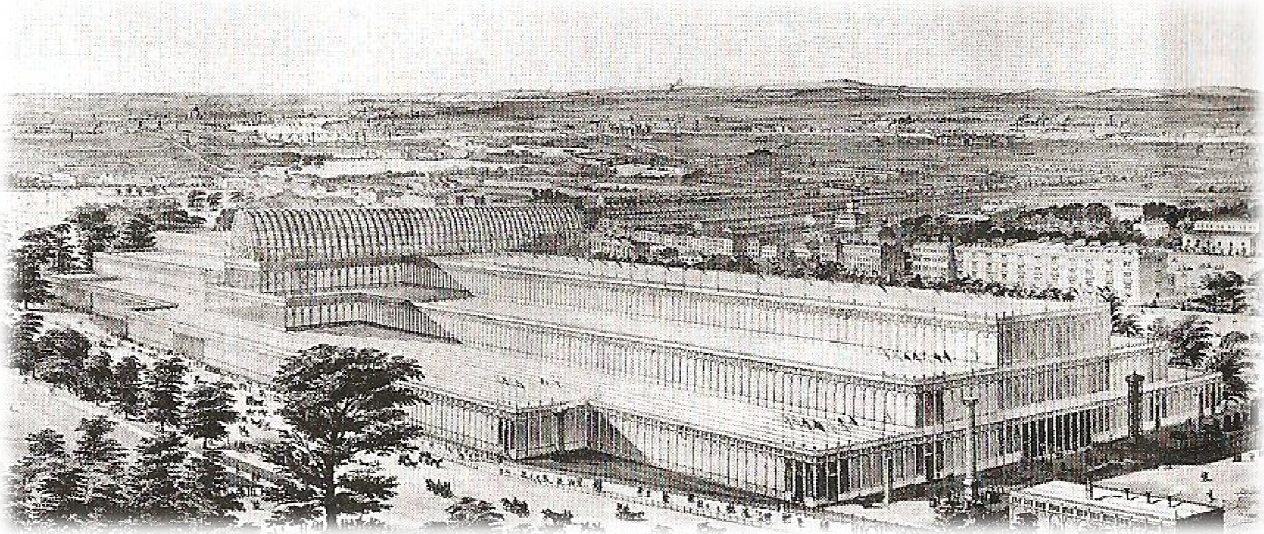
⁴⁵ Hansen, i Trangbæk (1995), s. 54.

⁴⁶ Korsgaard (1982), s. 126.

⁴⁷ Hansen (2004), s. 17-18.

⁴⁸ Korsgaard (1982), s. 129-130.

⁴⁹ Hansen, i Trangbæk (1995), s. 22.

Figur 2. Her ses Crystal Palace, der blev bygget op til verdensudstillingen i London i 1851 og kom til at stå som symbol for såvel sporten som industriens fremskridt⁵⁰.

Industrisamfundet førte til en ny tidsøkonomi, hvor en lineær tidsopfattelse i timer, minutter og sekunder afløste en cirkulær opfattelse, der byggede på naturens rytmer. Denne udvikling fik en stor indflydelse på den engelske sport, hvor især adelen i en stigende grad begyndte at registrere tidspræstationer og rekorder. Det skulle dog blive borgerskabet, som, i begyndelsen af 1800-tallet, udformede den egentlige sport. Sporten skulle være svaret på den fysiske træning og hærkning, som man så som et nødvendigt led i opdragelsen. Dette rationelle formål kunne retfærdiggøre kropslig udfoldelse udenfor arbejdslivet⁵¹. Sportens videre udvikling i England blev ganske unik, idet den fulgte den sociale udvikling. I takt med at skellet mellem adelen og borgerskabet blev mindre udtalt, blev også legemskulturerne blandet, og der blev skabt en syntese mellem adelstandens principper om morskab og fornøjelse (det lystbetonede) og borgerskabets principper om træning og hærkning (det rationelle)⁵².

Importen af den engelske sport i Danmark skal især ses i lyset af to faktorer. Dels begyndte de store danske firmaer at skole deres medarbejdere i England, og dels kom engelske ingeniører til Danmark for at anlægge jernbaner, gasværker med videre. Dette betød en udveksling af dansk og engelsk kultur og således også legemskulturen⁵³. Geografisk vandt den engelske sport indpas i København og de større provinsbyer i 1860'erne. Det var dog først i 1880'erne, at udviklingen for alvor tog fart, og stadfæstelsen af den engelske sport blev manifesteret med den første store "Nationale Sportsfest" i 1888, der fungerede som en kombination af en række idrætslege og en stor industriudstilling⁵⁴. Denne nationale sportsfest, der fandt inspiration i de store verdensudstillinger, blev en milepæl i sportens udvikling i Danmark, og fra 1888 til

⁵⁰ Hansen (2004), s. 18.

⁵¹ Korsgaard (1982), s. 128-129.

⁵² Korsgaard (1982), s. 130.

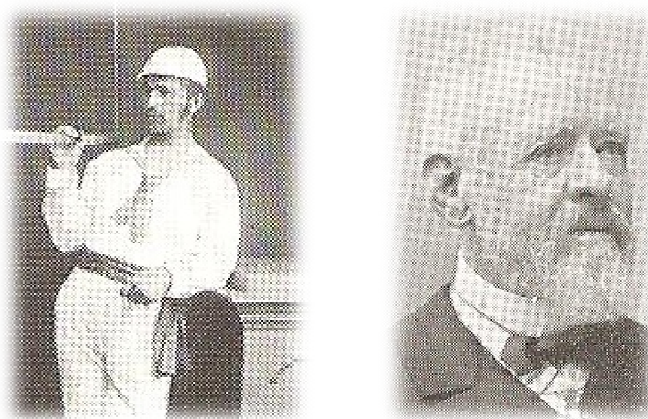
⁵³ Korsgaard (1982), s. 132.

⁵⁴ Korsgaard (1982), s. 133.

1896 blev den engelske sport, der i begyndelsen indebar roning, boldspil og kraftsport, primært organiseret af det fremvoksende industriborgerskab⁵⁵.

En af de største hovedfigurer i udbredelsen af sporten i Danmark var Victor Hansen (se figur 3), der var søofficer og ivrig sportsmand indenfor en lang række discipliner. Desuden var han med til at starte tidsskriftet *'Dansk Sportstidende'* i 1888, og i 1896 blev han præsident for det nyoprettede DIF, hvor han sad til 1912⁵⁶. Da Victor Hansen i 1892 nedlagde sin redaktørvirksomhed ved Dansk Sportstidende blev han af bladets nye redaktør beskrevet på følgende måde: *"Vi kan vel nok udtale, at næppe nogen dansk Sportsmand er ukjendt med Kommandør V. Hansens Virksomhed for Sportens Udvikling herhjemme. Med sin store Livlighed, sin næsten utrolige Arbejdskraft, sin Evne til at forsone og dække over det undetiden vel iltre Sportssind, og først og fremmest med sin uegennyttige og altid vaagne Interesse for al sund Sport, i hvilken han ser et Middel til, ikke et Maal for Ungdommens heldige Udvikling, deltog han i rigt Maal i Sportens Ledelse herhjemme og har haft en Indflydelse paa den som kun faa andre"*⁵⁷.

En anden stor drivkraft indenfor dansk idræt og sport var Eugen Schmidt (se figur 3), der arbejdede som industridirektør og inspektør på Carlsbergbryggerierne og derudover var en ivrig og alsidig sportsmand. Han deltog blandt andet i De Olympiske Lege i Athen i 1896, men hans største aktiv for sporten var hans medvirken i etableringen af amatørporten i Danmark⁵⁸. Man kan således sige, at Eugen Schmidt blev den engelske sports første og største organisator i Danmark. Han tog sit udgangspunkt i rosporten, men bredte sin interessesfære til flere sportsgrene, og han var således med til at skabe de organisatoriske rammer for discipliner som golf, cykling, svømning, skøjteløb med videre⁵⁹. Korsgaard beskriver Eugen Schmidts rolle for dansk idræt på følgende måde: *"Eugen Schmidt personificerer forbindelsen mellem industrikulturen og den engelske sport, dyrket inden for amatørbevægelsens organisatoriske og ideologiske rammer"*⁶⁰.

Figur 3. Til venstre ses Eugen Schmidt⁶¹ og til højre Victor Hansen⁶². De var to af de største personligheder indenfor sporten i slutningen af 1800-tallet.

⁵⁵ Korsgaard (1982), s. 134.

⁵⁶ Korsgaard (1982), s. 148.

⁵⁷ Bergmann (1894), s. 2.

⁵⁸ Korsgaard (1982), s. 135.

⁵⁹ Korsgaard (1997), s. 360-361.

⁶⁰ Korsgaard (1997), s. 361.

⁶¹ Korsgaard (1982), s. 148

I slutningen af 1880'erne var situationen i Danmark således den, at man på den ene side havde den engelske sport, der kæmpede for at blive etableret og anerkendt, og på den anden side gymnastikken, der yderligere var splittet mellem den dansk-tyske og den svenske gymnastik. Men faktum var, at Danmark som helhed gik fra at søge inspiration fra tysk og fransk kultur (pædagogisk kropskultur forbundet med tankerne om frihed, lighed og broderskab) til at blive mere orienteret mod England og den moderne engelske sport. Denne "sportificeringsproces" blev kendetegnet af, at man gik fra adspredelse over til aktiviteter, der mere og mere drejede sig om præstation og konkurrence.

Denne udvikling, der blev underbygget af atletiksportens gennembrud⁶³ og oprettelsen af De moderne Olympiske Lege, førte imidlertid til en slags modreaktion mod sportens udvikling. I tidsskriftet 'Dansk Sportstidende' fremgår det tydeligt, hvordan artiklerne omkring sporten gradvist bliver mere og mere kritiske, og denne kritik af en manglende organisering og sportens ekspansive karakter, resulterede i oprettelsen af DIF og etableringen af amatørreglerne, hvor såvel Eugen Schmidt som Victor Hansen spillede en stor rolle. Det er netop den ovenfor opridsede situation, fra slutningen af 1880'erne og frem til DIF's oprettelse, der danner rammerne for analysen i nærværende projekt.

5.2 Coubertin og De moderne Olympiske Lege

Efter i det ovenstående at have tegnet et billede af dansk idræt i 1800-tallet, er der i det følgende redegjort for De moderne Olympiske Leges oprettelse og tidlige udvikling. Desuden præsenteres hovedpersonen i denne proces i form af Pierre de Coubertin (se figur 4).

Figur 4. Billedet viser Baron Pierre de Coubertin, der var hovedmanden bag De moderne Olympiske Lege⁶⁴.

⁶² Korsgaard (1982), s. 135.

⁶³ Hansen, i Trangbæk (1995), s. 28.

⁶⁴ Coubertin (1996), s. 9.

Baron Pierre de Coubertin (1863-1937) blev født og opvoksede i Paris og havde adelig herkomst. Efter først at have opgivet jurastudiet og derefter afbrudt en karriere indenfor militæret, fandt Coubertin sit kald indenfor sportens verden⁶⁵. Med inspiration fra engelske privatskoler blev Coubertins livsværk at kombinere sport og pædagogik og få dette udbredt til alle, frem for at det skulle forbeholdes en social elite⁶⁶.

At omdrejningspunktet for Coubertin blev den olympiske sport kan forklares ved, at han behøvede en sportsbegivenhed, hvori han kunne implementere sin sportsopdragelse, og da arkæologer i 1875 lykkedes med at afdække Olympia, var dette et oplagt valg for Coubertin, da værdigrundlaget for De antikke Olympiske Lege på mange måder passede overens med Coubertins egen overbevisning. Coubertin så en genoplivning af De Olympiske Lege som en logisk konsekvens af samtidens kosmopolitiske tendenser, og han mente at en genoplivning var nødvendig som et modspil til det markedspræg, den specialisering og den anti-intellektualisme, som ifølge ham, skæmmede sporten⁶⁷. For Coubertin var de sande værdier i sport eksempelvis lidenskab, ære, ridderlighed, viril energi og fred, og han mente, at en genoplivning af den olympiske sport kunne være med til at implementere disse værdier i et samfund og demokrati, der i høj grad havde brug for disse⁶⁸.

I 1851 blev den første verdensudstilling afholdt i London, og selvom Coubertin ikke var blevet født endnu, skulle denne begivenhed og de efterfølgende verdensudstillinger være med til at inspirere ham. Især verdensudstillingen i Paris i 1889 resulterede i et markant vendepunkt i Coubertins liv. Gennem en deltagelse i denne begivenhed fik han, dels erfaring med at afholde en større international festival, og dels oplevede han, hvordan det, gennem en rituel og symbolsk iscenesættelse, kunne lykkes at fremstille opdagelser og fremskridt på en måde, som gik udover bøger og museer⁶⁹. Med idéerne og visionen på plads skrev Coubertin i 1894 en artikel om mulighederne for at genindføre De moderne Olympiske Lege. Kort tid efter, på et møde i Paris den 23. juni 1894, blev det bestemt, at der på skiftende steder skulle afholdes olympiske lege hver fjerde år, og således var legene genfødt med OL i Athen i 1896⁷⁰.

Som nævnt blev de første moderne olympiske lege, i den olympiske ånd, afholdt i Athen, og på trods af at legene, sammenlignet med de senere moderne lege, var i en betydelig mindre målestok, kunne de betegnes som en succesfuld begyndelse på den moderne olympiske bevægelse. Udover store sportslige præstationer var legene med til at styrke Grækenlands selvbevidsthed, og gennem ritualer og ceremonier blev legene, til store glæde for Coubertin, mere end blot et verdensmesterskab i forskellige discipliner. Dette var i høj grad forklaringen på legens succes⁷¹. Legens højdepunkt var da den græske maratonløber, Spiridon Louis, løb ind på det græske olympiske stadion, flankeret af den græske kronprins Konstatin og prins George, og det græske flag røg til vejrs⁷² (se figur 5, s. 23).

⁶⁵ Hansen (2004), s. 16.

⁶⁶ Jespersen, i Hansen (1988), s. 28.

⁶⁷ Jespersen, i Hansen (1988), s. 29.

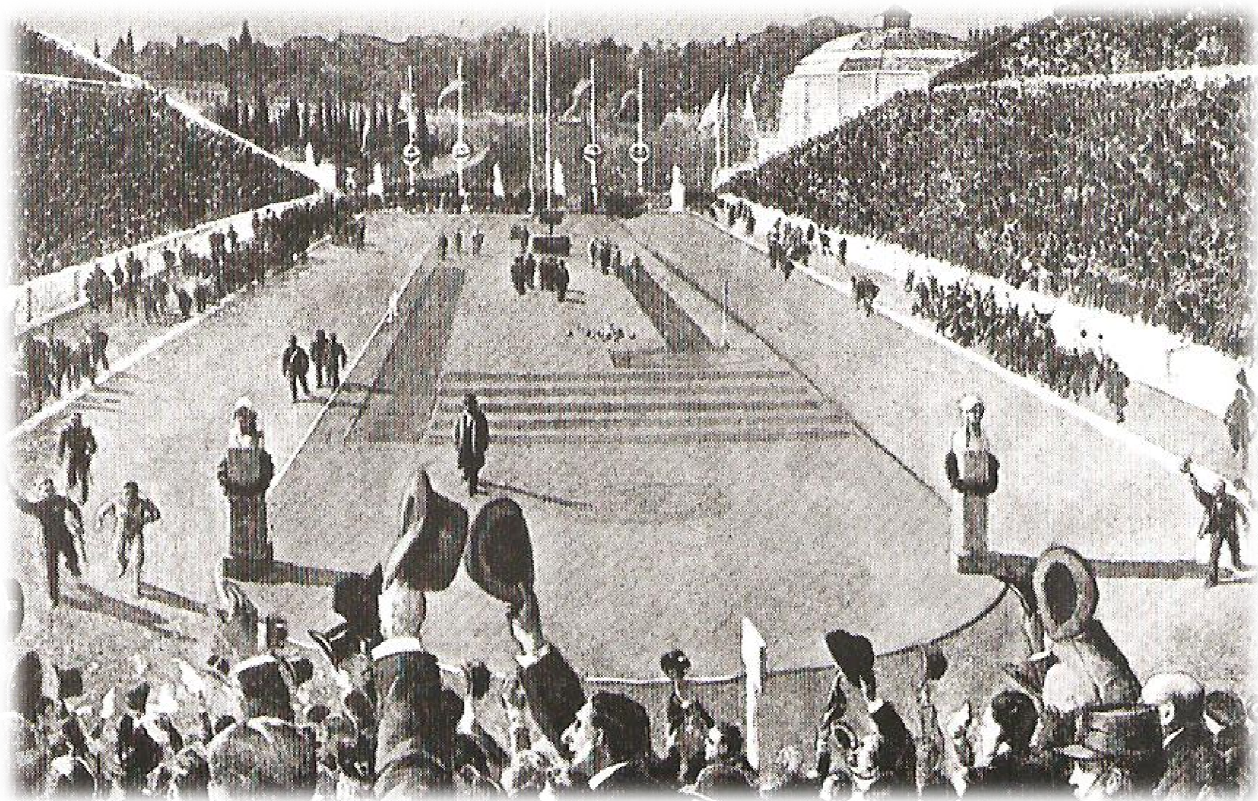
⁶⁸ Jespersen, i Hansen (1988), s. 25.

⁶⁹ Hansen (2004), s. 19-20.

⁷⁰ Hansen (2004), s. 13.

⁷¹ Hansen (2004), s. 21.

⁷² Hansen (2004), s. 22.

Figur 5. Billedet er fra OL i Athen 1896, hvor opløbet i maratonløb udspiller sig⁷³.

De efterfølgende Olympiske Lege i Paris (1900) og St. Louis (1904) oplevede ikke den samme succes som i Athen, og dette skyldtes i høj grad, at legene var knyttet til verdensudstillingen, der kom til at overskygge disse. Herefter blev organisationen bag den olympiske bevægelse (IOC) en så magtfuld institution, at den, sammen med værtsbyerne, selv kunne bestemme over legene, og dette skulle gavne de efterfølgende lege i London (1908) og Stockholm (1912)⁷⁴. Med enkelte undtagelser, grundet krige og uoverensstemmelser, voksede den olympiske bevægelse sig herefter gradvist større, og en af forklaringerne herpå var utvivlsomt, at interessen for sporten generelt var stigende.

Som det var tilfældet mange steder, fik De moderne Olympiske Lege ligeledes en stille begyndelse set med danske øjne. Dette kan eksempelvis ses i den daværende største danske avis Politiken, hvor De Olympiske Lege blot fyldte 9 artikler fra Athen 1896 til og med St. Louis 1906⁷⁵, og i de store tidsskrifter fra perioden fandt man ganske få indlæg om legene, og det var hovedsageligt blot offentlige udmeldinger fra den olympiske bevægelse. Den begrænsede interesse for legene blev ydermere afspejlet af antallet af danske deltagere. Således bestod det danske hold i Athen af blot tre personer i form af to polyteknikere og løjtnant Eugen Schmidt (se figur 6, s. 24).

⁷³ Hansen (2004), s. 23.

⁷⁴ Hansen (2004), s. 33.

⁷⁵ Jørgensen (1988), s. 76.

Figur 6. Det danske hold til De Olympiske Lege i Athen 1896.

Den ringe tilslutning skal dog ses i lyset af, at legene var helt nye og ubeskrevne, og samtidig fandtes der ikke endnu en støtte til atleterne, hvorfor de måtte betale en stor del af rejsen selv. På trods af det lille antal opnåede de alligevel en så stor succes ved legene, og de er i eftertiden derfor blevet kendt som 'alle tiders succesrige danske olympiske hold'⁷⁶.

⁷⁶ Hansen (2004), s. 24.

6. Værdierne i dansk idræt overfor Coubertins olympiske sport i slutningen af 1800-tallet

I nærværende kapitel analyseres problemformuleringen, som er præsenteret og operationaliseret i kapitel 2 og 3. Analysen tager udgangspunkt i de rammer, der er blevet opstillet i kapitel 5, og den bygger på kildematerialet, der er blevet redegjort for i kapitel 4. Første del af analysen omhandler De moderne Olympiske Leges værdigrundlag, mens anden del sætter dette værdigrundlag op mod sportens udvikling i Danmark frem mod legene i Athen 1896. Kapitlet sluttes af med en sammenfatning, hvor de overordnede tendenser og pointer sættes op og struktureres, således at der etableres en direkte kobling til konklusionen og derved besvarelsen af problemformuleringen.

6.1 På hvilket værdigrundlag byggede Coubertin De moderne Olympiske Lege?

Med udgangspunkt i Coubertins baggrund og tankegods, analyseres i nærværende afsnit, hvilke værdier der lå til grund for De moderne Olympiske Lege. Siden de moderne lege blev etableret i 1896, har værdigrundlaget for disse været under udvikling, og det er derfor vigtigt at pointere, at det er legenes umiddelbare værdigrundlag, der analyseres. Derved tegnes der et billede af, hvilke værdier legene byggede på ved deres etablering i 1896 i Athen, og dette er netop projektets formål. Det vil sige, at det er Coubertins indledende tanker om legene, der er i fokus, og ikke hvordan Coubertin i de følgende år modificerede disse tanker.

For at forstå hvilke værdier Coubertin byggede De moderne Olympiske Lege på, er det nødvendigt at sætte sig grundigt ind i hans tankegang, men da Coubertin var en yderst flittig forfatter, sammenholdt med at hans idéer og tanker ofte var flertydige og under udvikling, er denne opgave særdeles omfattende og afgrænsninger er nødvendige. Jævnfør problemformuleringen er to overordnede afgrænsninger mulige. For det første afgrænses Coubertins tankegods tidsmæssigt, således at der fokuseres på værdigrundlaget for de første moderne Olympiske Lege i Athen 1896. Den anden afgrænsning er af en indholdsmæssig karakter, og den kommer af, at Coubertins tankegods spreder sig fra så forskellige emner som historie, pædagogik, politik, sport, religion, filosofi, sociologi med videre. Dette hang blandt andet sammen med, at Coubertin snusede til en række uddannelser i form af det franske militærakademi, retsvidenskab, samfundsvidenskab og historie, og især det pædagogiske felt inden for disse uddannelser fyldte meget hos ham⁷⁷. Jævnfør problemstillingen er det ikke alle ovenstående emner, der er i fokus i nærværende projekt, hvor arbejdsopgørelserne omhandler sportens som opdragelsesmiddel, samt sportens ekspansive karakter.

Da Coubertin besluttede sig for at genetablere De Olympiske Lege, havde han brug for at præsentere dem i en ny moderne udgave, som dels skulle være med til at sikre legene deres anerkendelse, og dels skulle de have en pædagogisk funktion ved at opdrage ungdommen. Coubertins værktøj til at sikre dette blev "olympismen", der kom til at stå som en rød tråd i arbejdet med legene. Coubertin udtalte selv følgende omkring olympismen:

⁷⁷ Coubertin (1996), s. 10.

*"Olympism is a destroyer of dividing walls. It calls for air and light for all. It advocates a broad-based athletic education accessible to all, trimmed with manly courage and the spirit of chivalry, blended with esthetic and literary demonstrations, and serving as an engine for national life and as a basis for civic life"*⁷⁸.

Ovenstående uddrag, fra en af Coubertins mange offentlige taler, indeholder en lang række værdier og aspekter ved olympismen som eksempelvis frihed ved at bryde murer ned og lighed i form af uddannelse for alle. Overordnet kan man sige, at olympismen var et udtryk for den olympiske ånd med dertil hørende regler og værdier. Da Coubertins arbejde spændte over et bredt felt, kom også olympismen til at favne bredt, og der kan derfor knyttes en lang række værdier hertil, som ikke altid gav mening, når de blev sat sammen til en helhed. Således skulle værdier og begreber som religiøsitet, skønhed, lighed, konkurrence, præstation, internationalisme og nationalisme gå op i en højere enhed⁷⁹. Denne lidt vage karakter og flertydelighed i olympismen fordrer en grundig gennemgang af de enkelte værdier. I det nedenstående er essensen af olympismen og de værdier, der er knyttet hertil, analyseret.

I takt med den moderne idræts tankegang lagde Coubertin vægt på, at olympismen var en *"doktrin for foreningen af krop og ånd"*⁸⁰, men han gik skridtet videre og fokuserede ydermere på en tredje faktor. Her er tale om menneskets karakter, og om denne sagde Coubertin følgende i en tale fra 1894:

*"Når alt kommer til alt, mine herrer, består mennesket ikke kun af to dele: krop og sjæl; mennesket består af tre dele: krop, sjæl og karakter. Karakteren dannes ikke alene af ånden; den dannes især af kroppen"*⁸¹.

Coubertin byggede således videre på den moderne tankegang om, at krop og sjæl hørte sammen og ikke burde adskilles, som det havde været tilfældet i middelalderen. Med de udfordringer, der lå i det moderne samfund, var det nødvendigt, for ungdommen især, at træne og opbygge en stærk karakter. Denne pædagogiske tankegang blev udarbejdet i henhold til det, som Coubertin kaldte for det underprivilegerede moderne masse menneske, som skulle opdrages og befries fra den *"universelle neurose"*⁸², der var blevet skabt af den moderne civilisation. Opdragelsen skulle ske gennem fysisk aktivitet, og dette ville, ifølge Coubertin, sikre de perfekte rammer for menneskelig udvikling:

*"On the day when a nation exists in which each young man possesses sufficient taste for physical exercises to make him practice them regularly, either alone or with his comrades, seeking in wholesome sports an admirable means to perfect his health and increase his strength, then on that day humanity – or a section of it, at least – will have realised perfection"*⁸³.

Hvor eksempelvis gymnastikken var et fint redskab til at opnå et sundt legeme, manglede den, ifølge Coubertin, redskaberne til at skabe den rette karakter hos udøverne. I et samfund der i slutningen af 1800-tallet var præget af individualisme, dynamik og ekspansion, var det nødvendigt, at ungdommen kunne håndtere de udfordringer, som et sådant samfund pålagde dem. Til denne opgave var den moderne olympiske sport skræddersyet. Med inspiration fra de engelske public schools ønskede Coubertin et system, hvor den moderne engelske sport allerede fra en tidlig alder skulle være dominerende hos de unge. En

⁷⁸ Coubertin (2000), s. 548.

⁷⁹ Hansen (2004), s. 17.

⁸⁰ Jespersen, i Hansen (1988), s. 32.

⁸¹ Coubertin (1996), s. 16.

⁸² Coubertin (1996), s. 8.

⁸³ Coubertin (2000), s. 543.

sådan opdragelse ville kunne afføde kvaliteter, som kunne skabe den rette karakter for at kunne begå sig i det moderne samfund. Med andre ord ville den olympiske sport fungere som en slags hyldest til "det menneskelige forår" (den nye unge generation), der skulle begå sig og skabe fremtiden i en verden i kaos, og med Coubertins egen vending; skulle skabe den harmoniske forbindelse mellem fortiden og fremtiden⁸⁴.

Som nævnt var Coubertin hele sit liv interesseret i pædagogik, og det meste af hans tankegods kom således til at omhandle uddannelse og opdragelse af ungdommen, og han så De moderne Olympiske Lege som en af hjørnestenene for datidens ungdoms velvære:

*"It is my profound conviction that they (red. De moderne Olympiske Lege) are one of the cornerstones of progress and health for the youth of our day"*⁸⁵.

Coubertin var godt klar over, at ikke alle kunne videreføre den sportslige opdragelse i skoleårene og blive olympiske atleter, men i stedet var det nødvendigt, at dem, der opnåede en sådan status, fungerede som forbilleder for andre, og inspirerede disse til at dyrke sport. Denne syntese forklarede Coubertin som en slags lov, som kunne udtrykkes på følgende måde:

*"For at hundrede mennesker skal give sig af med fysisk aktivitet, er det nødvendigt, at halvtreds dyrker sport. For at halvtreds skal dyrke sport, er det nødvendigt, at tyve specialiserer sig. For at tyve skal specialisere sig, er det nødvendigt, at fem er i stand til at udføre fremragende præstationer"*⁸⁶.

Ud fra denne tese, som i eftertiden er blevet kendt som 'enhedstesens', kunne De moderne Olympiske Lege via "en sand olympisk hero" være med til at inspirere millioner af mennesker verden over. Enhedstesens retfærdiggør således konkurrenceelementet i sport, og den henviser til, at olympiske mestre er med til at skabe en positiv udvikling for legemskulturen. Coubertin blev inspireret til tankegang omkring enhedstesens ved at studere, hvordan den engelske elite blev opdraget og efterfølgende var med til at sikre Englands stærke og stabile placering som kolonimagt⁸⁷.

Enhedstesens kan ligeledes kædes sammen med det olympiske motto 'hurtigere, højere, stærkere', der kom til at fremstå som en af grundpillerne for De moderne Olympiske Lege. Selvom Coubertin knyttede andre mottoer til legene, opnåede de på ingen måde samme genklang som dette. I det følgende bliver mottoet 'Citius, Altius, Fortius' derfor blot omtalt som det olympiske motto. Mottoet er ikke Coubertins eget påfund, men han hentede inspirationen fra Fr. Didon, der nedskrev mottoet i 1876. Coubertin beskrev mottoet på følgende måde:

*"It is surrounded by successive records for speed, endurance, and strength, braving the vain protests of worried coaches but applauded by the crowd that feels that records are essential in athletic life, and that exceptional prowess is key for any general activity"*⁸⁸.

Det var således selve essensen af konkurrencesporten og sportens ekspansive karakter, som Coubertin samlede i det olympiske motto. Coubertin pegede på konkurrenceelementet som et af de helt centrale

⁸⁴ Jespersen, i Hansen (1988), s. 33.

⁸⁵ Coubertin (2000), s. 542.

⁸⁶ Coubertin (1996), s. 124.

⁸⁷ Korsgaard (1997), s. 351.

⁸⁸ Coubertin (2000), s. 592.

elementer i såvel den engelske som den olympiske sport. Dette forklarer ligeledes, hvorfor Coubertin ikke var tilhænger af den traditionelle gymnastik, der ikke fokuserede på resultater og konkurrence, men i en højere grad på udførelse. Det samme var gældende i forhold til den engelske gentlemansport, som, ifølge Coubertin, manglede det resultatorienterede aspekt⁸⁹. Coubertin ønskede dynamik, fremadrettethed og effektivitet frem for sirlighed og finhed⁹⁰. Ydermere blev gymnastikken for det meste udøvet i større hold, og dette stred imod Coubertins værdier. Coubertin mente således at den individuelle konkurrencesport, var nøglen til at skabe en stærk karakter, hvorfor den fik en stor rolle i hans olympiske sport. Omkring den individuelle konkurrencesport sagde han følgende:

*"The Games were established for the glorification of the individual champion, whose exploits are needed to maintain general eagerness and ambition"*⁹¹.

Denne udtalelse hænger godt sammen med enhedstesen, hvor individuelle sportshelte var nødvendige, og derudover mente Coubertin, at individuelle sportsgrene harmonerede bedre med sportens indbyggede ekspansive karakter. Inspirationen hertil var hentet, dels i antikkens Grækenland, og dels ved 1800-tallets verdensudstillinger, hvor industrisamfundets ekspansive karakter og menneskets formåen blev fremvist⁹². I antikkens Grækenland var de græske bystater præget af en mentalitet, hvor agon (kappestriden) var et centralt element. Dette kunne eksempelvis aflæses i de antikke sportsstævner, hvor man ikke regnede med andet end førstepladser, og andenpladsen blev hånet og ydmyget⁹³. At kappestriden var i fokus kunne også aflæses af de discipliner, der var centreret omkring atletik, brydning og væddeløb⁹⁴. Det samme var tilfældet i disciplinerne under de første moderne olympiske lege i Athen, hvor atletik, ridning, femkamp, fægtning og skydning fik en central rolle⁹⁵.

For Coubertin var sportens ekspansive karakter et naturgivent element, og således ville det være en utopi at moderere og hæmme sporten og dermed friheden til at overdrive. Herom sagde Coubertin følgende:

*"Another utopia consists of believing that, in the name of science, athletics can be linked to moderation, and can be made to coexist with it. That would be a monstrous marriage, indeed. Sport cannot be made fearful and prudent without compromising its vitality. It needs the freedom of excess. That is its essence, its reason for being, the secret of its moral value"*⁹⁶.

I kraft af at Coubertins sportsopdragelse indeholdt værdier som frihed (frihed til at overdrive) og lighed (sport for alle), var Coubertin i begyndelsen ikke interesseret i amatørdebatten til forskel fra mange andre på daværende tidspunkt. Dette indrømmede Coubertin i en tale fra 1925, hvor han kiggede tilbage på sit oprindelige grundlag for legene:

"My own conception of sport has always been very different from that of a large number – perhaps the majority – of sportsmen. To me, sport was a religion with its church, dogmas, service...but above all a

⁸⁹ Jespersen, i Hansen (1988), s. 31.

⁹⁰ Bonde, i Hansen (1988), s. 53.

⁹¹ Coubertin (2000), s. 558.

⁹² Hansen (1988), s. 21.

⁹³ Bonde, i Hansen (1988), s. 53.

⁹⁴ Westergård-Nielsen, i Hansen (1988), s. 8-9.

⁹⁵ Bonde, i Hansen (1988), s. 53.

⁹⁶ Coubertin (2000), s. 556.

*religious feeling, and it seemed to me as childish to make all this depend on whether an athlete had received a five franc coin as automatically to consider the parish verger an unbeliever because he receives a salary for looking after the church*⁹⁷.

Coubertin så ikke et behov for amatørregler, da de religiøse sider ved den olympiske sport ville beskytte mod skyggesiderne ved sporten. Således mente Coubertin i stedet, at det var sportsånden, der var det afgørende, og den ville sikre de ædle værdier i sporten⁹⁸. Her træder Coubertins lidt naive idealistiske side tydeligt frem, og efterfølgende har Coubertin dog også måttet sande, at selv olympismen kunne påvirkes af korruption og andre ødelæggende elementer, og at amatørregler derfor var nødvendige⁹⁹.

Coubertins ønske om konkurrence- og resultatorienteret sport var et stort spring væk fra den idræt, der havde domineret Vesteuropa op igennem det 19. århundrede. Med undtagelse af England, hvor den engelske sport allerede fra starten af 1900-tallet havde domineret (jævnfør afsnit 5.1), var den lingske gymnastik langt mere udbredt, og modsat sporten var målet her at skabe flotte bevægelser og smukke kroppe; altså ikke direkte målbare værdier¹⁰⁰. Dette gjorde det vanskeligt for Coubertin at inkludere denne type discipliner i De Olympiske Lege, da han ikke ville gå på kompromis med essensen af sporten, som netop var konkurrenceaspektet.

Men hvorfor var værdierne omkring frihed og konkurrence så vigtige for Coubertin? Svaret skal findes i værdiernes opdragende kvaliteter. Disse sider ved sporten mødte Coubertin, da han stiftede bekendtskab med de engelske public schools. Men hvordan medførte disse værdier den moralske og karakterdannende opdragelse, som Coubertin ønskede implementeret i olympismen?

For Coubertin lå hemmeligheden i sportsopdragelsen netop i, at *"sport får fysio-psykologiske kvaliteter såsom koldblodighed, tillid, beslutsomhed etc. til at spire i kroppen"*¹⁰¹. Gennem sportsopdragelsen, og ved at genoplive den olympiske institution, mente Coubertin, at ædle følelser som *"uegenyttens og ærens kult, ridderånden, viril energi og fred"*¹⁰² ville blive sikret hos næste generation. Således ville der blive skabt en generation, der ville besidde styrke, selvtillid og ridderlighed. Ved at indpode disse værdier i ungdommen påpegede Coubertin, at sporten kunne ruste den unge generation mod de bekymrende tendenser, der var knyttet til det nye samfund.

Men en ting var, at sport i skolen kunne være med til at give denne sportsopdragelse. Noget andet var, hvordan De moderne Olympiske Lege kunne være med til at sprede disse værdier. Her lagde Coubertin vægt på, at olympismen var en religion. Han forklarede, hvad han mente med religion, på følgende måde:

"But first, I must explain what I mean by the term "religion". It has a very special meaning in this context. The true religion of the ancient athlete did not consist of making solemn sacrifices at the altar of Zeus. That was merely a traditional gesture. Rather, it consisted of swearing an oath of loyalty and selflessness and, above all, in making every effort to adhere strictly to that oath. The individual who was to take part in the games had to be purified, in some sense, through professing and practicing these virtues. In this way, the

⁹⁷ Coubertin (2000), s. 654.

⁹⁸ Jespersen, i Hansen (1988), s. 31.

⁹⁹ Coubertin (2000), s. 654.

¹⁰⁰ Bonde, i Hansen (1988), s. 63.

¹⁰¹ Jespersen, i Hansen (1988), s. 28.

¹⁰² Jespersen, i Hansen (1988), s. 25.

*moral beauty and the profound consequences of physical culture were revealed. We must get back to something similar*¹⁰³.

Ved at deltage i De moderne Olympiske Lege var man således med til at udleve og respektere de værdier, som var en del af sportsopdragelsen, og i henhold til enhedstesens ville atleterne inspirere omverdenen. Dette var for Coubertin netop essensen af den olympiske idé:

*"In our view, the Olympic idea is the concept of strong physical culture based in part on the spirit of chivalry – what you here so pleasantly call "fair play" – and in part on esthetic idea of the cult of what is beautiful and graceful*¹⁰⁴.

Det var netop denne side ved De moderne Olympiske Lege, som, ifølge Coubertin, ophøjede dem over et regulært verdensmesterskab. Coubertin talte ofte om, at legene var "noget mere", og dette var et af de elementer ved olympismen, som Coubertin havde svært ved at definere præcist. Om forskellen på et regulært verdensmesterskab og De moderne Olympiske Lege, sagde Coubertin følgende:

*"As has often been said, the Olympic Games are not merely world championships dominated by the notion of achieving the best possible technical results. They are that, if one wants to see them that way. But they are something else again, and something more than that. They are the quadrennial and international celebration of youth, the 'festival of the human springtime', uniting at the same time all forms of physical activity and all the nations of the world. Through them, each generation celebrates its coming of age, its joie de vivre, its faith in the future, its ambitions, and its desire to excel*¹⁰⁵.

Som nævnt ovenfor havde Coubertin et dystert syn på den tid, han levede i. Det moderne samfund stillede en række store udfordringer, og især i forhold til det nye industriproletariat var Coubertin bekymret. Coubertin mente, at denne nye store samfundsgruppe og dens velvære var fundamental for at sikre den sociale fred og derved skabe et stabilt samfund.

*"...hvis vi ikke ønsker civilisationen skal springe i luften som en dampkedel uden ventil, var det nødvendigt at gøre proletariatet glad igennem sport, fordi sportsglæden er den billigste, den mest egalitære, og den mest anti-alkoholiske og den mest produktive af behersket og kontrolleret energi. Alle former for sport for enhver; det er utvivlsomt en formel, som vil blive kritiseret som vildt utopisk. Det er jeg ligeglad med. Jeg har overvejet og undersøgt det nøje i lang tid; jeg ved, at det er muligt*¹⁰⁶.

Coubertin ønskede således sporten som en måde at holde befolkningen (masserne og ikke bare eliten) sunde og glade, og han mente ikke at intellektuel og materiel tilfredsstillelse var nok til at sikre social ro. Denne pointe uddybede han på følgende måde:

"To guarantee social peace, it will not be enough to distribute the effort of production and the ease of consumption of the objects needed for material life more equitably among men. Nor will it be enough to give adolescents free access to intellectual development in keeping with their mental capacities, rather than in keeping with the social positions of their parents. The pleasure of the muscles, that source of joy, energy,

¹⁰³ Coubertin (2000), s. 598-599.

¹⁰⁴ Coubertin (2000), s. 588.

¹⁰⁵ Coubertin (2000), s. 600.

¹⁰⁶ Jespersen, i Hansen (1988), s. 34.

*calm, and purity, must also be placed within the grasp of the most humble, in the many forms that the improvements of modern industry have made possible. That is the integral and democratic Olympism of which we are laying the cornerstone today*¹⁰⁷.

Coubertin gav følgende eksempel på, hvordan sporten kunne afhjælpe den vrede og frustration, som lå indbygget i samfundet ved århundredskiftet:

*"Sporten kan berolige den koncentrerede vrede, det opsparede had, som udgør et foruroligende lag under overfladen på det nye grundlag, der er ved at danne sig. Nuvel, sporten besidder en uendelig stor beroligende virkning. Den fortvivlede mand, der smadrer en stol, falder straks til ro, men på bekostning af en ødelagt stol og skår i hans selvtægtelse. Gid han dog bare ville gå i gang med en intensiv træning; virkningen ville være den samme, men der ville ikke gå noget i stykker; tværtimod ville en værdifuld styrke blive skabt og oplagret*¹⁰⁸.

For at opsummere det ovenstående mente Coubertin, at den olympiske sport kunne fremelske positive karaktertræk og samtidig være med til at hæmme negative følelser og frustrationer, der tilsammen rustede folk til samtidens udfordringer. En vigtig pointe i denne sammenhæng er, at Coubertin, på trods af sin aristokratiske baggrund, ønskede sport for alle. Det vil sige, at sporten som opdragelsesmiddel skulle gavne alle samfundslag og ikke blot en social elite, som det var tilfældet i eksempelvis England, hvor man så én slags fysisk opdragelse for den herskende klasse (sporten), og en anden form for masserne (gymnastik)¹⁰⁹. Følgende uddrag fra en tale viser, hvordan Coubertin ikke var tilfreds, før olympismen var udbredt til alle:

*"Nothing is accomplished when only limited numbers are involved. That may have been sufficient before, but not now. The masses must be touched*¹¹⁰.

Sportens demokratisering og tanken om lighed hentede Coubertin i antikkens Grækenland, hvor det græske demokratis højdepunkt faldt sammen med den antikke olympiske sport. Forestillingen om én mand, én stemme, lighed for loven, og sportens idé om lighed bag startsnoren, var unikke og sammenvævede tankeformer i antikkens Grækenland. Ligheden blev ydermere fremhævet af, at atleterne skulle være nøgne, hvilket formede en fælles statusudlignende dragt. Uanset om man var af aristokratisk byrd eller mindre bemidlet, havde man de samme muligheder for at komme først i atletikkens discipliner, og selvom man var rig og fra en anset familie, blev man alligevel pisket af dommeren, hvis man brød reglerne. Det centrale var således, hvad du ydede og ikke, hvem du var, og dette var fælles for såvel det politiske som det "sportslige" demokrati. Disse værdier ønskede Coubertin, gennem den olympiske sport, at udbrede til det moderne samfund, der i hans øjne var korrump og gennemsyret af ulighed.

Her er netop en af de sider ved olympismen, som sagtens kan misforstås. Med henvisning til enhedstesens ønskede Coubertin en elite, der skulle fungere som forbilleder i forhold til de gode sande værdier. Men i henhold til det ovenstående var Coubertin ikke tilhænger af, at sportsopdragelsen blev forbeholdt en social elite. Pointen er her, at eliten er noget, som sporten helt naturligt er med til at udvikle, da der altid vil være vindere og tabere i konkurrencesport. Denne tankegang omkring lige muligheder men en nødvendig

¹⁰⁷ Coubertin (2000), s. 553.

¹⁰⁸ Coubertin (1996), s. 13.

¹⁰⁹ Jespersen, i Hansen (1988), s. 28.

¹¹⁰ Coubertin (2000), s. 552.

ulighed i den sidste ende er hentet i liberalismen, som generelt dannede grundlaget for meget af Coubertins tankestof¹¹¹.

Sammenfatning

Coubertin havde mange inspirationskilder, hvor de mest dominerende var den engelske sportsopdragelse, liberalismen, antikkens olympiske sport og 1800-tallets verdensudstillinger. Ved at hente og kombinere værdier fra disse kunne der konstrueres et svar på mange af de store samfundsmæssige udfordringer, der eksisterede ved århundredskiftet. Coubertin kaldte dette svar for olympismen. Olympismen var således navnet for det værdigrundlag, som Coubertin byggede De moderne Olympiske Lege på, og omdrejningspunktet blev opdragelse, frihed og lighed. Frihed til at overdrive og til fulde at udøve det ekspansive element i sporten, og lighed i form af, at sporten skulle udbredes til alle, således at alle kunne opnå den nødvendige sportsopdragelse.

Hvis sporten blev udøvet uden restriktioner, og sportsopdragelsen blev udbredt til alle samfundslag, ville den nye generation få opbygget en tilstrækkelig stærk karakter til at kunne modstå de mange udfordringer, som den kaotiske verden stillede dem. Konkret fungerede sportsopdragelse, ifølge Coubertin, ved at der, indbygget i sporten, lå fysio-psykologiske kvaliteter og værdier. Ved at deltage i De moderne Olympiske Lege var man med til at udleve og respektere disse værdier og ikke mindst inspirere og påvirke omverdenen. Til at værne om denne sportsopdragelse henviste Coubertin til, at olympismen var en religion og derfor hellig, og dette ville sikre at sportsånden blev overholdt, hvorfor blandt andet amatørregler ikke var relevante i forhold til De moderne Olympiske Lege. Coubertin pegede på, at denne idealistiske konstruktion var det, som ophøjede legene og sørgede for, at de var mere end blot regulære verdensmesterskaber.

¹¹¹ Korsgaard (1997), s. 351.

6.2 Hvordan harmonerede Coubertins olympiske værdier med værdierne i dansk idræt?

Efter, i det ovenstående, at have analyseret De moderne Olympiske Leges værdigrundlag, er fokus i det nedenstående rettet mod den danske idrætsdebat. Nærmere bestemt analyseres de værdier, der prægede den danske idrætsdebat frem mod de første moderne olympiske lege i Athen i 1896. Tidsmæssigt er der set på den danske idrætsdebat i de sidste 10 år frem mod legene. I denne periode skete der store forandringer indenfor dansk idrætsliv, hvor sporten vandt frem, samtidig med at krigen mellem den svenske og den dansk-tyske gymnastik spidsede til (jævnfør afsnit 5.1). Som nævnt i kapitel 3 analyseres to overordnede temaer i form af sportens indvirken på karakteren og sportens ekspansive karakter. Disse to temaer er valgt, da de spiller en stor rolle for såvel De moderne Olympiske Leges værdigrundlag som i den danske idrætsdebat. Analysen ender ud i en række hovedpunkter, der diskuteres yderligere og sammenfattes slutteligt i kapitlet.

6.2.1 Sportens indvirken på karakteren

Coubertin argumenterede for, at et aktivt sportsliv medførte en række positive følger som eksempelvis en god moral og en stærk karakter. I særdeleshed lagde han vægt på, at sporten, herunder den olympiske sport, skabte den rette karakter hos den nye generation, som stod overfor en række udfordringer ved århundredeskiftet.

Denne problematik var ligeledes synlig i Danmark, hvor samfundet på mange måder var under forandring. Gennem revolutioner og classesammenstød, op gennem det 19. århundrede, blev et nyt Europa skabt, og denne udvikling var ligeledes til stede i Danmark, hvor man var gået fra enevælden til konstitutionelt monarki med Danmarks første grundlov, junigrundloven, fra 1849. Dette banede vejen for, at det nye samfund med dets fremskridtstro kunne udfolde sig i industrialiseringens navn. Resultatet heraf så man eksempelvis i København, hvor der i 1840 boede 123.000 mennesker, hvoraf omkring 5000 var beskæftiget i industrien, mens indbyggertallet ca. 75 år senere lød på hele 560.000, hvoraf industrien beskæftigede omkring 60.000 mennesker¹¹².

Urbaniseringen og industrialiseringen betød, at det nye moderne samfund kom til at stå overfor alvorlige sociale og sundhedsmæssige udfordringer. Langt op i 1800-tallet var der ikke aftaler om løn og arbejdstid, og dette medførte, at arbejdsdagen var lang, lønnen var ringe, og at hele familien måtte arbejde. Resultatet heraf blev en usund levestil, der kun blev forværret af, at svaret på problemerne ofte blev fundet i alkohol og andre rusmidler. Samtidig medførte den kraftige urbanisering, at mange boede under usle vilkår, og alt i alt betød disse faktorer, at folkesundheden mod slutningen af 1800-tallet var stærkt problematisk¹¹³.

¹¹² Hansen, i Trangbæk (1995), s. 13.

¹¹³ Hansen, i Trangbæk (1995), s. 14.

I første omgang begyndte borgerskabet at fatte interesse for den nyimporterede engelske sport, og mod slutningen af 1800-tallet begyndte også arbejderklassen at interessere sig for denne nye legemskultur¹¹⁴. Det krævede dog først og fremmest, at værdierne i sporten fandt fodfæste i den danske idrætsdebat, og dette skulle hurtigt vise sig at blive tilfældet, da man opdagede, at sporten netop kunne afhjælpe mange af de problematikker, som industrisamfundet medførte. Sporten kunne således fungere som adspredelsesmiddel, opdragelsesmiddel og sundhedsmiddel.

Sporten som opdragelsesmiddel i folkeskolen

Hvor Coubertin talte om, at den sportslige opdragelse først og fremmest var for den nye unge generation, der var blevet født ind i det nye kaotiske og forvirrende samfund, kom den danske debat om sportslig opdragelse ligeledes til at blive fokuseret på ungdommen. Nærmere bestemt var folkeskolen det store omdrejningspunkt i debatten omkring sportens berettigelse. Debatten omkring sport i folkeskolen kom for alvor i fokus i 1881, hvor en undersøgelse af kommunelæge Axel Hertel stærkt agiterede for nødvendigheden i legemlig udvikling og opdragelse som et supplement til den åndelige¹¹⁵. Denne foruroligende undersøgelse pegede på, at gymnastikundervisningen ikke var tilstrækkeligt, og derfor var yderligere tiltag nødvendige.

For mange var sporten og den frie leg løsningen på den bekymrende folkesundhed, og i en tale af folkeskolelærer K. Jensen fra 1894, der blev udgivet i 'Dansk Sportstidende', argumenterede han på følgende måde for, hvordan de frie lege virkede opdragende:

*"Legens opdragende Betydning er stor. Kun under Legens Form kan Barnet frit udvikle sin Individualitet, og det Barn, som aldrig kommer til at lege, bliver baade i legemlig og aandelig Henseende forkuet"*¹¹⁶.

K. Jensen argumenterede således for, at friheden og selvstændigheden i legen gavnede, ikke blot den legemlige udvikling, men også den åndelige. Længere fremme i talen uddybede han, hvordan den frie leg virkede opdragende:

*"Den Opdragelse, der lægger Vægt paa at anspore Barnets gode Villie til en fri og glad Anvendelse af dets Kræfter, vinder bedre Resultat end den strængeste Tvang. Og intet Middel er hertil kraftigere end Legen"*¹¹⁷.

Denne argumentation var ikke ny og banebrydende i 1894, hvor K. Jensen holdt sin tale. Allerede i 1888, i en artikel i 'Dansk Sportstidende', blev der argumenteret for, at lysten skulle være den altovervejende drivkraft i legemskulturen, og at denne lyst ikke på samme måde var til stede i gymnastikken, som den så ud i 1888:

"Gymnastikken er ogsaa uheldig paa Grund af den skadelige Indflydelse, den udøver paa Drengens Tilbøjelighed og Smag for Legemsøvelser. Den dræbende, systematiske og livløse Maade, hvorpaa

¹¹⁴ Hansen, i Trangbæk (1995), s. 14.

¹¹⁵ Hansen, i Trangbæk (1995), s. 14.

¹¹⁶ Bergmann (1894), s. 112.

¹¹⁷ Bergmann (1894), s. 112.

Øvelserne som oftest foretages, maa virke til at give Børnene Lede for at bruge deres Legemer mere end højst nødvendigt. Den friske Munterhed og Kappelyst, som altid er tilstede ved Drengenes Lege i fri Luft, er her næsten bandlyst og umulig (...) Den jævne, stadige Brug af alle Legemets Muskler, som finder Sted i fri Lege og Spil, er saaledes afløst af kortvarige, forcerede og ensidige Øvelser, der baade legemlig og aandelig volde en Træthed, hvor der i de selvstændige Lege vilde være fremkaldt Iver og Kappelyst¹¹⁸.

Her pointeres der, at glæden og lysten skulle være drivkraften i den legemlige opdragelse. Og netop den frie leg, hvor barnet selv administrerede sine kræfter og kunne anvende sin kreativitet, var et gunstigt redskab til at sikre disse følelser. Med andre ord fordrede den frie leg værdier som individualitet, frihed og kreativitet. Disse værdier fandt Coubertin ligeledes, da han besøgte de engelske public schools, og efterfølgende blev det en del af hans sportslige opdragelse. Det er dog væsentligt at pointere, at der var tale om frihed under ansvar, og det var netop her, at sporten var med til at opdrage karakteren.

Sporten, i form af organiserede lege der havde til formål at opdrage det engelske borgerskab, kan tilskrives Thomas Arnold, der fungerede som rektor for den engelske skole Rugby i starten af 1800-tallet. Arnold organiserede idrættens ydre rammer for drengene, og overlod dernæst drengene til selv at lære det praktiske liv at kende. Dette skulle fremelske deres kreativitet, ansvarlighed og gennem "trial and error" opnå en karakterdannelse¹¹⁹. Det var denne opdragelsesform, som Coubertin blev inspireret af i England, og som gennem sporten blev præsenteret i Danmark. Dette kom K. Jensen ligeledes ind på i hans tale i 1894, hvor han henviste til, at den frie leg stadig fungerede indenfor nogle overordnede rammer og love:

"Derigennem (red. ved at lege) vækkes og fremmes ogsaa Barnets Samfundsfølelse, dets Medborgersind. Det betragter sig under Legen som en Bestanddel af en Korporation, hvis Love maa lydes, og hvis Medlemmer alle ere ligeberettigede¹²⁰.

Udover at K. Jensen talte om respekten for at indordne sig de fastlagte regler for legen, kom han ydermere ind på den lighed, som også Coubertin fandt fascinerende i sporten. For selvom legen og sporten i den sidste ende skabte ulighed, i kraft af at man vandt eller tabte, så kunne der alligevel tales om lighed, da alle havde samme udgangspunkt på grund af de fastsatte regler og love, som alle måtte adlyde.

De ovenfor nævnte argumenter for, hvordan sport kunne gavne som opdragelsesmiddel i folkeskolen, begyndte at vinde indpas mod slutningen af 1880'erne, og i 1890 blev der, hos landets latinskoler, stillet en eksamensopgave, hvor der skulle argumenteres for sportens betydning i såvel fysisk som moralsk henseende. Den moralske side af sporten var netop, hvad Coubertin lagde vægt på, og det faktum at denne blev indholdet i en større eksamensopgave viste, at man ligeledes var opmærksom på denne side af sporten i Danmark.

I forbindelse med denne eksamensopgave blev der, i 'Dansk Sportstidende', skrevet et indlæg, hvori der blev lagt fokus på ironien i, at ikke-sportsinteresserede lærere skulle stille en opgave om sport og dets gavnlige effekter:

¹¹⁸ Lyngbye (1888), s. 299.

¹¹⁹ Korsgaard (1982), s. 286.

¹²⁰ Bergmann (1894), s. 112.

”Det har sikkert bragt mange af vore tørre Adjunker til at studse, at Examenskommissionen stillede en saadan Artiumsopgave i Dansk Stil som Sportens Betydning i fysisk og moralsk Henseende”¹²¹.

Selvom ovenstående er skrevet i en humoristisk tone, havde forfatteren til artiklen en klar pointe, der gik på, at eksamensopgaven om sport kunne gøde jorden for, at lærerne fik øjnene op for sportens gode sider. Han skrev blandet andet følgende:

”Det maa have frapperet de gode Herrer at opdage, hvor langt Kommissionen var forud for dem i Opfattelsen af en stor og betydningsfuld Samfundssag, og muligvis kan dette give Stødet til, at vore Latinskoler falde ud af den uforsvarlige Passivitet, hvormed de fleste af disse Slægt efter Slægt af opvoxende Drengene bleges og afmagres og blive nærsynede paa Skolens Bænke, uden at der fra Skolens Side gjøres noget af Betydning for at modarbejde denne fysiske Tilbagegang ved at Indføre Boldspil og anden Sport efter engelske Mønster – fordi ingen af Lærerne interesserer sig derfor! Den Forklaring – om Lærernes Mangel paa Interesse – faar man kun alt for tidt. De gode Herrer sværme i Theorien stærkt for den oldgræske Sport; men det falder dem ikke ind at søge at realisere deres Ideal i Nutidens praktiske Liv”¹²².

Et par uger senere, i samme tidsskrift, blev der svaret på ovenstående kritik af de danske skolelærere, og hovedpunktet i svaret var, at kritikken var rettet mod de forkerte. De danske lærere blev forsvaret på følgende måde:

”Jeg for mit Vedkommende mener aldeles ikke, at Tilstanden in casu i vore lærde Skoler er, som man kunde ønske den, men Ingen vil vel heller negte, at , naar den sammenligner Tilstandene nu med dem, der herskede for en halv, ja vi kunne godt sige, en kvart Snes Aar siden, saa er der dog en om end ikke betydelig, saa dog kjendelig Fremgang at spore (...) Og hvem troer Herr A. H., at denne Fremgang, som Ingen , heller ikke Herr A. H., kan benegte, skyldes andre end de desværre endnu faa af vore Skolemænd, der have faaet Øiet opladt for det Nyttige i Sporten og som med Opoffrelse af Tid, ja mange Gange ogsaa af Penge af deres i Forveien ikke velspækkede Pung, have grebet Sagen af og stillet en Idræt paa Benene, der, selv om den i al sin Beskedenhed ikke kan maale sig med Hovedstadens livskraftige og blomstrende Idrætter, dog bidrager sit til at ryste Skolestøvet af Lungerne og udvikle de unge Legemer”¹²³.

I stedet for at angribe lærerne, mente forfatteren til det ovenstående, at man burde sende et kritisk brev til det offentlige; nærmere bestemt Kultusministeriet:

”Herr A. H.s øvrige Udtalelser om, at Sporten og Kjendskab til den bør udbredes i vore Skoler, er derimod et Ord, som det bør siges. Han har blot givet det en forkert Adresse. Skulde man i en saa vigtig Sag ikke kunne vente en Del mere fra det Offentliges Side (...)Vilde det nu ikke være heldigt at smede, medens Jernet er varmt, og se at faa et praktisk Resultat ud af denne Opmærksomhed, som Spørgsmaalet har samlet om sig? Jeg tillader mig derfor at henstille det Forslag, at en Kreds af de mange ansete Mænd, som have Interesse for Sportens Udbredelse i Nationen, indbød til en Adresse til Kultusministeriet (...) Et saadant Eksempel vilde

¹²¹ Hansen (1890), s. 239.

¹²² Hansen (1890), s. 239-240.

¹²³ Hansen (1890), s. 269.

*hurtigt drage de private Skoler med sig, og efterhånden vilde Skolesporten trænge dybere og dybere ned, indtil alle de Skoler, hvor det overhovedet var muligt at arrangere noget saadant, vare komne med*¹²⁴.

Slutteligt i svaret blev det foreslået, at man sendte en adresse til Kultusministeriet, og dette skulle vise sig at blive en realitet i form af den såkaldte skoleadresse, hvilket er uddybet nedenfor i afsnittet om den politiske støtte til sporten som opdragelsesmiddel.

Når der blev argumenteret for, at sporten skulle indføres i folkeskolen, er det vigtigt at pointere, at denne ikke nødvendigvis skulle overtage gymnastikkens plads. Der eksisterede således ikke den store strid mellem den rationelle gymnastik og sporten, som man eksempelvis så det ved gymnastikstriden i samme periode, eller som man har set det mellem den folkelige gymnastik og sporten i 1980'erne og 1990'erne¹²⁵. Således var tendensen i slutningen af 1800-tallet, at gymnastikken og sporten ikke var hinandens direkte konkurrenter. Dette kom eksempelvis til udtryk i en artikel i 'Dansk Sportstidende' fra 1895, hvor forfatteren indledningsvis argumenterede for gymnastikkens berettigelse:

*"Vi ser da ogsaa, at Legemsøvelsernes Betydning er anerkendt af de offentlige Myndigheder; Gymnastikken har sin Plads som Undervisningsfag i alle vore Skoler; man har for længst indset, at den boglige Lærdom, den ensidige aandelige Udvikling maa suppleres med systematisk legemlig Udvikling, hvis man vil skabe sunde, dygtige og harmonisk udviklede Borgere*¹²⁶.

Herefter argumenterede forfatteren for vigtigheden af, at den legemlige udvikling ikke gik i stå efter den grundlæggende skolegymnastik, og her kunne netop sporten bygge videre på den legemsudvikling, der i skolen blev påbegyndt med skolegymnastikken:

*"Men det, som grundlægges i Skolen, maa fortsættes og udnyttes af den Voksne, og det er glædeligt at se, hvorledes Interessen for den legemlige Idræt mere og mere trænger igennem hos alle Klasser og hos alle Aldre. Den fremtræder i mange Former og paa forskellige Maader; alt det, som man med et moderne Ord kalder Sport, er et Udslag af den samme Trang til legemlig Anstrængelse, det samme Behov for styrkende Legemsøvelser, som har givet Gymnastikken dens Plads som Undervisningsfag i vore Skoler*¹²⁷.

Med andre ord kunne gymnastikken og sporten gå hånd i hånd og sikre, at borgerne i samfundet, gennem hele deres liv, trænede og udviklede deres legeme. Dog var det i manges øjne ikke nok, at sporten først skulle få sin berettigelse efter folkeskolen, og for Coubertin var dette ligeledes ikke den optimale løsning. Han ønskede, som nævnt, at sporten netop skulle fungere som opdragelsesmiddel fra barnsben af; blandt andet for at sikre at barnet fik den nødvendige viljestyrke og disciplin. Den syntese mellem sport og gymnastik, der begyndte at opstå, var i midlertidig et stort skridt frem for sportens udvikling i Danmark, hvor gymnastikken tidligere havde været altdominerende.

Frem mod midten af 1890'erne begyndte sporten som opdragelsesmiddel således at få opmærksomhed i den danske idrætsdebat, og især værdier og elementer som frihed (den frie leg under ansvar), individualitet, kreativitet og konkurrence blev fremhævet som gavnlige i opdragelsen af børn og unge. Udover at det skabte den rette karakter hos ungdommen, var der ydermere fokus på, at en sådan tilgang til

¹²⁴ Hansen (1890), s. 270.

¹²⁵ Hansen, i Trangbæk (1995), s. 55-56.

¹²⁶ Benzon (1895), s. 760.

¹²⁷ Benzon (1895), s. 760.

idrætten i en højere grad var motiverende frem for de ensformige gymnastikøvelser. Disse værdier var ligeledes grundstammen i Coubertins sportslige opdragelse, og fælles for såvel Coubertin som de danske sportspionere var utvivlsomt den engelske sportsopdragelse på de såkaldte public schools. I Danmark blev der dog ikke talt om, at sporten skulle fungere som en erstatning for gymnastikken. Forkæmperne for sporten var ofte tilhængere af den rationelle gymnastik, hvorfor en syntese mellem gymnastik og sport for mange var at foretrække, og den fuldstændige sportsopdragelse som Coubertin ønskede den, var således ikke en realitet i Danmark frem mod 1896. Den politiske kamp for at få implementeret sporten i folkeskolen er behandlet senere i afsnittet.

Sporten som opdragelsesmiddel overfor samfundet

I det ovenstående er der fremført argumenter omkring, hvordan sporten kunne hjælpe til at støbe den rette karakter hos den nye unge generation, hvis man eksempelvis indførte skolesport i folkeskolen. Da K. Jensen i 1894 skulle definere, hvad han forstod ved en sand sportsmand, kom han ind på en anden gavnlig følge af sporten, idet sporten ydermere kunne anvendes som adspredelsesmiddel. Som nævnt ovenfor medførte overgangen til det nye bysamfund en række sociale problemer, og som en reaktion herpå, blev der ofte søgt trøst i alkohol og andre rusmidler. K. Jensen påpegede, at denne udvikling kunne bremses med sportens hjælp, og dette skulle ske allerede fra barnsben af:

”Det gælder derfor med alle disse Ting at faa fat i de unge inden Udskejelserne bliver Laster hos dem og man vil se, hvilket stor Betydning det har, at der i de forskellige Sportsgrene findes yngre afdelinger, hvor Børn i Vækstperioden, omtrent mellem det 12. og 16. Aar, foreløbigt kunne paavirkes og vejledes til senere at deltage i Idrætskampe”¹²⁸.

Denne pointe blev uddybet i en længere artikel i 'Dansk Sportstidende' fra 1889, der havde til formål at vurdere, hvorvidt sport kunne betegnes som en god ting for samfundet eller ej. Her blev blandt andet skrevet følgende om de sociale problemer:

”Skal man dømmen en Ting som Sporten, maa det nærmest blive efter dens Resultater, og hvilke ere da disse? For til gavns at besvare dette Spørgsmaal, maa vi gaa endel Aar tilbage i Tiden og se paa, hvorledes vor Ungdom levede og saa ud dengang (...) I en Atmosfære af Tobak og Øl tilbragtes der Aften efter Aften ofte i Selskab med mer eller mindre løsagtige Kvinder, for hvem disse Etablissementer dengang vare sande Guldgruber og Jagtrevierer. Ingen forlod Stedet før efter 12, og langt fra alle søgte da hjem (...) Dengang faldt det ingen ung Mand ind, at sligt var forkert”¹²⁹.

Det samfund, som er beskrevet i det ovenstående, var således et samfund, hvor mændene anvendte deres fritid på at nyde tilværelsen til skade for såvel deres sundhed som deres evne til at præstere på deres arbejdsplads eller uddannelse. En sådan livsnyder var netop det, som Coubertin frygtede ville følge med det nye samfund. Han frygtede, at det nye samfund stillede for store krav til dets borgere og uden den rigtige

¹²⁸ Bergmann (1895), s. 12.

¹²⁹ Lyngbye (1889), s. 310.

opdragelse, der formede en stærk karakter, ville disse udfordringer knække borgerne og føre dem ud i umoralske gerninger.

Efter at have givet et billede af tiden før sportens indtog, beskrev forfatteren, hvordan situationen var for de samme mennesker efter sporten havde fået fodfæste:

”Så kom Sporten mere og mere op (...) og lidt efter lidt gled det ind i en Mængde unge Mænds Bevidsthed, at der var noget galt i dette deres tidligere Liv. De saa Kammerater gaa ud til Legemsøvelser og Idræt efter endt Dagværk og de saa dem i Besiddelse af Langt større Arbejdskraft om Dagen, end de følte, at de selv havde, og saa greb de til sidst den samme Udvej: at drive (...) Naar nu vore Theatre have sløje Tider, naar vore Varietéer kun med Nød og Næppe, ved ihærdige Reklamer og Bryggeriernes Penge holde sig paa Pumperne, hvad er saa Grunden? Mon ikke Sporten har nogen Skyld heri, mon den ikke har bragt en Del af de unge Mennesker, som tidligere tilbragte hele deres Fritid paa slige Steder, til at indse det fornuftige i at øve deres Legeme, gaa trætte hjem fra Øvelserne om Aftenen, sky Drik og Svir, gaa tidligt i Seng og vaagne tidligt næste Morgen med klare Hoveder og med Lyst til Arbejde?”¹³⁰.

Dette argument, om sporten som adspredelsesmiddel, vandt genklang nogle år senere i 1894, hvor sportens evne til at opdrage til mådehold og nøjsomhed blev tilføjet:

”Især paa Moralen have de (red. de frie lege) en gunstig Indflydelse, idet de optage Ynglingens ledige Timer og drage ham bort fra mere eller mindre demoraliserende Beskæftigelser. De have Evne til fuldstændig at omskabe Ynglingens Smag i den, som har fundet Fornøjelse i det opfriskende Sportsliv i det fri, taber al Tilbøjelighed og Lyst til de Fornøjelser, som finde Sted i kvalme tobaksfyldte Rum, for sanseberusende Nydelsesmidler o. s. v. Sporten opdrager til Maadehold og Nøjsomhed og modvirker kraftigere end alt andet de seksuelle Fristelser”¹³¹.

I takt med at der blev fokuseret på sporten som opdragelsesmiddel overfor skolebørnene, blev der ligeledes argumenteret for, at sporten gavtede alle aldre og derved også samfundet som en helhed. Således var der opmærksomhed på, at sporten kunne drage folk væk fra umoralske udskejelser, der ofte var en konsekvens af mangel på fritidsbeskæftigelser. Med andre ord blev sporten et legitimt adspredelsesmiddel. Sporten som adspredelsesmiddel sikrede eksempelvis en bedre moral og mere energi og lyst til at udføre dagens arbejde. Denne side af sporten og sportsopdragelsen talte Coubertin ligeledes om. Coubertin lagde vægt på, at industrisamfundet havde brug for adspredelse gennem sporten, hvis ikke civilisationen skulle springe i luften. Dette forklarede han ved, at der under overfladen i det nye samfund lå opsparet had og vrede, og den beroligende virkning ved sporten og sportsglæden kunne afhjælpe denne. Der kan således argumenteres for, at formålet med sporten i denne henseende var den samme for såvel Coubertin som i Danmark, hvor den fungerede som adspredelsesmiddel for de frustrerede, vrede og udskejende dele af befolkningen.

¹³⁰ Lyngbye (1889), s. 310.

¹³¹ Bergmann (1894), s. 112.

Sporten som opdragelsesmiddel overfor idrætsudøverne

I 1888 udgav løjtnant William Hovgaard bogen 'Sport', der havde til opgave at agitere for, at samfundet, og i særdeleshed folkeskolen, havde brug for sporten. I hans argumentation for sportens gode kvaliteter, fremhævede han sporten som opdragelsesmiddel, og han tog udgangspunkt i, at man i Danmark manglede egenskaber som disciplin og respekt. Med andre ord savnede danskerne netop den karakteropdragelse, som Coubertins olympiske sport, ifølge ham selv, kunne bibringe. Hovgaard skrev følgende om den manglende karakter hos de danske sportsmænd:

*"Aarsagen til dette beklagelige Forhold (red. tonen mellem sportsmændene i Danmark) har sin dybere Grund i, at Sporten i Virkeligheden stiller større Fordringer til Folks Hensynsfuldhed, Retsfølelse og Disciplin, end Tilfældet er i almindelige Livsforhold. Naar altsaa Naturen gaaer over Optugtelsen, saa viser det, at der mangler noget i Opdragelsen, og dette noget kan kun erhverves ved Sportens Udøvelse"*¹³².

Hovgaard påpegede, at en sportsopdragelse ville kunne fremelske en række positive værdier, som hensynsfuldhed, retsfølelse og disciplin, og årsagen hertil var netop, ifølge Hovgaard, at sportens væsen stillede store krav til disse værdier. I hans argumentation hertil gav han følgende eksempel:

*"Sporten er atsaå at opfatte som et Opdragelsesmiddel, vi hidindtil have manglet; den lærer vore Dreng at finde sig i Dommerens Kjendelse, ikke fordi den altid er korrekt, men fordi de selv have valgt ham til Dommer, den lærer dem at lystre deres Fører, at gjøre deres yderste, ikke alene for deres egen Skyld, men for deres Kammeraters Skyld, at beherske sig, naar de modtage Knubs og Slag, at vise Overbærenhed med andres Klodsethed og Feil, og den udvikler således tidlig flere af de Egenskaber, der ere uadskillelige fra en Gentleman"*¹³³.

Hovgaard nævnte slutteligt i ovenstående citat, hvordan sporten tillærte værdier og egenskaber, der knyttede sig til det at være en gentleman. Denne tankegang om at være en sand gentleman, til trods for at der dyrkes en fysisk hård konkurrencedisciplin, er ligeledes beskrevet af Coubertin. Coubertin talte om, at den olympiske sport skulle sikre ædle følelser som eksempelvis uegenytte, ære og ridderånd, og den skulle skabe en fælles menneskelig enhed byggende på gensidig respekt på såvel individuelt som nationalt plan. Den gensidige respekt og de ædle følelser skulle, ifølge Hovgaard, læres fra en tidlig alder, hvis de for alvor skulle blive en del af karakteren, og dette var netop problemet med den nye sport, der ikke havde haft tid til denne proces, hvilket han lagde vægt på i følgende citat:

*"Hvorvel en saadan Forfængelighed kan være ganske naturlig hos unge Mennesker, der ikke ere opdragne til Sport fra Barnsben."*¹³⁴.

Da K. Jensen, i den før omtalte tale fra 1894, afslutningsvis skulle beskrive den moderne sportsmand anno 1894, mindede hans beskrivelse bemærkelsesværdigt meget om Coubertins egne ord:

¹³² Hovgaard (1888), s. 42.

¹³³ Hovgaard (1888), s. 42-43.

¹³⁴ Hovgaard (1888), s. 41.

*"Sporten gør os Til Friheds- og Fremskridtsmænd (...) Sporten udvikler Retfærdighedsfølelsen, Hensynsfuldhed og andre Egenskaber, der stod højt i Middelalderens Riddertid. Sportsmænd er Nutidens Riddere"*¹³⁵.

Hvis ikke det var fordi, at K. Jensen udtalte ovenstående et par år før, at Coubertin genoplivede De Olympiske Lege i Athen, ville man blive fristet til at tro, at K. Jensen havde stjålet Coubertins idéer, men det udtrykker ganske godt, hvordan de positive tanker omkring sporten var begyndt at vinde indpas i Danmark. Det er dog vigtigt at pointere, at det ikke er gentlemansporten (jævnfør afsnit 5.1), som Coubertin, K. Jensen og Hovgaard taler positivt om, men derimod det at være en gentleman indenfor konkurrencesporten.

Hovgaard fortsatte sin kritik af de danske idrætsudøvere ved at påpege, at de manglede evnen til at være gentlemen, når de modtog kritik eller blev uenige, og dette skyldtes, at sporten i Danmark var uudviklet. Han skrev følgende herom:

*"Naar det gjælder en Afgjørelse af Tvivlsspørgsmålet i Sportssager, er det desværre ofte, som om Folk herhjemme glemme, at de ere Gentlemen; det er, som om de ansaa Sporten for et Felt, hvor de kunne sætte de Hensyn til side, som dannede Mennesker ellers skyldte hverandre. Følgen er naturligvis skandaløse Scener, kompromitterende Skjænderier i Aviserne o.s.v. Ved at gaa igjennem Sportens Historie herhjemme kan man samle en rig Høst af Skjænderier. De Spørgsmål, som ere blevne reiste, skyldes som oftest det Faktum, at Sporten er saa uudviklet og endnu mangler en del Organisation"*¹³⁶.

Hovgaard gav følgende eksempel på, hvordan den manglende disciplin og karakter kom til udtryk:

*"Som et Eksempel paa en meget almindelig Kilde til Skjænderier kan nævnes Dommerens Kjendelse ved vore Fodboldkampe. Nu er det givet, at Dommeren ikke kan se alt (...) hans Dom maa derfor i mange Tvivlspørgsmaal være en Skjønssag og maa følgelig stundom være forkert. Paa den anden Side er det en Nødvendighed at have Dommere og at lystre deres Kjendelse i alle Tilfælde (...) Her er et Tilfælde, hvor vore Sportsmænd, og da naturligvis navnlig Drengene, vise en mærkelig Mangel paa Disciplin; de kunne kverken forstaa den Retfærdighed, der til trods for de forkerte Domme ligger på Bunden af et saadant System, eller dette Systems Nødvendighed"*¹³⁷.

Netop Hovgaards pointe omkring, at de danske idrætsudøvere fra barnsben af ikke opførte sig som gentlemen, og agerede ud fra de værdier, der kunne knyttes hertil, lå ligeledes Coubertin nært. Da Coubertin som 20-årig besøgte de engelske public schools var han imponeret over, hvordan den engelske sport var integreret i skolegangen. Coubertin oplevede, hvordan den frie sport under ansvar gav de unge en række fysiske, moralske og sociale kvaliteter, herunder det at være en sand gentleman men samtidig en vinder. Det er vigtigt at have i mente, at Coubertin lagde megen vægt på konkurrenceelementet. Eksempelvis skulle man være en gentleman, men samtidig skulle man også vinde over de andre. Dette var et centralt element i hans sportsopdragelse. Også Hovgaard skrev om vindermentaliteten, og igen påpegede han, at denne side ved den sportslige opdragelse ikke var slået igennem i Danmark. Han gav følgende eksempel:

¹³⁵ Bergmann (1895), s. 12.

¹³⁶ Hovgaard (1888), s. 41-42.

¹³⁷ Hovgaard (1888), s. 43.

"Et andet Tegn paa, at den rette Sportsaand endnu ikke findes herhjemme, er at Folk ofte trække sig helt tilbage fra at deltage i Kampene, saasomt de have Grund til at tro, at de ikke længere have nogen Chance for at seire. Vore Bestyrelser i 'Dansk Forening for Lystseilads' og i 'Dansk Cycle Union' kunne fortælle adskillige historier om, hvor vanskeligt det ofte har været at samle Deltagere til et Kapløb, da alle ville have Præmier"¹³⁸.

Et andet eksempel på, at tonen i idrætsdebatten var hård, finder man i en artikel fra 1892, hvor den sande sportsmand blev defineret. Formålet med artiklen var, at sporten hurtigere ville blive implementeret i Danmark, hvis sportsudøverne stod sammen i stedet for at kritisere hinanden. Indledningsvis fandtes en beskrivelse af, hvordan en sand sportsmand burde opføre sig:

"Det er et Særkjende for den sande Sportsmand, at han respekterer baade i Tale og Gjerning enhver sund Idræt, hvad enten han har Lejlighed til selv at udøve den eller ei. Han kan diskutere en Sports Fortrin eller Mangler, han kan staa mere eller mindre uforstaaende overfor den; men han vil, da dens Maal er hans eget, altid vise den al skyldig Agtelse og Hensyn"¹³⁹.

Hernæst påpegede forfatteren til artiklen, at dette desværre var en mangelvare i Danmark, og han gav følgende eksempel indenfor cykelsporten:

"Det er derfor beklageligt at se, at Cyclisterne gjennemgaaende staa saa ligegyldige, ja ofte ringeagtende overfor andre Sportsgrene, at en Udtalelse som den ovenfor citerede (red. se citat nedenfor) kan fremkomme (...) Hvis Sportstidende kan bidrage noget til (...) at de forskjellige Sportsmand lære at forstaa og vurdere hverandre og den Hjælp mod det fælles Maal, der kan opnaas ved et fornuftigt Samarbejde, vil den ikke anse nogen Uleilighed, som forgjæves eller dertil anvendt Arbeide og Tid for spildt."¹⁴⁰

Citatet, som blev henvist til i det ovenstående, var følgende:

"Jeg frygter imidlertid, at C. T.'s Redaktions Sax vil klippe Begyndelsen af mit Brev, hvis jeg vedbliver at skrive om noget saa elendigt som Roning"¹⁴¹.

Der var i den danske idrætsdebat enighed om, at sporten indeholdt en række gavnlige værdier, som eksempelvis respekt, hensynsfuldhed og disciplin, og disse kunne lære sportsudøverne at opføre sig som sande gentlemen. Dette harmonerer ganske godt med Coubertins olympiske sportsfilosofi, hvor sporten skulle fremme ridderlig, uegennytte og ære. Når man læser den danske idrætsdebat i årene frem mod 1896, er det dog tydeligt, at andre slette værdier ligeledes var begyndt at sprede sig. Således er der mange eksempler på, at de danske sportsudøvere ikke agerede ud fra disse værdier, og årsagen hertil kunne være, at sporten stillede store krav til folks hensynsfuldhed og disciplin, og da sporten stadig var ung i Danmark, var idrætsudøverne ikke endnu opdraget med disse værdier.

¹³⁸ Hovgaard (1888), s. 43-44.

¹³⁹ Hansen (1892), s. 76.

¹⁴⁰ Hansen (1892), s. 76.

¹⁴¹ Hansen (1892), s. 76.

Sporten som opdragelsesmiddel opnår politisk anerkendelse

Ovenstående eksempler, vedrørende den manglende karakter hos de danske idrætsudøvere, var blot få af mange eksempler, som Hovgaard gav i bogen *'Sport'*, og det er tydeligt, at han i 1888, hvor den udkom, stadig mente at vejen var lang, før Coubertins olympiske sportsånd ville dominere det danske idrætsliv. Dog var sportens indflydelse stærkt på vej frem, og det opdragende element i sporten havde ligeledes fundet vej til den politiske debat:

*"Idrætten trænger til en Anerkjendelse i en saadan Form, at alle Autoriteter deraf kunne se, at dens Udøvelse gode Virkninger erkjendes af Landets højeste Autoriteter (...) Det er sikkert, at de, der have et aabent Blik for Sportens store Betydning som opdragende Element, med Glæde ville hilse først den Omstændighed, at Ministeriet har optaget Summer paa Finantslovforslaget netop til dette Øjemed, at dernæst Ministeren med Varme har kæmpet for disse Poster, og at der ligeledes i selve Thinget trods Negtelsen af Bevillingerne dog er faldet sympathetiske Udtalelser med Hensyn til Sportens Betydning"*¹⁴².

Ovenstående citat er fra 1889, og det viser, at der fra politisk side var opmærksomhed omkring sporten som opdragelsesmiddel, men en reel økonomisk støtte fra staten var stadig ikke tilfældet. Dertil havde sporten ikke opnået tilstrækkelig anerkendelse; blandt andet fordi man i sportsverdenen ikke stod nok sammen (DIF blev først stiftet i 1896).

Et andet eksempel, på at sport i folkeskolen var et varmt emne, var den såkaldte skoleadresse, som var i omløb omkring 1890-91 (se figur 7, s. 44). Adressen var udarbejdet af en række fremtrædende personer fra den danske idrætsverden, og den havde til formål at samle underskrifter, der skulle støtte kulturministeren i et forslag om skolesport. Skoleadressen opnåede knap 9000 underskrifter, som i 1891 blev sendt til Kultusministeriet; dog uden at dette medførte, at sporten blev indført i folkeskolen. Værdien i den reklame og opmærksomhed omkring sporten, som skoleadressen skabte, skal dog ikke undervurderes, og selvom skoleadressen ikke resulterede i, at skolesport blev obligatorisk i folkeskolen, har den utvivlsomt inspireret mange.

Da resultatet af skoleadressen i 1891 blev offentliggjort i 'tidsskrift for sport', blev der knyttet følgende udtalelse til resultatet:

"Adressen har fundet en ikke ringe Tilslutning, hvilket vil ses af neden anførte Opgivelser. Den er nemlig bleven underskrevet af i alt 8941, hvoraf 857 Kvinder. Overalt har der vist sig Interesse for Sagen med Aabent Blik for den Betydning, som gavnlige Legemsøvelser have paa Ungdommens harmoniske Udvikling Haand i Haand med den theoretiske Uddannelse".¹⁴³

Det er værd at bemærke at de 21 personer, der underskrev skoleadressen, havde en ganske forskellig tilknytning til idrætten. Således fandt man repræsentanter fra skyttebevægelsen, gymnastikbevægelsen og sportsbevægelsen, og dette viser en idrætsmæssig bred opbakning til skolesporten. Også politisk var der tale om en stor spredning hos de 21, der havde underskrevet¹⁴⁴.

¹⁴² Lyngbye (1889), s. 74.

¹⁴³ Hansen (1891), s. 231.

¹⁴⁴ Hansen, i Trangbæk (1995), s. 24.

Til Kultusministeriet!

Alle ere enige om, at Ungdommens Uddannelse er en af Samfundets vigtigste Opgaver, og det turde ogsaa være en almindelig Opfattelse, at denne Uddannelse er mangelfuld og delvis forfaldt, naar den ikke fører Ungdommen frem til en legemlig Udvikling, der staar paa Høide med Nutidens Krav til Samfundsmedlemmernes Sundhed og Arbejdsdygtighed.

Vor Ungdoms Uddannelse lader desværre meget tilbage at ønske i denne Henseende, navnlig i Byerne. Børnenes Sundhed og Kraft aftager gennemgaaende, efterhaanden som de rykke op i de højere Klasser, og vor Skoleungdom — haade Drengene og Piger, fra de mindste til de største, — frembyder i legemlig Henseende kun et sørgeligt Billede i Sammenligning f. Ex. med den engelske.

Hovedgrunden til dette ubehagelige Forhold maa som Regel ikke søges i mangelfuld Ernæring, men først og fremmest i Mangelen paa tilstrækkelig Legemsøvelse og passende Bevægelse i fri Luft.

Trindt om i Europa arbejdes der for Tiden ivrigt paa at faa Friluftsvøvelser og Sport indførte i Skolerne, saaledes som det længe har været Tilfældet i de engelske Skoler. De unge Studenter i **Oxford** og **Cambridge** forlade Skolen straalende af Sundhed og Kraft, medens vore unge Studenter alfor ofte tage en eller anden legemlig Svækkelse med fra Skolegangen, som de have Men af gennem hele Livet. Og ligesaa lidt som vore Studenter taale en Sammenligning i legemlig Henseende med den engelske Universitetsungdom, ligesaa lidt kan vor Skoleungdom i denne Henseende staa Maal med f. Ex. vore egne Søkadetter, der ved Siden af et betydeligt theoretisk Arbejde tillige have hyppig og nem Leilighed til Legemsøvelse.

Nervøsiteten og andre Legemsvagheder gribe stærkt om sig i Nutiden. Det turde derfor være en nærliggende Opgave for Myndighederne at modarbejde disse Onder med alle Midler; og et særligt virksomt og paalideligt Middel vil den Friluftssport være, der har skaffet England den kraftigste og arbejdsdygtigste Ungdom i Verden.

I de fleste engelske Skoler spille Eleverne Bold hver Dag, Fodbold om Vinteren og Kricket om Sommeren. De læres derved til at sætte Pris paa daglig Legemsøvelse og hærdes og styrkes til at udholde Anstrengelser og Klimatets Omvæxlinger.

Der kan næppe vises større Velgjerning mod de opvoxende Slægter her i Landet end ved efter engelsk Mønster at indføre Boldsport i vore Skoler, i Forbindelse med en Udvidelse af den rationelle Undervisning i Gymnastik. Derfor henvende vi undertegnede Dyrkere og Venner af sund Legemsidræt os til det høje Kultusministerium med det ærbødige Andragende, at det høje Ministerium vil virke hen til, at **Eleverne i samtlige Skoler daglig faa Leilighed til at drive denne Sport under Skolens Vejledning og med Skolens Rekvisiter.**

Vi nære den Tro, at Tidspunktet for Indførelsen af denne Sport er gunstigt. Den offentlige Mening er klar over Legemsøvelsernes Betydning. Det høje Kultusministerium har alt indledet Sagen ved at forsyne de lærde Skoler med Kricketrekvisitter og paa andre Maader henlede disse Skolers Opsættelse paa Sagen. Pædagogisk Selskab har i en Henvendelse til Kjøbenhavns Magistrat udtalt sin varme Interesse og Sympathi for Ungdommens friske Legemsøvelser. Forskjellige medicinske Autoriteter have ydet Sporten deres Anerkjendelse. Og for Kjøbenhavns Vedkommende er det endnu muligt at bevare for Ungdommen de fortrinlige Sportspladser paa Fællederne og andensteds.

Et kraftigt Initiativ fra det Offentliges Side vil blive mødt med almindelig Tilslutning og Paaskjænnelse. Vi faa aldrig en gennemgaaende sund og kraftig Ungdom her i Landet, førend der tilveiebringes en passende Ligevægt mellem Elevernes legemlige og aandelige Uddannelse. Det er muligt, at den fulde Gjennemførelse af den legemlige Udviklings Krav efterhaanden vil medføre betydelige Omordninger af Skolevæsenet; men meget kan naas indenfor de nu eksisterende Rammer. Og vi føle os overbeviste om, at ethvert Fremskridt paa dette Omraade vil bære rig Frugt, idet der ikke blot fremstaar en kraftigere Ungdom, men Eleverne ogsaa ville sættes i Stand til bedre at tilegne sig de Kundskaber, som det iøvrigt er Skolens Maal at bibringe dem.

Alfr. Benzon, Fabrikant, Apotheker.	S. Engelsted, Dr. med.	Chr. Fenger, Kommandeant.	Victor Hansen, Kommandeant.	Axel Hertel, Kommandeant.	V. Høskier, Oberst.
H. A. Hilarius Kalkau, Kaptein.	Mich. Larsen, Kommandeant.	Em. Z. Svitzer Lyngbye, Grosserer.	F. Markmann, Falmagist.	H. C. V. Møller, Hæmslyngmester.	
Edv. Nielsen, Oberstlieutenant.	Jens Nørregård, Højskoleforstander.	Paul Petersen, Krigsskolelærer.	Ramsing, Kaptein, Formand for de danske Skifteforningers Overbestyrelse.	J. P. Kristensen-Banders, Højskoleforstander.	
K. A. Schneekloth, Skolebestyrer.	L. Schröder, Højskoleforstander.	Emil Slomann, Skolebestyrer.	O. Storch, Dr. med.	Herman Trier, Cand. phil.	

Figur 7. Skoleadressens formål var at bakke om omkring sportens implementering i folkeskolen¹⁴⁵.

Den politiske opbakning til skolesporten skulle først for alvor blive en realitet i 1896, hvor også Dansk Idræts-Forbund blev oprettet. Således blev 1896 året, hvor den engelske sport for alvor vandt indpas i folkeskolen, idet undervisningsministeriet udsendte et cirkulære, som stærkt anbefalede "ordnede lege og boldspil" i skolen. Ordlyden hed blandt andet:

"...Ministeriet har forstaaet, at disse Lege ved den kraftige Bevægelse, hvori de sætte Legemet uden ensidigt at lægge Beslag paa enkelte Dele af dette, er en saa naturlig og heldigt virkende Form for Legemsøvelser, at de i saa Henseende, drevne paa rette Maade staa over en hvilken som helst anden sportsmæssig Idræt (Roning, Ridning, Cykling O.s.v.), og fuldt ved Siden af den mest rationelt udviklede Gymnastik"¹⁴⁶.

¹⁴⁵ Hansen (1890), s. 264.

¹⁴⁶ Korsgaard (1982), s. 177-178.

Denne udtalelse fra ministeriets side kunne for alvor ses som et udtryk for, at den engelske sport og dens gavnlige sider nu havde opnået en politisk anerkendelse i Danmark. Udviklingen blev fulgt op af et cirkulære i 1897, der skulle sørge for yderligere at styrke den sportslige linje i folkeskolen. Dette var første gang, at staten bevilgede et beløb til fremme af sport i skolen¹⁴⁷.

Som det fremstår af ovenstående afsnit kunne denne anerkendelse fra statens side ses som kulminationen på en længerevarende kamp for, at sporten skulle indføres i folkeskolen. En kamp der kan spores tilbage til den før omtalte undersøgelse af sundheden i skolesystemet af kommunelæge Axel Hertel i 1881. Selvom Axel Hertel primært fokuserede på sundheden i folkeskolen, skabte undersøgelsen ydermere debat omkring sporten som opdragelsesmiddel. Hovgaard og lærer K. Jensen var nogle af dem, der gik ind i debatten og argumenterede for, hvordan sporten kunne virke som opdragelsesmiddel og sikre, at man uddannede børn med den rette karakter til at kunne begå sig i det moderne samfund. Denne udvikling kunne Coubertin stort set ikke have dikteret bedre selv. Den sport, og de værdier der i Danmark blev knyttet hertil, harmonerede således godt med Coubertins olympiske sport, og derfor var timingen perfekt, da De første moderne Olympiske Lege blev søsat i 1896.

Ovenstående skal dog tages med et forbehold, for selvom sportens værdier mod slutningen af 1800-tallet opnåede en væsentlig genklang i den danske debat, var disse værdier på ingen måde fuldt ud implementeret. Således gik det i starten trægt med at opnå politisk anerkendelse, og den begrænsede opmærksomhed og støtte i forhold til De moderne Olympiske Lege i Athen 1896 peger ligeledes i retning af, at sportens værdier ikke var omfavnet af alle. Årsagen hertil var især sportens ekspansive karakter, der er analyseret nærmere i det nedenstående afsnit.

Dog pointerede såvel Hovgaard som Coubertin, at sportens idealer, og den dertilhørende sportsånd, skulle have tid til at udvikle sig. Det centrale i denne proces var at få sporten kombineret med skolelivet, således at den nye unge generation, fra barnsben af, kunne vokse op med de værdier, der var nødvendige for at skabe mennesker med den rette karakter. Hvis sport og leg blev udbredt til så mange som muligt, kunne der derved skabes det, som Coubertin kaldte for "ungdommens demokrati". Han betegnede ungdommen som det "menneskelige forår", og det var til dem, at han viede De moderne Olympiske Lege.

6.2.2 Sportens ekspansive karakter

Hvor Coubertin så sporten som et opdragelsesmiddel, mente han samtidig, at denne opdragelse måtte ske i frihedens tegn. Når Coubertin dedikerede De moderne Olympiske Lege til den unge generation, skulle det således forstås som en hyldest til de friheds- og fremskridtsidealene, som omsluttede denne generation, for hvad lå denne livsepoke nærmere end lysten til at stræbe: hurtigere, højere, stærkere? Hvor dette olympiske motto kom til at tegne et billede af Coubertins sportsfilosofi, blev det i Danmark omdrejningspunktet for en af de større debatter omkring, hvordan sporten skulle implementeres og dyrkes.

I England havde man et billede af, hvad sporten kunne udvikle sig til, hvis den fik lov at følge sin naturlige udvikling. Hvor det borgerlige parlament i England, ud fra Adam Smiths økonomiske teorier, satte rammen

¹⁴⁷ Korsgaard (1982), s. 178.

for den frie konkurrence på det økonomiske plan, satte Thomas Arnold rammen for den frie konkurrence på det sportslige plan¹⁴⁸. Sporten blev den dominerede form for legemskultur for såvel borgerskabet som arbejderklassen, og det var netop disse to klasser, der ekspanderede voldsomt under industrialiseringen. Dette medførte, at englænderne var dygtige sportsmænd, der opnåede stor resultater og inspirerede omverdenen, men modsat oplevede man ydermere nogle af sportens skyggesider. På den ene hånd var mange sportselskere i Danmark imponeret over udviklingen i England, hvor resultaterne og hele sportsånden, som nævnt, var milevidt foran Danmark, men på den anden side frygtede man i Danmark denne udvikling. I det nedenstående er der set på nogle af disse skyggesider ved sporten og de værdier, der blev knyttet hertil.

Rekordjageri

Et af de områder, hvor man i Danmark for alvor kunne se indflydelsen fra den engelske sport, var omkring konkurrence og rekordjageri; for at bruge et af datidens populære udtryk. Efterhånden som man kom op i 1890'erne blev rekorder til stadighed mere præcist og i et større omfang noteret. Det blev blandt andet beskrevet på følgende måde i en artikel i 'Dansk Sportstidende':

"Siden man er begyndt med methodisk Nøjagtighed at optegne Rekords, har det nu jævnlige vist sig, at en eller anden Sportsmand har været i Stand til at overgaa, hvad der tidligere i samme Sportsgren er blevet præsteret, stadig til Forbauselse for den ældre Generation af Sportsvenner, som have set Bedrifter, de havde vænnet sig til at betragte som uovertræffelige, atter og atter bliver overtrufne"¹⁴⁹.

Det var netop denne stræben efter 'hurtigere, højere og stærkere', og derved sætte nye fantastiske rekorder, som Coubertin fandt fascinerende. En dynamisk kraft af frihed til at overdrive, som kunne være med til at sætte nye grænser for den menneskelige formåen. Denne tanke om 'ekspansion uden grænser' dominerede stort set alle aspekter af samfundet i det 19. århundrede, hvorimod tanken for alvor kom i modvind op igennem det 20. århundrede, og kun inden for sporten og den olympiske bevægelse er man stadig entydige tilhængere af ekspansionernes principper¹⁵⁰.

Som nævnt mødte denne higen efter 'hurtigere, højere og stærkere' megen modstand i Danmark. Forklaringen herpå var, at de fleste i Danmark så sporten som et middel og ikke som et mål i sig selv, og således skulle hovedformålet for at dyrke sport være elementer som sundhed, velvære og træning af legeme og karakter, frem for at overanstrenge kroppen for at nå sportslige mål. I en artikel i 'Dansk Sportstidende', hvor der kigges tilbage på sportssæsonen 1894, blev denne bekymrende tendens diskuteret:

"For saa vidt ser alt jo godt nok ud, og dog maa enhver ægte Sportsmand (NB. ikke Væddeløbsryttere) paa det bestemteste tage Afstand fra den Retning, Cykelsporten i de sidste Aar har taget. Hvor mange af d'Hrr. Væddeløbsryttere huske på, at Sportens Hovedformaal er eller skulde være at udvikle Legemet ved en sund

¹⁴⁸ Korsgaard (1997), s. 286-287.

¹⁴⁹ Lyngbye (1888), s. 135.

¹⁵⁰ Hansen (1988), s. 23.

og fornuftig Motion i fri Luft? Maalet er ikke ved Diæt og en febrilsk, overanstrengende Træning at drive det til at køre en vis Strækning et Par Sekunder hurtigere end nogen tidligere har gjort det¹⁵¹.

I artiklen fortsatte forfatteren argumentationen mod tendensen, hvor sporten og resultaterne blev målet:

”Aarets Resultater ere paa den ene Side en Del forbedrede Rekorder og en meningsløs Mængde Medailler og Præmier og paa den anden Side en Flok overtrænede, unge Ryttere med daarlig Holdning og blaa Ringe under Øjnene. Det er let at indse, at den foroverbøjede, sammenkrøbne Stilling, de fleste Ryttere indtage for, som de sige, at formindske Luftmodstanden, naar de køre, i Længden maa have en særdeles uheldig Indflydelse paa Aandedrættet og Brystkassens Form, og det vil da næppe forundre nogen at høre, at flere Væddeløbsryttere af Lægen bestemt ere raadede fra at drive Væddeløbssport”¹⁵².

Her gik forfatteren ind og argumenterede mod den ekstreme sportsdyrkelse, set ud fra et fysiologisk standpunkt, modsat Coubertin der beskrev sportens ekspansive kraft ud fra et psykologisk perspektiv. Således argumenterede Coubertin for at sporten byggede på overdrivelse og ikke på mådehold, og han skrev følgende:

”At forsøge at påtvinge sportsudøverne mådehold i udøvelsen er at forfølge et utopia. Sportens mestre skal have frihed til overdrivelse. Det er derfor, den har fået parolen ”hurtigere – højere – stærkere”, midlet for dem, der tør stræbe mod at sætte nye rekorder”¹⁵³.

Det kan godt være, at Coubertin kaldte en begrænsning af sportens ekspansive karakter for en utopi, men ikke desto mindre var det denne vej, udviklingen gik i Danmark mod slutningen af 1800-tallet. Efterhånden som sporten udviklede sig, begyndte man at frygte, at formålet med sporten blev drejet væk fra de gode værdier og elementer som sundhed, velvære og opdragelse, og at det i stedet kom til at handle om at vinde for enhver pris. Udover at der fra flere sider blev advaret mod det usunde i at have sporten som et mål i sig selv, blev også konkurrencementaliteten, og hvad denne kunne gøre ved sportsudøverne, kritiseret. Dette er videre uddybet i det nedenstående.

De fysiske rammer for konkurrencerne

Især det at konkurrere offentligt blev en større debat i Danmark. Konkurrenceelementet var en af grundpillerne i såvel den engelske som den olympiske sport. Dels gennem den indbyggede konkurrence i de forskellige spil og lege, men efterhånden som sporten blev udbredt i Danmark og flere og flere klubber dukkede op, blev også konkurrencen imellem klubberne en stor del af sporten. Denne konkurrence mellem forskellige regioner og byer i Danmark kan sammenlignes med Coubertins idé om fredelig kappestrid mellem nationer. For Coubertin betød denne konkurrence, at der blev skabt en fælles menneskelig enhed byggende på gensidig respekt. Det er vigtigt at pointere, at denne konkurrence ikke skulle ses som en magtkamp mellem de store imperier, hvis forhold i forvejen var anstrengt omkring århundredeskiftet, men i stedet skulle den olympiske sport, ifølge Coubertin, skabe en sand internationalisme, der byggede på

¹⁵¹ Bergmann (1894), s. 331.

¹⁵² Bergmann (1894), s. 331.

¹⁵³ Korsgaard (1982), s. 288.

forståelse og respekt. Med dannelsen af Dansk Idræts Forening (DIF) i 1896 og efterfølgende en række specialforbund, var Coubertins idealer om sporten som samlingspunkt gennem konkurrence ligeledes godt undervejs i Danmark. Men hvor Coubertin ønskede store offentlige konkurrencer (spektakler), hvor sportens sande værdier skulle inspirere omverdenen, var den offentlige konkurrence, i slutningen af 1800-tallet, ikke på samme måde en del af dansk idrætsliv.

Dette skal ses i lyset af de værdier, der blev knyttet til de danske idrætsmænd, der mere fokuserede på at underholde og lægge opmærksomhed mod publikum frem for at excellere i den pågældende sportsgren. Coubertins svar til denne problematik var følgende: Når blot sportsudøveren præsterede på et tilstrækkeligt højt niveau, vil de sportslige præstationer alene fange publikums opmærksomhed, og publikum ville beundre og hylde disse sportsudøvere. Denne idealistiske tankegang harmonerede ikke med de værdier, som mange danske sportsudøvere havde, hvorfor følgende spørgsmål blev taget op i den danske idrætsdebat: skulle sportskonkurrencer fungere i det offentlige rum eller ej?

Hovgaard skrev i bogen *'Sport'* fra 1888 følgende om problematikken omkring de danske sportsmands ageren i det offentlige rum:

*"En almindelig og derfor vist neppe ganske uberettiget Anke mod vore Sportsmænd er den, at de lægge for meget an paa at vise sig, at de klæde sig i iøjnefaldende Dragter o.s.v. (...) vil den dog let lede til, at man forsømmer det alvorlige, støtte Arbejde, der er det eneste sunde Grundlag for al Fuldkommenhed, og den vil skade Sporten, idet denne gjøres latterlig i Folks Øine"*¹⁵⁴.

Et års tid senere blev ovenstående bekymring uddybet i en artikel i *'Dansk Sportstidende'*:

*"Ja, det vil sige, at han er bleven saa vant til at optræde overfor et Publikum, at han efterhaanden har afluret dette, hvad det særlig sætter Pris paa. Og da nu Menneskene en Gang ere forfængelige og gjerne ville have lidt Folkejubil (...) saa lægger han uvilkaarlig mest Vægt paa de Øvelser, hvor han er sikker paa Applaus, selv om det saa bliver til ringe Gavn for Sporten og til ringe Glæde for de egentlige Sportsvenner"*¹⁵⁵.

I takt med at sporten vandt frem, kom tilskuerne til at spille en større og større rolle. Sportens fascinationskraft betød, at de dygtigste sportsudøvere blev mere end blot folk, der dyrkede sport. De blev sportsstjerner, som folk genkendte på gaden, og interessen omkring personerne, blev ikke kun rettet mod deres præstationer men ligeledes mod deres personer og privatliv. Det så man eksempelvis med bryderen Magnus Beck-Olsen, som i 1890'erne blev ekstremt populær. Når han optrådte, stormede publikum til, og han blev en fremtrædende person i det københavnske forlystelseliv¹⁵⁶.

I stedet for at sportsudøverne forsøgte at betage publikum med ikke-sportslige elementer, som det er beskrevet i det ovenstående, foreslog John Granwell følgende, i en artikel skrevet til *'Dansk Sportstidende'*:

¹⁵⁴ Hovgaard (1888), s. 41.

¹⁵⁵ Lyngbye (1889), s. 118.

¹⁵⁶ Korsgaard (1982), s. 117-118.

"Mit forslag gaa ud på, at kommende Konkurrencepræstationer skulle have mere af Konkurrencen over sig og saa til Gjengjæld noget mindre af Præsentation og alt, hvad dertil hører, af kunstigt Apparat og, om jeg tør bruge et maaske vel stærkt Ord, Leflen med det store Publikum"¹⁵⁷.

Også Hovgaard var opmærksom på denne problematik, og han lagde ligeledes vægt på, at det var præstationerne, der burde træde frem og vinde publikums opmærksomhed. Han skrev følgende:

"Paa den anden Side bør man ikke helt bortkaste den Tilfredsstillelse, der ligger i at vise sin Haardt erhvervede Færdighed, da den er en saa mægtig Drivfjeder i al Sport; men dette bør ske ved Væddekampene"¹⁵⁸.

Denne drivfjeder, som Hovgaard omtalte, harmonerede med Coubertins værdigrundlag, hvor de sportslige præstationer blev omdrejningspunktet ved sporten, og det var disse, som skulle skabe fascinationskraften. Denne fascinationskraft skulle være med til at bære sporten frem. Gennem prægtige præstationer, udført af heroen (atleten), skulle sporten inspirere sine omgivelser i henhold til enhedstesens, der er beskrevet i afsnit 5.2. For at tesen blev realiseret, var det nødvendigt, at idrætsudøveren og sporten som helhed blev anerkendt og fik den nødvendige opmærksomhed. Men det var således lige så vigtigt, at atleten selv var i stand til at kapere denne opmærksomhed, og dette var langtfra altid tilfældet i Danmark. Dette kunne meget vel være en af grundene til, at sporten ikke altid fik den nødvendige anerkendelse. Således berettede en forfatter, underskrevet N. P., i en artikel i 'Dansk Sportstidende' følgende om sportens status i 1888:

"Sporten har herhjemme maattet kæmpe sig frem igjennem megen Modgang og navnlig gjennem meget Miskjendelse. Det er ikke saa ret mange Aar siden, at det store Publikum herhjemme betragtede en Sportsmand som et forfløjent, for Samfundet temmelig unyttigt Individ, da man rynkede svært paa Næsen af de unge mænd, der uglede sig ud"¹⁵⁹.

Den danske debat, vedrørende de offentlige fremvisninger og konkurrencer, kan i høj grad ses som en modreaktion fra idrætsverdenen mod den såkaldte forlystelsessyge, som i anden halvdel af 1800-tallet havde spredt sig. I 1872 skrev premierløjtnant C.H. Kaalund følgende i et skrift kaldet 'De Olympiske Lege', som havde til formål at argumentere for, at man skulle genoplive De Olympiske Lege:

"Det er umiskendelig og vel også Tegn på, at der rører sig noget Sundt i Tiden, at der hos det store Publikum af alle Stænder og begge Køn, både som Deltager og Tilskuere, ytrer sig en stadigt voksende Interesse og Smag for al Slags fornøjelig og sundhedsbefordrende legemlig Idræt; for Alt hvad man for Tiden forstår under Benævnelsen Sport. Man kan indvende, at dette ligefrem står i Forbindelse med Nytidens og her specielt "den københavnske Forlystelsessyge"¹⁶⁰.

Hvor Kaalund i 1872 beskrev denne forlystelsessyge i positive vendinger, var tonen mod slutningen af 1800-tallet ganske anderledes, som det fremgår af det ovenstående. Denne modstand var sandsynligvis også årsagen til, at Kaalund aldrig fik genoplivet De Olympiske Lege i et dertil bygget Olympia i København. Dette Olympia skulle have været en mellemting mellem et tivoli, et universitet for legemsdannelse og et

¹⁵⁷ Lyngbye (1889), s. 126.

¹⁵⁸ Hovgaard (1888), s. 41.

¹⁵⁹ Lyngbye (1888), s. 357.

¹⁶⁰ Kaalund (1874), s. 9.

motionsområde. Således skulle Olympia have tre overordnede formål i form af forlystelse, undervisning og motion¹⁶¹.

På mange punkter kan der drages en parallel mellem Kaalund og Coubertins tanker og idéer om sport som adspredelses-, uddannelses- og sundhedsmiddel, men netop det med at sætte sporten sammen med forlystelse og tivoli, fik mange idræts fortalere til at frygte, at sportens sande værdier druknede i store shows, hvor sporten blev latterliggjort. Dette kunne eksempelvis ske via fjollede dragter eller atleternes skuespil overfor det forvente publikum. Der kan således argumenteres for at Coubertins enhedstese, hvor atleterne skulle bjergtage og inspirere publikum via flotte sportslige præstationer, til en vis grad var en utopi i Danmark, og dette medførte derfor debatten omkring, hvorvidt sporten i et større omfang skulle holdes væk fra publikum.

Medaljer og hæder

Et andet eksempel, på hvordan sportens udvikling i Danmark bevægede sig væk fra Coubertins værdier, var måden, hvorpå medaljerne blev uddelt og båret af sportsudøverne. Omdrejningspunktet i denne kritik var rettet mod sportsudøvernes ærgerrighed og ærekærlighed. I stedet for at optræde som forbilleder for andre sportsudøvere, eller som "sande heroer" med Coubertins ord, så man i Danmark ofte, hvordan medaljer og hæder fik sportsudøverne til at opføre sig modsat af, hvad formålet oprindeligt havde været for den sportslige opdragelse. I stedet for at opføre sig som sande gentlemen, der, gennem flotte sportspræstationer, kunne inspirere omverdenen, oplevede man i Danmark, hvordan en stræben efter medaljer og hæder kunne skabe ynkelige og egoistiske individer, der ikke havde noget med sport at gøre.

Denne udvikling kunne eksempelvis spores i en længere debat i 'Dansk Sportstidende', hvor medaljer og sport blev diskuteret. I den indledende artikel i debatten påpegede forfatteren, at medaljerne i sporten kunne miste deres værdi, og i værste tilfælde kunne for mange medaljer komme til at fremstå som komisk, hvilket i en høj grad var til skade for sporten. Han skrev blandt andet:

*"...og om vi end ikke nære den Anskuelse, at Medailler for fortrinlig sportslig Daad helt bør afskaffes, forekommer det os dog, at der maa skrives ind mod den overhaandtagende Oversvømmelse af sportslige Medailler, som derved ikke blot miste deres Værd for den lykkelige Besidder, men ogsaa – maaske det er et noget for stærkt Ord – undertiden, naar de hænge i Snesevis paa en Sportsmands Bryst, kaste et vist komisk Skær over Bæreren, og man kan maa vel vogte sig for, at der falder Komik over Sporten; det kan let blive den Akilleshæl, hvorigjennem et farligt Saar kan tilføjes Sporten"*¹⁶².

Her kan igen stilles spørgsmålet omkring, hvorvidt sporten var mål eller middel, og når det kom til at vinde medaljer i snesevis og vise sig frem, var sporten og den sportslige succes i en høj grad målet, og herom var modstanden i Danmark stor. I samme artikel, omhandlende medaljerne og deres værdi, påpegede forfatteren, hvilke drivkræfter der var gældende i forhold til jagten på medaljerne:

¹⁶¹ Korsgaard (1997), s. 119.

¹⁶² Lyngbye (1889), s. 326.

”Det er indlysende, at de lykkelige Besiddere af saadanne Medailler, der vare lette at fæste paa Brystet, ikke modstode Fristelsen til at gjøre dette. Ærgjerrigheden er jo en af de Egenskaber, der har slaaget dybest Rødder hos Mennesker, en Egenskab, der ikke sjeldent har ansporet til de største og rosværdigste Handlinger, og det er Ærgjerrigheden, der har forledt de unge Mennesker at bære de erhvervede Medailler offentlig tilskue paa samme Maade, som de i Satens Tjeneste graanede Embedsmænd bære de dem tildelte Hæderstegn”¹⁶³.

Sportens indtog og jagten på sportslig succes havde således været med til at anspore en vis ærgerrighed og ærekærlighed. Værdier som man ikke på samme måde så i den danske idræt før den engelske sport, hvor disse værdier i stedet primært tilhørte militæret, hvor det handlede om at blive forfremmet og derved opnå en højere status. Men som ovenstående artikel påpegede, måtte der være en grænse for denne uddeling af sportsmedaljer, samt den status disse medførte. Videre i artiklen gives et eksempel på, hvilke problematikker denne udvikling kunne medføre:

”Os selv er det bekendt, at en Skildvagt for nylig i Graz har gjort militær Honnør for en Cykelrytter, der kom gaaende i sin fulde Medaillepragt, hvilken Begivenhed blev indberettet af en højere Officer, som var Vidne dertil, og maaske har givet Ministeriet Anledning til at skride ind”¹⁶⁴.

Selvom forfatterens argumentation var baseret på ovenstående vage dokumentation, træder pointen tydeligt frem, og slutteligt i artiklen konkluderede han følgende:

”Væddeløbskomiteerne maa derfor for Fremtiden agte paa og drage Omsorg for, at de sportslige Medailler fremstilles paa en enhver Fejltagelse udelukkende Maade, og Sejerherrerne maa renoncere paa at bære deres Udmærkelsestegn offentlig til Skue. For den berettigede Ærgjerrighed bliver der endda Spillerum nok”¹⁶⁵.

Et mere konkret forslag til, hvordan medaljerne skulle distribueres, kom i en artikel senere på året i samme tidsskrift, hvor undertegnede A.H. foreslog følgende:

”Alle Sportsforeninger Skulde være enige om ikke at udsætte Medailler som Væddeløbspræmier. En Medalje skulde nemlig være det højeste sportslige Udmærkelsestegn og følgelig have større Værdi (her tales naturligvis ikke om Pengeværdi) for Indehaveren end en anden Præmier, og den skulde derfor kun gives for en særlig fin Præstation eller en Rekord (...) Udsæt Rekord- og Distancemedailler, men aldrig Væddeløbsmedailler, thi i et Væddeløb kan Resultatet meget vel være daarligt, selvom første Klasses Kræfter deltage; de kunne nemlig godt drive gennem største Delen af Løbet og udsætte den egentlig Kamp lige til Opløbet”¹⁶⁶.

Bag ovenstående argumentation lå tanken om, at kun få vindere i sandhed havde fortjent deres præmier og hæder. Denne tanke stemte overens med Coubertins olympisme, der dog blev trukket ud i det ekstreme, hvor kun vinderen blev hædret. Denne tankegang havde Coubertin taget fra det antikke Grækenland, hvor det at vinde De Olympiske Lege og dermed blive ”en sand olympisk hero” var den største hæder, der kunne opnås, hvorimod andenpladsen modtog ydmygelse og hån. Denne ulighed og aristokratiske tankegang var i

¹⁶³ Lyngbye (1889), s. 327.

¹⁶⁴ Lyngbye (1889), s. 327.

¹⁶⁵ Lyngbye (1889), s. 327.

¹⁶⁶ Bergmann (1894), s. 352.

orden for Coubertin, idet den lå til menneskets natur, samt at der fra begyndelsen af konkurrencen var lighed i form af en fair konkurrence, hvor de samme regler gjaldt for alle deltagere.

Coubertin var i en overvejende grad inspireret af antikkens atletikdiscipliner, hvor det var den enkelte atlet, der præsterede på et så højt niveau, at han blev hyldet og præmieret og fik heltestatus. Som det fremgår af det ovenstående, harmonerede dette billede ikke med værdierne i den danske idrætsverden, og hvor der var megen modstand mod en overdreven promovning af den enkelte udøver:

”Stærk Fremhævelse af Enkeltmand, tror jeg, vil i Længden virke dræbende (...) Men væddekampe mellem Korporationer ere vist Alle enige om at tillægge et stort Værd. De virke æggende og samlende indenfor hver enkelt af de kæmpende Foreninger (...) Er afholdelsen af Væddekampe saaledes meget at ønske, saa ligger det ogsaa nær at stræbe hen til at faa mange saadanne. Se til Boldklubberne! De ere ikke karrige med Matcher; hver Søndag hele Sommeren igjennem gaar det løs med Boldkampe, baade hist og her, til Gavn for Boldspillet, til Gavn og Glæde for den Ungdom, der dyrker denne Gren af Idrætten”¹⁶⁷.

I stedet burde det være den klub, som udøveren repræsenterer, der modtog hæderen. Følgende eksempel på, hvordan man så den ideelle sportsmand, blev fremstillet i en artikel i Dansk Sportstidende fra 1893:

”Jeg sidder og ser paa et Billede af Tysklands gamle Meterroer. Han har nu over 100 Medailler, men ikke en Pris har han vundet til sig selv. Han roer, som alle andre Amatører, for Æren og derved for sin Klub; jeg skulde mene, det er i al Fald en stor Hjælp til at holde Amatørskabet, og hermed den rette Sportsaand, oppe blandt Idrætsmændene – det, at den enkelte ikke kan berige sig ved sine Præstationer.”¹⁶⁸

Der blev således fra flere steder advaret mod udviklingen, hvor idrætsudøverne hensynsløst stræbte efter medaljer og hæder for at imødekomme deres alt for store ærekærlighed. Et værktøj til at imødekomme disse udfordringer var at fokusere mere på holdsport frem for de individuelle discipliner. Gennem holdkampe vandt de enkelte udøvere for holdet, og derved opnåede udøverne stolthed og hæder på holdets vegne. Således ville man kunne undgå drivkræfter som egoisme og griskhed, der ofte blev knyttet til de individuelle sportsgrene. Coubertin var generelt ikke den store tilhænger af holdsport, og man kan således sige, at der mod slutningen af 1800-tallet fandtes en vis disharmoni mellem Coubertins syn på individuel sport og holdsport, og den holdning man så i flere af datidens debatter i Danmark. Det skal dog pointeres, at det ikke var de individuelle sportsgrene som discipliner, der blev kritiseret, men i stedet var det den uheldige udvikling hos atleterne indenfor disse idrætsgrene, der skabte bekymring.

Amatørisme vs. professionalism

I det ovenstående fremgår det, hvordan man i Danmark så sport som et middel og ikke et mål i sig selv. Denne tankegang blev udfordret i takt med at sporten vandt indpas, og i kraft af sportens natur blev konkurrenceelementet i en stigende grad dominerende. Herved var det vanskeligt at holde fast i, at sporten udelukkende skulle anvendes som et middel, og midt i 1890'erne blev det nu især omstændighederne omkring konkurrencerne og idrætsudøverne, der blev diskuteret og kritiseret, som de ovenstående afsnit

¹⁶⁷ Lyngbye (1889), s. 125.

¹⁶⁸ Bergman (1893), s. 414.

illustrerer. Hvor der var uoverensstemmelse mellem Coubertin og den dominerende holdning i dansk idræt, når det kom til, hvorvidt sporten var mål eller middel, var der derimod harmoni, når det kom til de ønskværdige værdier, der skulle danne rammerne for at konkurrere og sejre. Dog fik sporten i Danmark aldrig den fulde frihed og den ekspansive karakter, som man til en vis grad så det i England og i særdeleshed i Coubertins olympisme. Værktøjet, der blev anvendt til at sikre dette, blev i høj grad amatørsporten.

Som det fremgår af det ovenstående, affødte sportens ekspansive karakter en række problematikker for det danske idrætsliv og for at værne om de sande værdier, der skulle tegne sporten i Danmark, måtte der gøres noget. Det konkurrerende element skulle stadig være en central del af sporten, men der skulle skabes nogle ydre rammer for, hvordan der skulle konkurreres. Hvor man i sportens første periode fra midten af 1860'erne og frem til 1888 ikke havde bekymret sig om at skabe et fælles ideologisk og organisatorisk grundlag for sportsdisciplinerne, ændrede dette billede sig fra 1888 og frem til DIF's stiftelse i 1896. Således begyndte man i 1888 at arbejde for at skabe fælles retningslinjer, der skulle udvikle sporten i en fornuftig retning og samtidig præservere sportens sande værdier. Det første spadestik til et sådan tiltag blev taget i 1888, hvor der blev sat spørgsmålstegn ved, hvad man forstod ved en professionel. Herefter blev det i en lang række artikler i 'Dansk Sportstidende' diskuteret, hvorvidt sportsfolk skulle opdeles i to kategorier, i form af professionelle og amatører¹⁶⁹.

Det første forslag, som definerede henholdsvis en amatør og en professionel, blev fremstillet i 'Dansk Sportstidende' i 1888¹⁷⁰. Der var dog for få klubber, der bakkede op om forslaget, og det samme var tilfældet, da der i 1892 blev gjort et nyt forsøg på, at danne en Dansk Amatør-Union. Det tredje forsøg i 1895 gav imidlertid resultat, og det endte ud i, at Dansk Idræts-Forbund blev stiftet som et fællesorgan for amatørsporten¹⁷¹.

For at forstå hvorfor man i Danmark så det som nødvendigt med dette skel, er der i det følgende set på debatten omkring det at dyrke idræt som profession. Det centrale i denne diskussion var, som nævnt ovenfor, hvorvidt sporten skulle ses som et middel (eksempelvis adspredelse, opdragelse og sundhed) eller som et mål i sig selv. I Danmark var debatten frem mod slutningen af 1800-tallet stærkt præget af tanken om, at sporten blot skulle være en bibeskæftigelse (om end en vigtig og nødvendig bibeskæftigelse). Således blev følgende skrevet i en artikel i Dansk Sportstidende fra 1888:

*"Sport bør for den aandelige arbejdende del af Menneskeheden være en Bibeskjæftigelse til Vedligeholdelse af Legemets Kraft og Elasticitet – men ikke mere. Det vilde være ønskeligt, om det kunde komme dertil, at legemlig Idræt blev anset som en nødvendig Bibeskæftigelse; men den bør aldrig blive et Arbejde, sidestillet med den øvrige Virksomhed"*¹⁷².

Tanken om professionel sport var for nogle ligeså ufornuftig, som middelalderens tanke om ånden som altdominerende. Det fremgår af følgende citat fra samme artikel:

¹⁶⁹ Korsgaard (1982), s. 139.

¹⁷⁰ Lyngbye (1888), s. 81-82.

¹⁷¹ Korsgaard (1982), s. 140.

¹⁷² Lyngbye (1888), s. 358.

”Der var en Periode, da Aanden under Opdragelsen blev overlæstet paa Legemets Bekostning, en Fejl, som hævnede sig paa mange Maader, og som har medført en uundgaaelig Reaktion. Men vi ere dog ikke komne saa vidt imod den anden Yderlighed, at den aandelige Udvikling nu forsømmes for den legemlige”¹⁷³.

Sport og idræt var således vigtige dele af tilværelsen, og dette var da også anerkendt af de fleste. Dog skulle man være opmærksom på at afbalancere den legemlige og åndelige udvikling, hvorfor idræt og sport kun burde fungere som en bibeskæftigelse. Således afsluttes artiklen med følgende udsagn:

”Tværtimod (red. som svar på spørgsmålet i ovenstående citat), Legemøvelser og Idrætter have endnu langt fra naaet den Stilling i Skolerne, som deres Betydning berettiger dem til. Og hvad den ud over Skolen naaede Ungdom angaar, saa kan det vel siges, at den har faaet Øjet op for Idrætsvæsenets sunde, gavnlige og fornøjelige Indflydelse netop som Bibeskkjæftigelse. Men som en alle andre Interesser opslugende Hovedbeskjæftigelse kjende vi heldigvis ikke Sporten herhjemme (...) Derimod er det en bekjendt Sag, at mange af vore fremragende Idrætsmænd tillige paa forskellige Omraader ere dygtige Forretningsmænd, og vi tro, at disse to Egenskaber staa i et vist Forhold til hinanden”¹⁷⁴.

Forfatteren til det ovenstående ønskede med andre ord, at idræt skulle fungere som middel og ikke mål. Middel til at udvikle kroppen og karakteren og derved opnå styrken og velværen til at kunne udføre andre og vigtigere erhverv. I lighed med tankegangen man havde i det antikke Grækenland, ville en overdreven træning af kroppen kunne tolkes som uciviliseret, og det var således vigtigt at træning blev ledsaget af åndelig udvikling. Dette fremgår af følgende holdning, der er taget fra samme artikel i 'Dansk Sportstidende':

”Vilde man, som hos de Vilde, lægge hele Formaalet for Opdragelsen kun i Retning af Legemets Udvikling, ja saa vilde man faa disse prægtige Skikkelser, som man kan finde blandt Negre og Indianere. Men dermed kunde Samfundet dog ikke være tjent”¹⁷⁵.

Denne tankegang, som peger i retning af den mere folkelige idræt, gik imod de værdier, som Coubertin tillagde de olympiske idrætsudøvere. Vurderet ud fra enhedstesens mente Coubertin, at det var nødvendigt, at der fandtes en moralsk elite af professionelle atleter, der kunne præstere på et så højt niveau, at det kunne være med til at bjergtage og forføre omverdenen. Herved kunne disse atleter være med til at inspirere andre til at dyrke sport og idræt.

Sondringen mellem professionel og amatør i Danmark i 1888 bar præg af, at sporten blev set som et supplement til et andet erhverv og ikke et erhverv i sig selv. I England havde man på dette tidspunkt mange niveauer af professionalisme, og man blev desuden professionel ved blot at have konkurreret om penge eller mod andre professionelle. I Danmark hed det sig, at man først kunne betegnes som professionel, når man havde drevet sport som erhverv. Dette betød, at antallet af professionelle i Danmark stort set var ikke-eksisterende¹⁷⁶. I en artikel 1893-udgaven af 'Dansk Sportstidende' blev følgende tendens i engelsk sport opstillet:

¹⁷³ Lyngbye (1888), s. 358.

¹⁷⁴ Lyngbye (1888), s. 358.

¹⁷⁵ Lyngbye (1889), s. 37.

¹⁷⁶ Lyngbye (1888), s. 81.

”Næsten alle Slags Amatørkonkurrencer ere saaledes beskafne, at de ere Maader at lave Penge paa, direkte eller indirekte. Rosporten holder endnu tappert Stand, men selv denne bliver kraftigt angrebet af saadane Folk, som synes ude af Stand til at forstaa, hvor fuldstændig Amatørismen i alle Sportsgrene er bleven tilsidesat for, eller erstattet af en tyndsløret Professionalisme, hvilket alt er et Resultat af de ledende Autoriteters Svaghed eller Skjødesløshed.”¹⁷⁷

Det var netop denne situation, som man for alt i verden ville undgå i Danmark, og hvor den professionelle sport i dag får langt mere opmærksomhed end amatørporten, så man det modsatte være tilfældet i Danmark i 1800-tallet. Værdier som ære og glæde blev knyttet til amatørporten, hvorimod griskhed og egoisme blev kædet sammen med det at være professionel. Følgende citat fra en artikel i Dansk Sportstidende viser et eksempel på, hvordan amatørudøveren blev beskrevet:

”Virkelige Amatører have kun eet Formaal: Øvelse af deres Legeme er dem en Fornøjelse, og de finde det smukt at besejre en ærlig Modstander i ærlig Kamp. De Præmier, de vinde, bevare de som Trophæer og skille sig ikke ved dem. De benytte dem til Udsmykning af deres Hjem og undse sig ved at forøge deres Indtægter med, hvad Athletik indbringer dem”¹⁷⁸.

Amatørreglerne i Danmark skulle således sikre, at sporten forblev en bibeskæftigelse, som gennem dens virke som adspredelses-, sundheds- og opdragelsesmiddel, skulle sikre fremtiden for den nye ungdom. For Coubertin var amatørspørgsmålet ikke det centrale, men derimod fokuserede han på sportsånden. Han var imod, at man gik ind og begrænsede sporten og lavede kunstige skel, og han kritiserede derfor den engelske definition af en amatør, der udelukkede de dygtige professionelle, som Coubertin i en høj grad var inspireret af¹⁷⁹. At Danmark vedtog amatørregler samme år, som Coubertin søsatte De moderne Olympiske Lege, måtte derfor i en høj grad være et udtryk for, at der fandtes en form for disharmoni mellem de olympiske værdier og værdierne i dansk idræt.

Dog er det vigtigt at bemærke, at kritikken i den danske idrætsdebat ikke gik på de egentlige værdier i Coubertins olympiske sport men derimod på, hvordan sporten havde udviklet sig i en uheldig retning. Der kan således argumenteres for, at værdigrundlaget for den olympiske sport var for idealistisk og urealistisk i en verden, hvor alle ville frem - ofte på andres bekostning – og hvor man i mange tilfælde var langt fra følelser og værdier som ridderlighed, uegennytte og gentlemanship.

Udviklingen i mediernes mediering af sporten

De ovennævnte eksempler viser, hvordan konkurrenceelementet i sporten, med datidens øjne, udviklede sig i en uheldig retning. Men at der var fokus på disse udfordringer illustrerer ligeledes, at man var opmærksom på vigtigheden i at værne om de ønskede værdier indenfor sporten. Et sidste eksempel herpå kan findes i måden, hvorpå man i Danmark håndterede medierne i forhold til sporten.

¹⁷⁷ Bergmann (1893), s. 449.

¹⁷⁸ Lyngbye (1888), s. 382.

¹⁷⁹ Jespersen, i Hansen (1988), s. 31.

Således kom den voksende interesse overfor de ikke-sportslige sider ved sporten ligeledes til at spille ind på dagbladenes måde at håndtere dette emne på. I 1889 kørte en større debat i 'Dansk Sportstidende' omkring dagbladenes rolle overfor sporten, og her blev dagbladene blandt andet anklaget for at indeholde for meget privatsladder og ligegyldige detaljer og ikke fokusere på de reelle præstationer. Der blev eksempelvis skrevet følgende:

"Lysten til i første Række at more Læserne har bragt Bladene ind paa denne Skraaplan; de kjende saa godt, at de jo mere Nyhederne gaa ind under Begrebet privatsladder, desbedre, og saa er det jo ligegyldigt, om det er Herr Ingemann Petersens Middagsmad eller Kejseren af Ruslands lysegaa Overfrakke. Bladene kjende Folks daarlige instinkter, og de spekulere i dem. De ved, at Sportsrubriken sluges med samme Graadighed som Selvmord, brækkede Ben og løbske Heste"¹⁸⁰.

Kritikken blev afsluttet med følgende bemærkning:

"Den (red. sporten) vil kun have Frihed til at udvikle sig i Ro. Vore Dagblade have gjort den megen Nytte ved at udbrede Kjendskab til den, - det må ikke undervurderes – og de kunne gjøre det endnu, men kun ved at omtale de virkelige Begivenheder og Udviklinger, og saa lade det interesseløse ligge"¹⁸¹.

Videre i debatten blev ovenstående kritik besvaret i en mere nuanceret analyse, hvor mediernes gavnlige side ved sporten, ligeledes blev behandlet. Eksempelvis blev der skrevet følgende:

"Sporten kan ligesaa lidt som Planten trives i Mørket, men der maa være Maade dermed. Dagbladene kunde være af stor Nytte for Sportens Udvikling og være det ogsaa i lang Tid, men i de sidste Aar har Konkurrencen ogsaa paa dette Omraade ført dem til at søge at overbyde hverandre med saa mange og saa lange Meddelelser som muligt"¹⁸².

Forfatteren mente således, at det var centralt for sportens overlevelse og videre udvikling, at den blev udøvet i det offentlige rum, og her kunne medierne være et centralt led. Dog var den overordnede pointe i artiklen, at kvaliteten i sportsartiklerne var dalende i takt med, at publikums interesse for sporten voksede. Videre i artiklen nævnedes han dog, at skylden hertil ikke alene skulle findes hos medierne selv men ligeledes hos læserne:

"Sporten maa ikke være Syndebuk for den slette Smag hos et vist Publikum, som snart er alt for forvænt med den Slags journalistiske Lækkerbidskener (...) Naturligvis have de Herrer Journalisterne ikke al Skyld for det Uføre, hvori vor Sport har været nær ved at forsumpe. Mange af vore Sportsmænd have selv med Glæde grebet Lejligheden til at pynte sig med Dagspressens Flids- og Dygtighedsattester"¹⁸³.

Der er således på den ene side en kritik af udviklingen indenfor det, som kan kaldes det ikke-sportslige i sporten, men samtidig var der, fra forfatterens side, ligeledes en forståelse for, at sportspublikummet ønskede saftige detaljer, der knyttede sig til sporten. Dette gjaldt især for den nye ungdom, der var opvokset i et samfund, hvor ekspansion og overdrivelse var nøgleværdier. Denne dobbelthed kom til udtryk i følgende citat fra samme artikel:

¹⁸⁰ Lyngbye (1889), s. 301.

¹⁸¹ Lyngbye (1889), s. 302.

¹⁸² Lyngbye (1889), s. 310.

¹⁸³ Lyngbye (1889), s. 310.

*"Bragte vor Dagpresse gode Artikler og Meddelelser af virkelig sportsligt Indhold, Artikler som de dog, naar alt kommer til alt, gjerne vilde optage og som Regel ogsaa af og til med mere eller mindre Held byde deres Læsere, vilde deres Hjælp være alledels uvurderlig for Sporten. De fleste af d'Hrr. Sportsreferenter af vort Bekjendtskab have virkelig Kjærlighed og Interesse for Sporten, men Publikum vil nu til dags have krydrede Retter, ergo kan man ikke nøjes med tørre Fakta, de maa omhyggelig indhylles i Caseriets Flitterskaabe eller i personlige Interesses faltfor snevre og dog alt for rummelige Kappe, ligesom den bittre Pille i den søde Pære. Hvem vil saa bebrejde Journalisterne at Publiktum i sin Barnlighed spiser den søde Skal, medens det omhyggelig undgaar den Sanhed, det tørre Faktum, der ligger deri, eller sluger det med, fordi det nu ikke kan være anderledes"*¹⁸⁴.

En anden tendens som tegnede sig i det danske idrætsliv var, at sporten var blevet mode. Umiddelbart kunne det lyde positivt for sportens videre udvikling, men i flere artikler i 'Dansk Sportstidende' blev der advaret herom. Eksempelvis skrev lærer K. Jensen i 1895 følgende:

*"Men en Sportsmand dyrker aldrig sin Idræt, fordi det er Mode. Det lader i øvrigt til i vore Dage, at Sport skal blive Mode, hvad der for saa vidt kan være heldigt, thi bæres en Sag frem af Moden, naar den videre, end den ellers vilde naa. Vi tage altsaa som Sportsmænd Afstand fra den Slags Folk som Søndagsryttere o. lign., naar de mene at være Kolleger, og det maa ikke glemmes at disse Folk i Stedet for at gavne Sporten, tværtimod ofte gøre den store Skade, idet de bidrage til at latterliggøre den; de faa Folk til at sætte virkelige Sportsmænd i Klasse med den Slags Sportsklovner, og bringe den Anskuelse ud, at Sport kun er Narrestreger, og Sportsmænd kun er Folk, der ikke har andet at bestille"*¹⁸⁵.

K. Jensen uddybede efterfølgende, hvad han mente med søndagsryttere og lign.:

*"De kender en Søndagsrytter, en Mand, der til daglig Brug er i en Forretning el. lign., men som om Søndagen lejer sig en Hest, ifører sig sin pragtfulde, omhyggelig børstede Ridedragt (...) og rider i sirligt Trav gennem Gaderne for at beundres af de skønne (...) Hvis nogen spurgte, om disse Mennesker da vare Sportsmænd, vilde Svaret ubetinget lyde: Nej! Og dog maa man regne baade Ridning, Jagt og Fiskeri for Sportsgrene. Disse Folk ere lige så lidt Sportsmænd, som man er det, fordi man lejer en Baad (...) De drive kun disse Adspredelser, fordi det nu engang er Mode, ligesom man klæder sig saa eller saa, fordi Moden fordrer det"*¹⁸⁶.

Slutteligt i artiklen kom K. Jensen med sit budskab i følgende ordlyd:

*"Vi dyrke ikke Sport, fordi det er en Modesag, men fordi vi have erfaret, at det er ligesaa nødvendigt at have et sundt Legeme som en sund Sjæl, eller at det egentlig er umuligt at have en sund Sjæl uden et sundt Legeme"*¹⁸⁷.

Debatten om medierne og deres rolle i forhold til sporten er medtaget i nærværende analyse, da den er med til at vise, hvordan sporten udviklede sig i Danmark mod slutningen af 1800-tallet. Flere og flere begyndte at få øjnene op for sporten, men det var uheldigvis ikke altid de gode sider ved sporten, der kom i fokus. Som nævnt ovenfor ønskede læserne krydrede historier, og det var derfor ikke underligt, at

¹⁸⁴ Lyngbye (1889), s. 310.

¹⁸⁵ Bergmann (1895), s. 4.

¹⁸⁶ Bergmann (1895), s. 4.

¹⁸⁷ Bergmann (1895), s. 4.

medierne begyndte at dække disse ikke-sportslige elementer, der i sidste ende, med datidens øjne, kunne være uheldige for udviklingen af sportens sande værdier. I flere af citaterne ovenfor bliver der argumenteret for, at sporten havde brug for at udvikle sig stille og roligt, men dette var umuligt i slutningen af 1800-tallet, hvor alt gik hurtigt, og alle var interesserede i at se fremad.

6.2.3 Sammenfatning

I det følgende diskuteres hovedpunkterne fra ovenstående analyse for derved at finde frem til de overordnede tendenser i den danske idrætsdebat og i forlængelse heraf at sammenfatte, hvordan disse harmonerede med værdigrundlaget for De moderne Olympiske Lege.

I analysen der omhandler, hvordan Coubertins olympiske værdier harmonerede med værdierne i dansk idræt, kan følgende tendens aflæses: Mange af de værdier, som Coubertin implementerede i sin moderne olympiske sport, fandtes ligeledes i den danske idrætsdebat, hvor de blev hyldet som nødvendige og gunstige for såvel idrættens som samfundets udvikling. Dog med det forbehold at der, i den danske debat, generelt blev manet til besindighed, når det kom til sportens, for datidens øjne, mere ekstreme elementer som eksempelvis professionalisering. Denne tendens kom direkte til udtryk i en lang række artikler fra samtiden, hvor sporten og dens gavnlige sider først blev rost, hvorefter en advarsel mod sportens udvikling fulgte. Sidstnævnte så man eksempelvis i debatten omkring amatørreglerne. Efter sporten var blevet etableret og rost som adspredelses-, opdragelses- og sundhedsmiddel, blev der efterfølgende advaret om at give sporten frit spil, da dette kunne medføre en uheldig udvikling. Således var det en udbredt mening, at sporten ikke måtte blive et mål i sig selv, da dette ville medføre slette værdier, og midlet til at sætte rammerne for sportens udvikling blev amatørsporten. Dette eksempel viser at man i Danmark, i slutningen af 1800-tallet, legemskulturelt befandt sig i en brydningstid mellem den traditionelle gymnastiktradition og den nye engelske sport.

Det helt centrale for såvel den olympiske sport, som den sport der blev implementeret i Danmark mod slutningen af 1800-tallet, var det pædagogiske element. For Coubertin skulle hele verdens ungdom opdrages, og i denne opdragelse var en karakterdannelse det centrale. I Danmark havde industrialiseringen og urbaniseringen medført en række sociale udfordringer, og her kunne sporten fungere som et tilbud, der skulle imødekomme denne nye måde at leve på. Sporten og idrætten blev således adspredelsesmiddel, opdragelsesmiddel og sundhedsmiddel. Adspredelsesmiddel for de mange arbejdere, der havde en risiko for at blive lokket i kriminalitet, druk med videre. Opdragelsesmiddel for ungdommen, der havde gavn af at få en stærk karakter, og som havde brug for et supplement til den store mængde tavleundervisning og til tider uninspirerende gymnastik. I forlængelse heraf kunne mere sport og idræt ligeledes fungere som sundhedsmiddel, der kunne afhjælpe de mange problemer med folkesundheden, der blev dokumenteret op igennem 1880'erne. Coubertins sportsopdragelse, med olympismen som værdigrundlag, var derfor på mange måder skræddersyet i forhold til udviklingen i Danmark, vurderet i forhold til den danske idrætsdebat.

Der er således en lang række elementer i værdigrundlaget for De moderne Olympiske Lege, som harmonerede med værdierne i dansk idræt frem mod legene i Athen 1896. På især et punkt skal

sammenligningen dog tages med et forbehold. Coubertin så sporten som et middel til at forene, uddanne, opdrage, men han så ligeledes den olympiske sport som en bevægelse, der skulle gennemsyre alle dele af samfundet, og det ekspansive element i sporten var for ham helt centralt. Sporten skulle således ikke underlægges nogen begrænsninger, og sportsudøverne skulle have friheden til at overdrive og stræbe efter mere i henhold til det olympiske motto 'hurtigere, højere og stærkere'. Herved blev sporten ligeledes et mål i sig selv, og denne tankegang var et af de mest omdiskuterede emner i den danske idrætsdebat mod slutningen af 1800-tallet. Efterhånden som sporten fik fodfæste i Danmark og begyndte at udvikle sig, så man nogle af sportens skyggesider, og dette førte til, at der blev draget tvivl ved nogle af de værdier, som Coubertin agiterede for. En af konsekvenserne af kritikken af sporten blev, at man i 1896 oprettede DIF og som en følge heraf, blev der skabt ydre rammer for sporten i form af amatørreglerne. Denne hindring for sportens ekspansion kan betegnes som det punkt, hvor Coubertins værdier og værdierne i den danske idrætsdebat oplevede størst disharmoni, da Coubertin mente, at formningen af den rette karakter netop var afhængig af, at man stræbte mod det grænseløse. Det er vigtigt at pointere denne sammenhæng, da Coubertin fejlagtigt ofte opfattes som tilhænger af amatøridealene, men Coubertin var på intet tidspunkt interesseret i en opdeling af professionelle og amatører, og det var under pres, at han modvilligt implementerede disse i legene.

I de sidste år frem mod 1896 blev den umiddelbare begejstring for sporten således afløst af mere skeptiske holdninger til sportens udvikling. Man kan dog argumentere for, at modstanden overordnet ikke var rettet mod selve kerneværdierne i sporten, men derimod var den i en overvejende grad rettet mod den humbug, der var ved at korrumpere sporten. Det såkaldte humbug var blandt andet en overdreven egoisme, ærgerrighed og tørst efter medajler, pengepræmier og hæder. Således harmonerede De moderne Olympiske Leges værdigrundlag overordnet set med værdierne i den danske idrætsdebat, men problemet var den måde, sporten udviklede sig på i Danmark. Der kan peges på flere årsager til denne udvikling. For det første var sporten i Danmark i slutningen af 1800-tallet ung og ustruktureret, og derfor havde man ikke haft mulighed for at overskue sportens konsekvenser for såvel idrætsverdenen som samfundet generelt og reagere herpå. For det andet brød sporten igennem i en periode, hvor Danmark befandt sig i en brydningstid mellem forskellige samfundsstrukturer og mentaliteter, hvilket betød, at rammer for sporten var ustabile. Således blev der i flere af uddragene i ovenstående analyse argumenteret for, at sporten havde brug for at udvikle sig stille og roligt, men dette var, som nævnt, umuligt i slutningen af 1800-tallet, hvor alt gik hurtigt og alle var interesserede i at se fremad.

En anden årsag til at sporten i Danmark udviklede sig væk fra De moderne Olympiske Leges værdigrundlag kan skyldes måden, hvorpå Coubertin udarbejdede olympismen. På mange måder var olympismen for idealistisk, og den rene olympisme kom derfor hurtigt til at fremstå som urealistisk i en verden, der var præget af materialisme og imperialism. Således var et værdigrundlag bygget på en romantisk tankegang omkring ridderlighed, uegennytte og gentlemanship i virkeligheden en utopi. Med andre ord harmonerede værdigrundlaget på mange måder med de værdier og tendenser, der lå i såvel i den danske idrætsverden som i det danske samfund i slutningen af 1800-tallet, men koblingen mellem olympismen og den virkelighed, som den skulle realiseres indenfor, var ikke altid til stede.

7. Konklusion

Ved de første moderne Olympiske Lege i Athen i 1896 var opmærksomheden fra Danmark begrænset. Kun enkelte korte artikler blev skrevet herop, og blot tre mænd drog til Grækenland for at dyste. Alligevel kan man sige, at Danmark som sportsnation på mange områder harmonerede med værdierne i Coubertins sportslege. Når tilslutningen ikke var større, skal det i en højere grad ses som et udtryk for praktiske uhensigtsmæssigheder, samt at Coubertins moderne olympiske lege stadig var nye og et forholdsvist ubeskrevet blad.

Mod slutningen af 1800-tallet befandt Danmark sig i en overgangsfase, hvor sporten gradvist begyndte at dominere den traditionelle gymnastik og 1700-tallets legeskultur, hvor adelsmanden dyrkede adelige ekserciser. Denne nye legeskultur, der var præget af sporten, havde fokus på de værdier, som man ligeledes fandt i det moderne samfund, der byggede på opportunisme og ekspansion uden grænser. Den nye sport kom således til at handle om værdier og elementer som frihed, opdragelse af karakteren og konkurrence, og netop disse sider ved sporten harmonerede med Coubertins olympiske værdier.

I takt med at sporten i Danmark udviklede sig, blev man imidlertid klar over, at den grænseløse sport i sidste ende ville være ødelæggende for idrætten i Danmark. Negative sider ved sporten begyndte at vise sig i form af egoisme, korrupsion og en ekstrem sportsdyrkelse, der adskilte sig fra det syn, der prægede idrætsdebatten i Danmark, hvor sport skulle ses som et middel og ikke et mål i sig selv. Denne disharmoni, der opstod mellem Coubertins sportsværdier og værdierne i Dansk idræt, førte til, at DIF i 1896 indførte amatørregler for sporten i Danmark. Således havde man i Danmark gået væk fra den grænseløse stræben, som netop var en af hjørnestenene i Coubertins olympisme.

Med andre ord kan man tale om en udvikling, hvor værdierne indenfor sporten umiddelbart blev hyldet i den danske idrætsdebat, da disse harmonerede med tiden og tankegangen i slutningen af 1800-tallet, men da Coubertin og sportens grundlæggende værdier i længden var for urealistiske i forhold til samfundet, som det så ud ved århundredskiftet, blev værdierne tilpasset det danske samfund.

8. Litteraturliste

Litteraturen

Bonde, Hans (1988): De Olympiske Leges værdigrundlag¹⁸⁸.

Eichberg, Henning (1989): Kropskultur – teoridannelse i dansk og nordisk humanistisk-socialvidenskabelig idrætsforskning¹⁸⁹.

Girginov, Vassil (2010): The Olympics – A critical reader.

Hansen, Jørn m.fl. (1988): Hurtigere, højere, stærkere – Den olympiske flamme mellem myte og virkelighed.

Hansen, Jørn (1988): Fra Crystal Palace til Athen. OL og verdensudstillingerne¹⁹⁰

Hansen, Jørn (1995): Idrætten og samfunds fremgang¹⁹¹.

Hansen, Jørn (1995): Den moderne idræt¹⁹².

Hansen, Jørn (1995): De første år og de første aktiviteter¹⁹³.

Hansen, Jørn (1995): Sports- og idrætsfester¹⁹⁴.

Hansen, Jørn (2004): Ringene samles – En fortælling om den olympiske bevægelse.

Jespersen, Ejgil (1988): Sport, Frihed og Lighed – Pierre de Coubertin og olympismen¹⁹⁵.

Jørgensen, Per m.fl. (1986): Idræt og historie.

Jørgensen, Per (1995): Dansk Idræts-Forbunds dannelse¹⁹⁶.

Jørgensen, Per (1995): Det nationale, det nordiske og det internationale¹⁹⁷.

Korsgaard, Ove (1982): Kampen om kroppen – Dansk idræts historie gennem 200 år.

Korsgaard, Ove (1997): Kampen om kroppen – Dansk idræts historie gennem 200 år.

Westergård-Nielsen, Nanna (1988): Den antikke olympiade¹⁹⁸.

¹⁸⁸ Artikel fra: Hurtigere – Højere – Stærkere.

¹⁸⁹ Artikel fra: Den engelske sports gennembrud i Norden.

¹⁹⁰ Artikel fra: Hurtigere – Højere – Stærkere.

¹⁹¹ Artikel fra: Dansk idrætsliv.

¹⁹² Artikel fra: Dansk idrætsliv.

¹⁹³ Artikel fra: Dansk idrætsliv.

¹⁹⁴ Artikel fra: Dansk idrætsliv.

¹⁹⁵ Artikel fra: Hurtigere – Højere – Stærkere.

¹⁹⁶ Artikel fra: Dansk idrætsliv.

¹⁹⁷ Artikel fra: Dansk idrætsliv.

¹⁹⁸ Artikel fra: Hurtigere – Højere – Stærkere.

Nielsen, Arnth (2010): Idræt i Danmark – Mere idræt – bedre idræt.
Trangbæk, Else (1989): Den engelske sports gennembrud i Norden.
Trangbæk, Else (1995): Dansk idrætsliv – Den moderne idræts gennembrud 1860-1940.
Trangbæk, Else (1996): Det moderne, idræt og videnskab¹⁹⁹.

Kildematerialet

Benzon, Alfred m.fl. (1895): Idræt – dansk sportstidende (1. årgang)
Benzon, Alfred m.fl. (1896): Idræt – dansk sportstidende (2. årgang)
Bergmann, Emil (1893): Dansk Sportstidende – tidsskrift for sport (10. årgang).
Bergmann, Emil (1894): Dansk Sportstidende – tidsskrift for sport (11. årgang).
Bergmann, Emil (1895): Dansk Sportstidende – tidsskrift for sport (12. årgang).
Coubertin, Pierre de (1967): The olympic idea - discourses and essays.
Coubertin, Pierre de (1996): Den olympiske idé – taler og artikler 1894-1935.
Coubertin, Pierre de (2000): Olympism - selected writings.
Hansen, Victor (1890): Illustreret idrætsbog.
Hansen, Victor (1890): Dansk Sportstidende – tidsskrift for sport (7. årgang).
Hansen, Victor (1891): Dansk Sportstidende – tidsskrift for sport (8. årgang).
Hansen, Victor (1892): Dansk Sportstidende – tidsskrift for sport (9. årgang).
Hovgaard, W. (1888): Sport.
Kaalund, C. H. (1874): Olympiske Lege – En Renaissance.
Lyngbye, EM. Z. Svitzer og Hansen, Victor (1888): Dansk Sportstidende – tidsskrift for sport (5. årgang).
Lyngbye, EM. Z. Svitzer og Hansen, Victor (1889): Dansk Sportstidende – tidsskrift for sport (6. årgang).
Meyer, A. C. (1909): Idrætsbogen – populære vejledninger i Udøvelsen af Gymnastik og dansk Idræt.

¹⁹⁹ Artikel fra: Naturligvis – naturvidenskabelig forskning fra Københavns Universitet (1996).

9. English summary

The main focus in this thesis are the values in sport at the end of the 19th century. In 1896 Pierre de Coubertin established the Modern Olympic Games. The core values of the games were closely related to the English sport which inspired Coubertin. Therefore, Coubertin created his Olympic vision in the spirit of the Olympic motto: 'Citius, Altius, Fortius' (faster, higher, stronger), and he emphasized that sport must be free and spread to all classes of society. Especially the young generation drew Coubertins attention. He saw this generation as the future and the hope of mankind, and that is why it was important to educate proper characters to make them capable of withstanding the growing demand from the surroundings. But how did Coubertins Olympic values harmonize with the values founded in Danish sport in the end of the 19th century? This is the main question and thesis statement and it is answered by analyzing the core values of the Modern Olympic Games and the Danish sports debates.

In the second half of the 19th century, English sport was imported to Denmark and that entailed a whole new way of seeing physical education. Before the English sport appeared in Denmark, gymnastics was the dominating way to exercise and it was based on very different values compared to the English sport. When analyzing the values in Danish sport toward 1896, the following tendency is found: after the English sport was established, the immediately reaction was positive and the values which Coubertin agitated for, was also applauded in the Danish sport debates. In a number of articles and debates it was argued that sport made an excellent education tool, and the core values in sport were a perfect fit to the challenges the society encountered. However, the Danish sports debates, too, showed several points of criticism about sport which became pronounced as sport in Denmark developed. In the 1890s, downsides like egoism, corruption and excessive use of sport now filled the debates. This resulted in the introduction of rules of sporting amateurism which purpose was to ensure that sport was practiced within fixed boundaries.

Therefore, this thesis concludes that the values of Olympic sport harmonized with the values in the Danish sports debates, but only until a certain point where the expansive element in sport was criticized and the rules of sporting amateurism were created to keep track of how sport was practiced. One can say that amateur sport was the way the values of the Olympic sport were adapted to fit into the Danish values.